

KOPPÁNY ZSOLT

A MUNKANÉLKÜLISÉG
DISZKRÉT BÁJA

Színművek, hangjátékok, filmek (1989-1997)

© *KOPPÁNY ZSOLT, 1999*

TARTALOM

ÓLOMTELEFON

KÖNYVHÁBORÚ

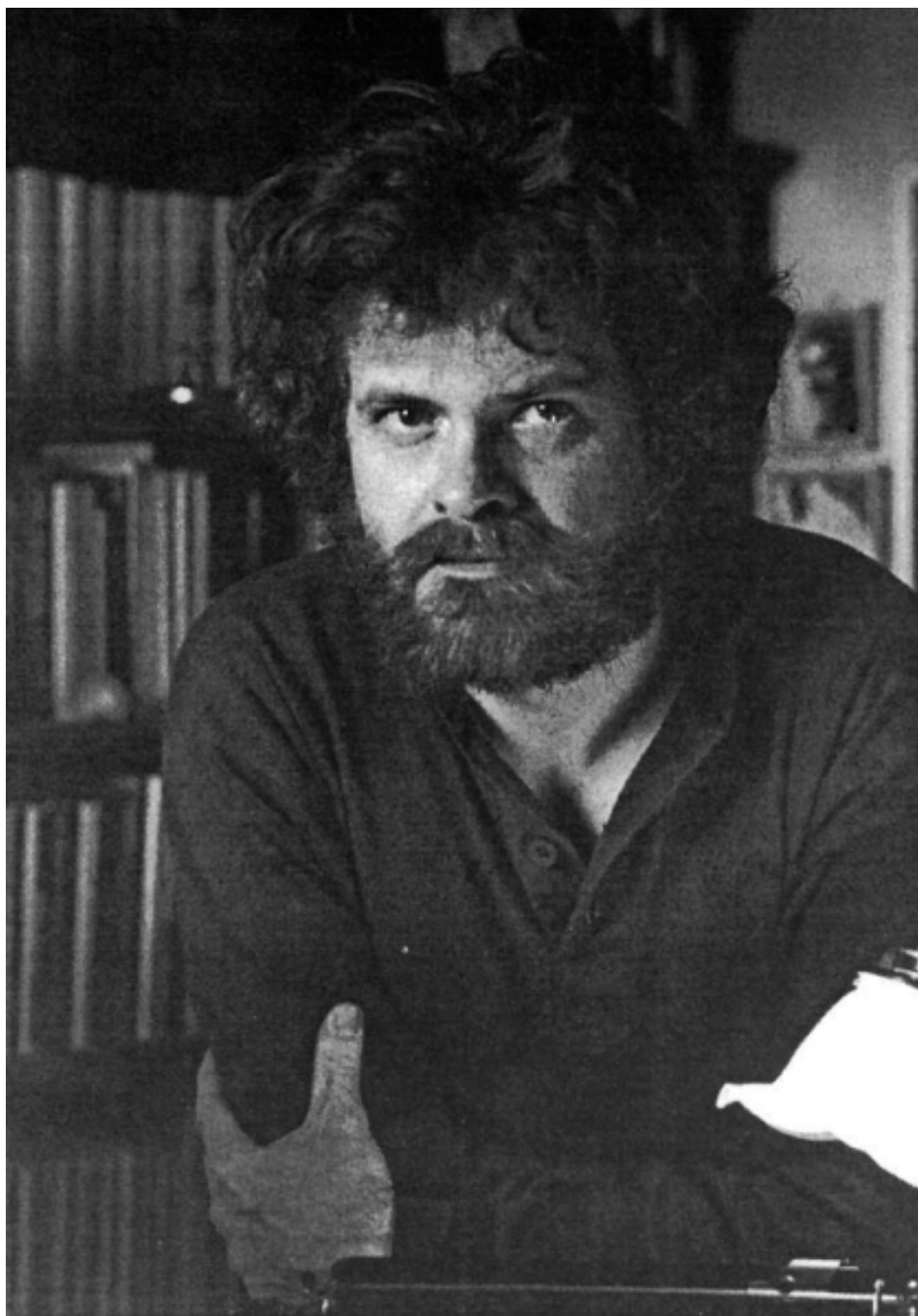
NYUGATRÓL JÖTTEM

ÉLMÉNYANYAG

HÉTKÖZNAPI PASSIÓ

A MUNKANÉLKÜLISÉG DISZKRÉT BÁJA

Ezt a könyvet Herpai Kingának és Gyurka L. Gergőnek ajánlom.

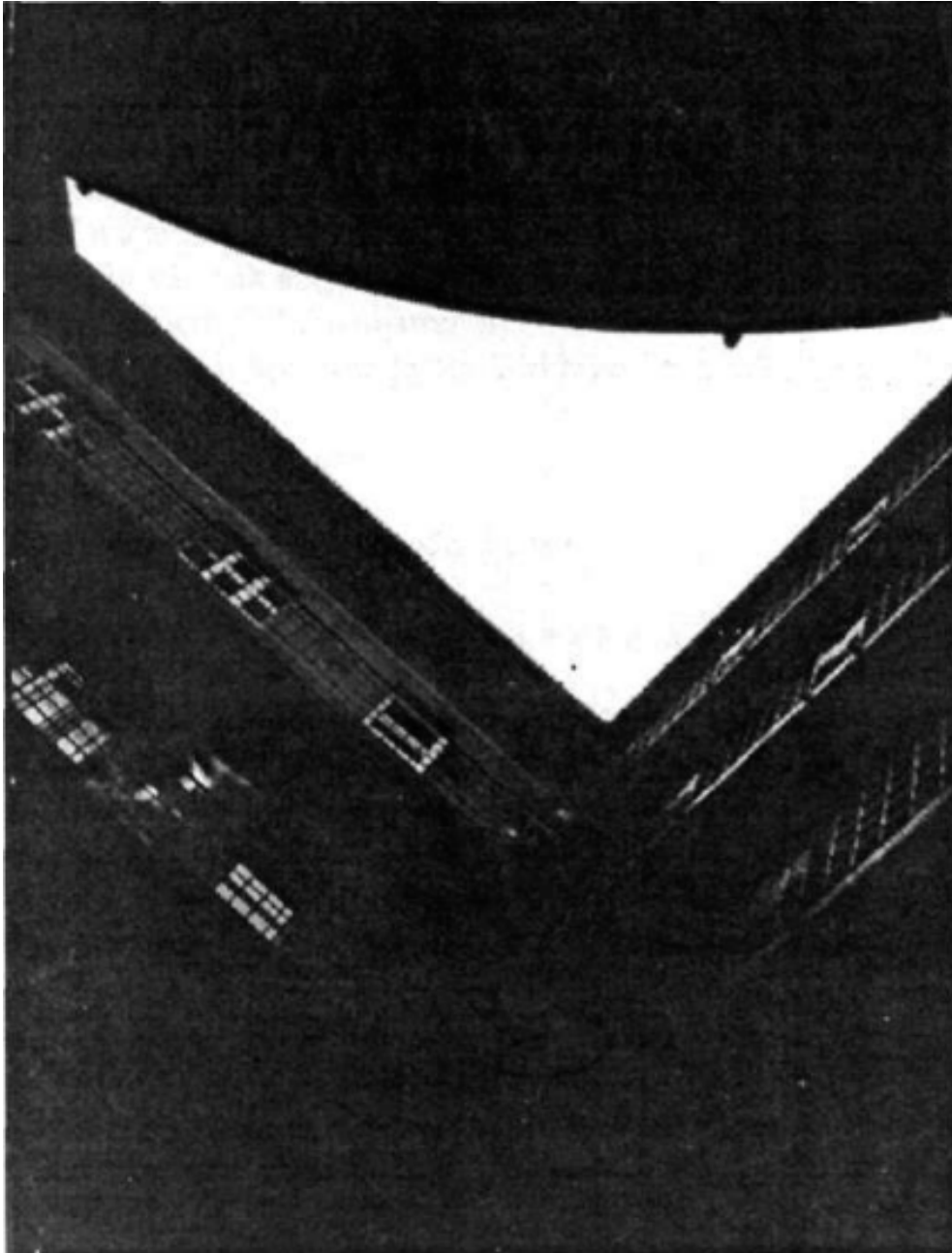

*A szerző arcképét
CSIGÓ LÁSZLÓ
készítette*

(a borítón és a belíveken a szerző fotói)

ÓLOMTELEFON

Tragikus komédia egy felvonásban

SZEMÉLYEK:

RÓKUSI (művészettörténész, 50 év körüli)

RÓKUSINÉ (háztartásbeli, 50 év körüli)

NÉGYES ARNOLD (31 éves)

GÖBBÖLYÖS (30 éves, állítólagos magánnyomozó)

TELEFONÁLÓ (hangja, kortalan)

Történhet bárhol, bármikor és bárkivel.

*(A darabot 1991-ben a Felolvasószínpad-sorozat
keretében mutatták be a Madách Színház stúdiójában.)*

Szín: Tágas nappali, a hatvanas évek bútoraival berendezve. A szoba szemközti falánál ágy-neműtartó, rajta televízió. Jobbra nagy felületű ablak. Derékszöget zár be vele egy fényezett nagyszekrény, mellette a betonvasakból összehegesztett virágállvány. A nappali bal oldalát kétszemélyes ágy, dohányzóasztal és fotel zárja. Rókusi az ágyon ül, újságot olvas. Odakintről Hitler egyik beszéde szűrődik a lakásba, majd katonák lépteinek szabályos, ütemes hangja. A hangok lassan elmosódnak.

RÓKUSINÉ *(a konyha felől)* Kihűlt. Már megint kihűlt.

RÓKUSI Mi hűlt ki? Mi az már megint?

RÓKUSINÉ Kihűlt. Olyan, mint a jég. Lila a kezem is tőle.

RÓKUSI Segítsek?

RÓKUSINÉ Viszem. Te úristen! A kiskanál! Odafagyott az asztalhoz!

RÓKUSI Odafagyott... odafagyott. Érdekes.

RÓKUSINÉ *(Belép a nappaliba, kezében tálca két csészével.)* Itt a kávé. Hol van ez a gyerek? Lassan tíz óra, és még mindig sehol. Te meg majd nem tudsz aludni. Nem használ a szívednek ez a lötyty. Valahová el akart utazni... Mondta neked? Nem mondta, hová, csak azt, hogy föltétlenül elutazik.

RÓKUSI Mivel keverjem föl? Az ujjammal?

RÓKUSINÉ Mondtam, hogy odafagyott. Idd keserűn...

RÓKUSI Brrr...!

RÓKUSINÉ Hol van ez a gyerek?

RÓKUSI Mi közöm hozzá?

RÓKUSINÉ *(fölháborodva)* A feleséged vagyok!

RÓKUSI Ja.

RÓKUSINÉ Nem érted? *(Kihangsúlyozva)* A feleséged!

RÓKUSI Törvényes.

RÓKUSINÉ *(emelt hangon)* Ennyit jelentek neked?

RÓKUSI Ne hisztizz. Mit akarsz? Csinos nő vagy. Túl a klimaxon. Ahhoz képest...

RÓKUSINÉ *(gúnyosan)* És az impotenciád?

RÓKUSI Bizonyíték?

RÓKUSINÉ Ágira fogtad! Meddő volt, mi? Én is az vagyok. Mindenki az, csak te nem vagy impotens!

RÓKUSI Na és?

RÓKUSINÉ Mi az, hogy na és? Szeretöm van! Na és? Na és!

RÓKUSI Lárifári.

RÓKUSINÉ Hát ez már sok! Azt hiszem, ezt én tudom jobban! És vedd tudomásul, jóképű férfi! Fekete! Intelligens! *(Kihangsúlyozva.)* Magánnyomozó!

RÓKUSI Na hiszen...

RÓKUSINÉ Magánnyomozó... *(Egészen más hangon)* Felhívom egyszer, jó? Szólj már valamit!

RÓKUSI Keserű volt. Istentelenül keserű.

RÓKUSINÉ Jó... beszélj csak mindig másról... *(A sírás határán)* Rendben van... *(Hirtelen csöngetés hallatszik odakintről. Aztán még egy. Türelmetlen, hosszú csöngetés.)* A fiam! Biztosan a kisfiam! *(Fölugrik, kimegy. Szünet. Visszatér, leroskad a férje mellé az ágyra.)* A postás volt. *(Sír.)*

RÓKUSI Levélke a szeretőtől?

RÓKUSINÉ Kivándorolt.

RÓKUSI Majd találsz másikat. Habár a te korodban...

RÓKUSINÉ A fiam... a fiam kivándorolt! *(Fölkül, mellére szorítja a levelet. Meredten egy pontra néz.)*

RÓKUSI Nem hazudott. Megmondta, hogy elutazik.

RÓKUSINÉ De miért? Nem volt jó itt neki? Nem volt meg mindene?

RÓKUSI Talán azért...

RÓKUSINÉ Rettenetes... Vén fejjel ezt megérni!

Belép Négyes Arnold. Megáll az egyik sarokban.

NÉGYES ARNOLD Küldetés. Egyébként nem tartozom nektek elszámolással. Engem várnak odakint. Értitek? Várnak!

RÓKUSI Az a baj, hogy nem vertem néha szájon. No, igaz, nem az én gyerekem. Mostohaapa vagyok... De azért ráfért volna egy-két atyai frász. *(Négyes Arnold ököbe szorítja a kezét.)*

RÓKUSINÉ Ha tudnám miért? Pont Bécsbe...

RÓKUSI Valami piszkos ügylet. Vagy adósság... esetleg gyilkosság?

RÓKUSINÉ Megörültél?

RÓKUSI Miért ne! Na jó... ez egy kicsit túlzás... De valami mintha azt súgta volna, hogy küldetés. De kérdem én, ki vár egy magyart, főleg egy ilyen stricit, mint az Arnold, pont Bécsben?

RÓKUSINÉ Küldetés? Nekem nem említette sosem.

RÓKUSI Nekem se.

NÉGYES ARNOLD Egy frászt! Mit tudsz te rólam, fater? Még hogy sugás! *(Négyes föl-alá járkál a szobában.)*

RÓKUSINÉ Felnőtt! Tudja, mit csinál... *(Sóhaj.)* Ha küldetése van, akkor az van. *(Hirtelen más hangon)* Arnoldka maga a küldetés! Nem is ember. Valami... nem is tudom... valami kozmikus erő, túlvilági fény... Delejes! Ez az! Delejes... Vonz és taszít. Ő aztán nem álmodik nappal. Talán éjszaka sem. *(Fölemeli fejét, szétnéz a szobában.)* Itthagyt minket, mint...

RÓKUSI Itt vannak a rajzai... A Mátyás-templom fölülnézetben. *(Rókusi lapoz egy füzetben. A szakértő szemével méricskéli a rajzokat.)* A Szent István-bazilika. Egészen tehetséges. *(Hümmög)* Melanoma. Seminoma. Borzasztó.

RÓKUSINÉ És micsoda verseket írt! Micsoda hangjátékokat! Micsoda filmeket! Tehetséges festő! Egy művész!

RÓKUSI Vagy örült. *(Ennél a mondatnál Négyes Arnold kimegy a szobából a konyha felé.)*

RÓKUSINÉ Nagy művész!

RÓKUSI Isten áldása, hogy nem vagy elfogult!

RÓKUSINÉ Kisfiam!

RÓKUSI Harmincas kisfiú! Humorod a régi...

Négyes Arnold hangja a konyha felől.

NÉGYES ARNOLD Szegény édesanyám! Ezt látnod kellene... bárcsak beszélhettem volna veled. Megsimogattam volna a hajad, az arcod, biztosan szép nő lehettél. Apu vadállat volt, láttam eleget a régi filmekben. Te is vele voltál az egyik filmen, hidat csináltál a tengerparton, és kézen álltál... Fürdőruha volt rajtad. Apu közben a tengerparton kószáló gyerekeket simogatta. Szegény anyám! Éva... az első nő... Azért Rókusiné rendes volt hozzám. Nem mondhatok róla semmi rosszat... De a mostohafater...

Közben Rókusi kimegy a konyhába. Visszatér, földültnak látszik.

RÓKUSINÉ Hol voltál? Mit mászkálsz?

RÓKUSI Megnézem, megvan-e még a kisszoba...

RÓKUSINÉ Megbolondultál?

RÓKUSI Igen. *(Hirtelen szimatolni kezd.)* Nem érzed? Fojtogató bűz! Valaki kinyitotta a gázt!

RÓKUSINÉ *(zaklatott hangon)* Micsoda?

Rókusi kirohan a konyhába. Befelé kiabál.

RÓKUSI Minden csapon ömlik!

RÓKUSINÉ Hülyeség. Gáz!? Ugyan.

Rókusi bejön a szobába, leroskad a fotelba.

RÓKUSI Mondom...

RÓKUSINÉ Megint a karikák a szemed előtt? Bevetted a gyógyszeredet?

RÓKUSI Mondom...

RÓKUSINÉ Vedd be a gyógyszeredet!

RÓKUSI Négyes Arnold. Mintha kísértene.

RÓKUSINÉ Kivándorolt. Szegénykém. Én megértem őt. Nagy művész!

RÓKUSI Örült! Egy közveszélyes örült! Kísértet! *(Hirtelen csöngetni kezd a telefon. Csönd. Rókusi a második csöngetés után fölveszi a kagylót.)*

TELEFONÁLÓ Néztél a tükörbe mostanában? Remélem, sok cigarettát szívsz. Mintha fogytál volna... szürkül az arcod... *(A Telefonáló gépies hangon beszél, minden szó után kis szünetet tart.)*

RÓKUSI Halló! Kivel beszélek? *(A telefonban szaggatott, bűgő hang váltja föl a Telefonáló hangját.)*

RÓKUSINÉ Arnoldka! Te vagy az, Arnoldka? *(Rókusi visszateszi a kagylót. Feleségét gyöngéden ellöki.)*

RÓKUSI Nem Arnold. Téves kapcsolás... *(Rókusi az asztalon lévő díszdobozban turkál. Kihúz egy szál hosszú amerikai cigarettát. Rágyújt a nagyméretű márvány díszöngyújtóval. Köhög, könnyezik.)*

RÓKUSINÉ *(Megdöbbenve nézi.)* Mit csinálsz? Te cigarettázol?

RÓKUSI Amint a mellékelt ábra mutatja... Isteni ez a cigaretta. *(Egyre hevesebben köhög.)* Venni kellene egy fürdőszobamérleget... kíváncsi vagyok, mennyit fogytam az utóbbi időben...

RÓKUSINÉ Jól nézel ki. Nem fogytál te egy dekát se! Annál inkább én! Te nyugton vagy, én pedig halálra idegesítem magam. Már csak ez az Arnold-ügy hiányzott, meg a hátamra egy púp. *(Közben Rókusi a még égő cigarettával egy újabbra gyújt. Már nem köhög. A füstöt komótosan eregeti.)*

A színpad elsötétül. Rövid szünet. Ismét kivilágosodik. Rókusi és felesége feketekávéat isznak az asztalnál, kócosan és álmosan emelgetik a csészéket.

RÓKUSI Betelefonáltam, hogy ma nem megyek dolgozni. Elegem van. Ez a tegnapi nap!

RÓKUSINÉ Meddig leszel szabadságon?

RÓKUSI Hát... egy hétig legalább.

Rókusi föláll, kiviszi a konyhába a csészéket. Rövid szünet után zene szűrődik be a szobába. Karády-lemez forog: „Hiába menekülsz, hiába futsz, a sorsod elől elfutni úgyse tudsz.” Rókusi fütyüli a dalt, miközben úgy gyújt rá, mintha mindig is dohányzott volna. Föláll, bekapcsolja a televíziót. Sercegés, vakító fény. Kikapcsolja.

RÓKUSINÉ Ja, nem is mondtam... mára hívtam föl Göbbölyös urat, a magánnyomozót. Tudod, már beszéltem róla.

RÓKUSI Meg vagyok hatva. *(Csöngetnek. Rókusiné kirohan, s ezzel egy időben elhallgat Karády Katalin is. Egy kissé hajlott hátú férfi lép be. Láthatóan húzza maga után a lábát. Rókusiné mögötte áll és mutogat. Jelbeszéddel igyekszik férje tudtára adni, hogy a vendég Göbbölyös. A férj azonban nem mozdul. Meredten néz maga elé. Elnyomja a csikket, és zsebre dugott kézzel az ablakhoz sétál.)*

RÓKUSINÉ Bemutatom nagyon kedves barátomat, Göbbölyös urat. Magánnyomozó.

GÖBBÖLYÖS Ne túlozzon, asszonyom. Csak a magam kedvtelésére dolgozom... Hogy úgy mondjam, a munkaidő után, ellenszolgáltatás nélkül.

RÓKUSI *(Megfordul, az idősebb jogán a kezét nyújtja.)* Örvendek. Rókusi.

GÖBBÖLYÖS Tisztelem, doktor úr...

RÓKUSI Hát ezt meg honnan tudja?

GÖBBÖLYÖS A felesége önagsága volt szíves, és...

RÓKUSI Ahá! Egyébként nem használom...

RÓKUSINÉ Sokat meséltem rólad! Képzeld, Göbbölyös úr és Arnoldka jó barátok... voltak.

GÖBBÖLYÖS Most is, asszonyom.

RÓKUSINÉ Hallott felőle?

GÖBBÖLYÖS Semmit. Illetve, csak annyit, amennyit önök.

RÓKUSI Honnan veszi, hogy mennyit tudunk?

GÖBBÖLYÖS *(Láthatóan zavarba hozza a kérdés.)* Hát... csak úgy gondoltam. Mit tudhat ilyenkor az ember, ugye... Kaptam egy táviratot... Gondolom, önök is...

RÓKUSI A maga Arnold barátja kinyitotta tegnap a gázt! Kísértett az az átkozott! Mit az, hogy szürkül az arcom? *(Göbbölyös elsápad.)* Tegnap óta dohányzom. Egyszerűen nem tudok cigaretta nélkül élni. Ez mind az ő műve! Egyedül az övé!

RÓKUSINÉ Ugyan már! Ne figyeljen rá uram! Megbolondult szegény.

GÖBBÖLYÖS *(visszanyerve önbizalmát)* Meséljen csak! Nagyon érdekelnek a részletek.

RÓKUSI Szóra sem érdemes.

RÓKUSINÉ Mondjad, ha már elkezdted!

RÓKUSI Mondtam, hogy nem üg. *(Elfordul. Felesége matat az asztalon.)*

GÖBBÖLYÖS Ha nem veszik zokon, én most elmennék... dolgom van... Ha bármi történne az ügyben, csak jelentkezzenek nyugodtan.

Rókusiné kikíséri Göbbölyöst. Visszatér.

RÓKUSINÉ Elmehetnének valahová. Olyan régen vittél el vacsorázni. Jót tesz neked is, meglátod. *(Csöng a telefon. Rókusi fölemeli a kagylót. A telefonban Karády Katalin hangja: „Hiába menekülsz, hiába futsz, a sorsod elől futni úgyse tudsz.” Ismét a vonal búgó hangja. Rókusi leteszi a kagylót. Sóhajt.)*

RÓKUSI Mehetünk.

Mindketten kimennek a szobából. Rövid ideig üres a szín. Később a zárral való babrálás hangja szűrődik be. Göbbölyös lép a szobába, körülnéz, beles a szekrénybe. 00-t tárcsáz. Bécset hívja.

GÖBBÖLYÖS Halló! Halló! Ich möchte mit Herren Arnold Négyes Sprechen!

NÉGYES ARNOLD Halló, itt Négyes!

GÖBBÖLYÖS Szevasz. Rókusiéktól beszélek.

NÉGYES ARNOLD Úristen! Mondtam neked, hogy onnan...

GÖBBÖLYÖS Ne izgasd magad. Elmentek itthonról. Álkulccsal jöttem be.

NÉGYES ARNOLD Akkor jó.

GÖBBÖLYÖS Úgy látszik, az öreg gyanút fogott. Azt mondta, te intézted a telefonálásokat, te nyitottad ki a gázt...

NÉGYES ARNOLD Gondoljon, amit akar. Sosem fogja bebizonyítani. De hogy bele fog gebedni, az biztos. Csak a mostohaanyámat kell ettől az egésztől megóvni... Lenne egy ötletem.

GÖBBÖLYÖS Csupa fül vagyok.

NÉGYES ARNOLD Postán küldök...

GÖBBÖLYÖS Isten ments! És a vám?

NÉGYES ARNOLD Jó. Igazad van. Akkor elküldöm az egyik barátommal. Tehát mindenáron meg kell őt védenünk, hogy ne folyjon bele az eseményekbe. Küldök morfiumot, tűket te is be tudsz szerezni...

GÖBBÖLYÖS Tűket? Hogyan?

NÉGYES ARNOLD Bemész egy orvosi üzletbe, sápadj el egy kissé, s add elő, hogy cukorbeteg vagy. Kapsz tőlük tűt. Legalább százat. Egyszeri használatosat.

GÖBBÖLYÖS Ne is haragudj, kérlek, ez nem vicc. Még hogy én cukros! Ezt nem tudom megtenni.

NÉGYES ARNOLD Ahogy gondolod! Ki tudok én mást is nevezni propagandaminiszternek!

GÖBBÖLYÖS Azt hiszed, meg tudsz ezzel nyerni?

NÉGYES ARNOLD Hát akkor szervusz...

GÖBBÖLYÖS Ne! Ne tedd le! Gondolkodnom kell...

NÉGYES ARNOLD Szóval Rókusiné megkapja a napi egy adag morfiumát?

GÖBBÖLYÖS Rókusiné?!

NÉGYES ARNOLD Először csak egy adagot, aztán ha immúnis lesz, adhatsz többet! Kettőt! Hármat!

GÖBBÖLYÖS Hát én nem is tudom...

NÉGYES ARNOLD Egykettőre ott lesz a szállítmány nálad. Szevasz.

Göbbölyös leteszi a kagylót, és megtörli a homlokát. Zsebkendőjével letörli a telefonkagylót és a szekrényajtót. Sietve távozik. Rövid idő múlva megjönnek Rókusiék... A férfi alig várja, hogy belépjenek. Rágyújt. Kapkodva szívja a cigarettát.

RÓKUSI Négyes Arnold. Megölöm, ha a kezem közé kerül. Meg én!

RÓKUSINÉ Most már elég legyen! Egész idő alatt ezt hajtogatod *(Rókusiné föl-alá rohangál a szobában.)* Impotens öszülő hülye!

RÓKUSI Te... perszóna. Vén vagy te is! Klimaxos liba!

A színpad elsötétül. Másnap reggel van. Rókusiné fölül az ágyban. Megtapogatja maga mellett az összegyűrt paplant. Gépiesen az ágy fölött lógó esküvői képre pillant. Kivágódik az ajtó. Férje lép be tántorogva, részegen.

RÓKUSI Köpj le... Na... mire vársz? Pofozz föl... szipirtyó! *(Megbotlik a virágtartóban, elesik.)* Kis dilis... szipirtyócska... adj egy pusztit...

RÓKUSINÉ Most széthasíthatnám a fejed, te disznó! *(Férje hóna alá nyúl, kínlódva az ágyhoz húzza, fölsőtestét fölteszi, majd utána rakja, szinte dobja lábait.)*

RÓKUSINÉ *(Pofozgatja férjét.)* Ébredj! Hol voltál? Éjjel szöktél meg?

RÓKUSI Hányingerem van. Fáradt vagyok.

RÓKUSINÉ Aki éjjel nagy legény az...

RÓKUSI Mi közöd hozzá?

RÓKUSINÉ Mert a feleséged vagyok egyelőre!

RÓKUSI Hogyhogy egyenlőre? Reménykedel, mi? *(Hadonászik karjaival.)* Hátha meghalok? Neeem!!! Tőlem csak válással szabadulsz!

RÓKUSINÉ *(gúnyosan)* Gondolod?

RÓKUSI Ahá! El akartok pusztítani!? Göbbölyös úr! Négyes Arnold! *(Fölkönyököl az ágyon.)* Hú, a keservét! Nem kellett volna ennyit inni! Mintha egy nagy tüzet raktak volna a gyomromban. Ég. Kegyetlenül ég!

RÓKUSINÉ *(megszánva férjét)* Ettél valamit?

RÓKUSI Nem. De most nem is tudnék enni. Hányingerem van. Nincs itthon egy kis unicum?

RÓKUSINÉ De van. Hozom. *(Föláll és kimegy. Kis szünet után hozza a gömbölyű üveget. Tölt. Rókusi egy hajtásra kiissza. Összerázkódik. Megszólal a telefon.)*

RÓKUSI *(Fölveszi a kagylót.)* Halló, tessék?

TELEFONÁLÓ *(megszokott, gépies hangján)* Nem fogadtad meg a tanácsom! Nem vettél mérleget. Pedig szemmel láthatólag fogysz. Szürkül az arcod. Gyógyíthatatlan vagy! Nincs föltámadás! *(Ismét a búgó hang. Rókusi elsápad, ráejti a készülékre a kagylót. Felesége az asztalon babrál. Rókusi kiabálni kezd.)*

RÓKUSI A gyomrom! A gyomrom! Ebbe bele lehet örülni!

RÓKUSINÉ Biztosan a sok idegesség. Nyugodj meg. Tegyel föl valamilyen lemezt.

RÓKUSI *(kissé megnyugodva)* Nem rossz ötlet. Mit szeretnél hallani?

RÓKUSINÉ Mit...? Mondjuk a Peer Gynt-öt... Olyan régen hallgattam. Emlékszel, akkor hallottam először, még mondtad is...

RÓKUSI A lényegét! Mindig elmondod az egész életedet! Kit érdekel, hogy mikor hallottad?

RÓKUSINÉ Furcsán viselkedsz, hallod-e?

RÓKUSI Szürke az arcom, mi? Fogytam, mi?

RÓKUSINÉ Megörültél?

Férje nem válaszol, kimegy a szobából. Beszűrődik a Peer Gynt néhány taktusa. Rókusi visszatér, idegesen rágyújt.

RÓKUSINÉ Már megint cigarettázol? *(A férfi nem válaszol. Hirtelen elhallgat a zene, s felcsendül Karády Katalin hangja: „Hiába menekülsz, hiába futsz, a sorsod elől futni úgyse tudsz...” Rókusi fölugrik, lép egyet, s abban a pillanatban megint a Peer Gynt hallatszik. Kirohan. Nemsokára visszatér, kezében egy Karády-lemez.)*

RÓKUSI Nincs senki a kisházban! Nincs senki! Mi az úristen ez? *(Vadul kettétöri a lemezt a térdén. Újra csönd. Egy dal szűrődik be nagyon halkán. „Az ember egy léha, egy könnyelmű senki...” Aztán meging a Peer Gynt. Rókusi fölneéz a mennyezetre a két fél lemezt egymásra teszi, gondosan összeillesztve őket az ágyra dobja. Kintről csöngetés hallatszik. Rókusiné kimegy. Göbbölyös lép a szobába. Rókusi félrelöki, kiszalad a szobából, hallani, amint becsapja maga mögött a lakás ajtaját.)*

GÖBBÖLYÖS Mi történt, asszonyom?

RÓKUSINÉ Semmi. Sokat ivott. Talán az unicum...

GÖBBÖLYÖS A fia üzent Bécsből.

RÓKUSINÉ Arnoldka?!

GÖBBÖLYÖS Ami itt fog történni, nem nőnek való. Önt félti a fia. Be kell adnom önnek ezt az injekciót. *(Táskájában kotorászik, elővesz egy morfinfiolát, lefűrészezi a nyakát, az egyszer használatos tűvel fölcsízza tartalmát. Rókusiné nem ellenkezik.)*

RÓKUSINÉ *(Fölhúzza karján a pulóvert.)* Rendes fiam van nekem... megóv a beláthatatlan következményektől. Pedig, tudja, nem is az én gyereke. De jó anyja voltam. Higgye el nekem, jó anyja voltam!

GÖBBÖLYÖS Persze, ezt senki sem vonja kétségbe asszonyom. *(Belenyomja a tűt Rókusiné vénájába. Az asszony fölzsisszen.)* Szereti magát az Arnold.

RÓKUSI *(maga elé bámulva)* Sok-sok éve, jaj... igen! Most már tisztán emlékszem! Föl-szabadították a lágert... jöttünk haza, képzelheti! Kavargott a por az országúton. S egy kilőtt tank oldalánál bebugyolált csecsemő sírt, jajveszékelt. *(Kinyújtja a nyakát, hallgatózik.)* Mintha ma lenne! Fölkaptam, megöleltem. Magammal hoztam. És most elhagyott! De vigyáz rám. *(Rókusiné egyre lassabban beszél. Elharapja a szövegeket. Göbbölyös elégedetten dörzsöli a kezét.)*

GÖBBÖLYÖS Hát akkor kézsókom, nagyságos asszonyom, én megyek is... *(Kinéz az ablakon. Fölkapja táskáját, sietve távozik. Rövid idő múlva Rókusi lép a szobába. Felesége a fotelban fekszik, feje és két karja élettelenül lóg, súrolja a padlót. Rókusi fölemeli az asszonyt, pofozgatja. Észreveszi az asztalon a szétszórt morfinfiolát, a fecskendő és a tűt.)*

RÓKUSI Mit történt? Jézusisten! *(Az asszony mélyen alszik. Rókusi fölkapja a fiolát és a tűt. Kimegy. Hallatszik a vízzubogás, ahogy lehúzza a vécét. Csöngetnek. Göbbölyössel lép be ismét a szobába.)*

GÖBBÖLYÖS Miért olyan ideges?

RÓKUSI Maga csak hallgasson. Ez a maga műve... meg Négyes Arnoldé!

GÖBBÖLYÖS *(mintha nem értené)* Mit beszél?

RÓKUSI A morfium! *(Az asszony karjára mutat.)* Mit szól ehhez? Nem tud róla, mi?

GÖBBÖLYÖS Vagy úgy? Szóval morfiumra szoktatja a feleségét...

RÓKUSI *(üvöltve)* Takarodjon innen! Takarodjon!

GÖBBÖLYÖS Végül is az ön lakása. Jó napot! *(Sietve távozik.)*

RÓKUSI *(Lerogy a fotelbe.)* Szemétláda. Mit csináljak? Úristen!

Rókusiné megmozdul. Kinyitja a szemét. Megdörzsöli. Nem szól semmit. Imbolyogva elindul a konyha felé.

RÓKUSI Jobban vagy? *(Nem jön válasz.)* Kérdeztem valamit... beszélj, ha kérdezek! Jó. Ne beszélj. *(Belép Rókusiné. Homlokához kap, visszamegy. Újra belép, kezében porrongy. Törölgetni kezdi a bútorokat. A férfi szemmel követi az asszony mozdulatait. Rágyújt, levesz egy újságot az asztalról, s maga mellé ejti. Az asszony szó nélkül fölveszi, visszateszi a helyére.)* Nem kértelek meg, hogy fölvedd! *(Most a sarokba vágja az újságot. Rókusiné újra fölveszi, az asztalra teszi. Elfordul. Ezt kihasználva Rókusi villámgyorsan fölkapja az újságot és belelapoz. Maga elé emeli, nem látni az arcát.)* Olvastad ezt? Hullára szellemes. Aszongya, hogy... „A nosztalgiahullám szinte mindenkit magával ragad. Bemegyek a feleségemmel egy fodrászüzletbe, a kis csinos fodrászhölgy csábos mosollyal megkérdezi a feleségemtől: - Ugye dauert tetszik parancsolni, a szokásosat? - Mire a feleségem: - Természetesen. - A kis hölgy a fejét rázza: - Sajnálom, asszonyom, de körlevélben kijött rendelet alapján csak nosztalgia hullámot szabad készítenünk. De ha óhajtja, levágjuk a haját olyan fiúsra, az most menő... -

Csodálkozva lépünk ki az üzletből... Javaslom az asszonynak, menjünk hullámfürdőbe, mit gondolnak, mi van a medencében? Semmi. Illetve mégis van valami, egy színes, szétmázolódott plakát. Nostalgiahullám van, normál hullám nincs, hallgasson Zerkovitzot. Gondoltam, nem érhet bennünket több meglepetés..." *(Fölnéz az újságból. Felesége sír. Egyre erősebben. Egyre hisztérikusabban. Kimegy a konyhába. Rókusi tovább olvas, fölemelve a hangját.)* Szóval, hol is tartottam... *(Ujjával keresgél a sorok közt.)* Igen, megvan. Tehát... „Meglepetés. Gondoltam, elmegyünk egy jó moziba. Nézem a hirdetést, melyen ez áll: A francia új hullám, nouvelle vague, Truffaut filmjei. Na, ez jó. A moziban így fogadott a pénztáros, nincs új hullám. Nostalgiahullám van. Jávorral, Karádyval. Valamit visz a víz. Halálos tavasz. Honthival a Régi nyár, meg a hasonlók. Mit ad isten, egy hirdetőoszlophoz érve, meglepetten látjuk: hullámon nostalgia nyugszik, nem föld, nem koporsófödél. - Nostalgia, nostalgia.” *(Rókusi leteszi az újságot, kimegy. Rövid ideig üres a színpad. Mindketten visszajönnek.)* Mi van veled? Legalább egy szót szólj már!

RÓKUSINÉ Kavargott a por... A tank mellett volt bebugyolálva... Szegénykém... És most itthagytott. Szeret engem, vigyáz rám... Göbbölyös megmondta.

RÓKUSI Miket beszélsz? Göbbölyös? Meg akarnak ölni minket!

RÓKUSINÉ *(Nem néz a férfit, tágra nyitott szemmel egyetlen pontra mered.)* Arnoldka!!

RÓKUSI Gyilkos. *(Legyint, leül a fotelbe. Rágyújt, köhög. Megszólal a telefon. Fölveszi.)*

TELEFONÁLÓ A harmadik napon bekövetkezik. Fogytál. Erősen fogysz. Hirtelen fogok rád törni...

(Rókusi dühösen lecsapja a kagylót.)

RÓKUSI Anyukádra törjél!

RÓKUSINÉ Nagyon szeret. Megvéd minket!

RÓKUSI Ahá!

RÓKUSINÉ Nagy költő! Festő! Egy művész...

RÓKUSI Örült!

RÓKUSINÉ Igazi anyja voltam!

RÓKUSI Narkós örült!

RÓKUSINÉ *(Sír.)* Göbbölyös úr megnyugtató!

RÓKUSI Agyonszurkált, te szerencsétlen!

RÓKUSINÉ Boldog vagyok! Gyönyörű ez a lakás! *(Karját szétárja, s úgy fut a szobában körbe-körbe. Rókusi mutatóujjával a halántékába fúr.)* Ilyen lehet a mennyország... rózsaszínű angyalok röpködnek a felhők fölött, aztán belekapaszkodnak Szent Péter szakállába. *(Ledobja magát az ágyra, arcát tenyerébe rejt, és zokog.)*

RÓKUSI *(Keresgél. Mindent szétdobál, mindenhova benyúl.)* Hová dugtad? Hol vannak az átkozott tőd? Vagy Göbbölyös rejtette el? Hol vannak a fiolák? *(A fekvő asszonyhoz lép, rázni kezdi.)* Kiverem belőled a szuszt! Beszélj!!! Hol van a... *(Megszólal a telefon. Rókusi nézi, de nem veszi föl. A telefon kitartóan csöng. Rókusi a falhoz lép, s dühösen kihúzza a telefonzsinórt dugaszából. Csönd. Odakintről Karády Katalin hangja úszik a szobába: „Hiába menekülsz, hiába futsz...” Rókusi kirohan, a hang elhallgat. A férfi visszatér, ledől felesége mellé az ágyra. Rágyújt. Fölkel, bekapcsolja a televíziót. Sisteregés. Rókusi az órájára néz, a*

fejét csóválja.) Nem értem... már régen elkezdődött a műsor. (Csavargatni kezdi a készülék gombjait.)

TELEFONÁLÓ Mostantól megindul a leépülés.

RÓKUSI Ki maga?

TELEFONÁLÓ A rák vagyok! *(A képernyő elsötétül. Rókusi kikapcsolja. Fölkáll, hátratett kézzel sétál a szobában.)*

RÓKUSI A rák! Nem baj... Úgy sincs semmi értelme az életnek. Senki életének! Nem mind-egy, hogy... *(Legyint.)* Jó a hívőknek. Ők legalább tudják miért élnek! Hisznek valamiben! De én? Mi, mindnyájan? *(A színpad elsötétül.)*

Másnap reggel. Rókusi előtt feketekávé. Cigaretta. Erősen köhög. Felesége a szekrény előtt áll, dossziékban kotorászik. Láthatólag szédeleg a morfiúmtól.

RÓKUSINÉ Itt vannak a rajzai. A Mátyás-templom fölülnézetben. A Szent István-bazilika. Melanoma. Seminoma. Gyönyörűek. *(Idéz a képek alá írt szövegekből.)* „A Mátyás-templom, más néven a Budavári Nagyboldogasszony-templom, királyaink koronázási helye volt...” „A Lipótvárosi plébániatemplom építése 1905-ben fejeződött be, homlokzatán a timpanon alatt ez olvasható: Ego sum via veritas et vita!” „A szövetburjánzás kísértetiesen hasonlít a karfiolra. Színében és formájában egyaránt...”

RÓKUSI Hagyd abba, nagyon kérlek!

RÓKUSINÉ Gyönyörű rajz a daganatról!

RÓKUSI *(Fölgrik, erőszakosan kitépi felesége kezéből a rajzokat.)* Egy szót se többet! *(Négyes Arnold lép a szobába. Anyja és Rókusi közé áll.)*

NÉGYES ARNOLD Elég volt! Az én anyám azt csinál itt, ebben a lakásban, amit akar! *(Oda-kintről csöngetés hallatszik. Rókusi kimegy. Először Göbbölyös lép a szobába. Utána Rókusi.)*

RÓKUSI Na, megjött a szerelmed! Egy púpos, sánta úr! Jóképű! Csupa elegancia!

RÓKUSINÉ *(dadogva, tagoltan)* Jó reggelt! Mintha a fiamat hallottam volna...

GÖBBÖLYÖS Férje szíves marasztalása ellenére leülök egy kicsit, ha megengedi, asszonyom!

RÓKUSINÉ Csak tessék...

RÓKUSI Takarodjon!

GÖBBÖLYÖS Mondja, maga nem fél!? Hisz ma van az...

RÓKUSI *(Odaugrik Göbbölyöshöz, fojtogatni kezdi.)* Mi van ma? Beszéljen! Szóval maga is tud az egészről! *(Fölemeli Göbbölyöst, a szekrényhez csapja.)* Beszéljen, mert megölöm! *(Négyes Arnold kifelé bámul az ablakon. Megfordul.)*

NÉGYES ARNOLD Anyám, az injekció... Muszáj most mindjárt...

Rókusiné szó nélkül a virágállványhoz lép, az egyik cserép alól nejlonzacskót húz elő. Lefürésze a morfinfiola nyakát. Az egyszer használatos tűvel beledöf a vénájába. Rókusi elengedi Göbbölyöst, feleségéhez ugrik, de már későn. Négyes kinyitja az ablakot. Göbbölyös az ablak felé indul, körülnéz, s kilép. Rókusi utánasiet, mélyen kihajol, aztán legyint, s becsukja az ablakszárnyakat. Négyes Arnold Rókusiné fejét simogatja.

RÓKUSINÉ Mintha itt lenne Arnoldka... Itt is van! Mindig a szívem alatt hordom!

RÓKUSI Persze! Itt van. Kísért! Mint mindig. Megint ez az átkozott gázszag! *(Négyes kisétál a konyhába. Rókusi is kimegy. Visszatér egyedül.)* Fojtogató gázszag, és a csapok mind elzárva. Meg kell örülni! *(Rókusi ledől a már fekvő felesége mellé. Rázni kezdi a vállát.)*

RÓKUSINÉ *(félálomban)* Kivándorolt... morfium... hol a tű... a tűűű!!!

RÓKUSI *(Rágyújt.)* A tű? Göbbölyös föl akart jelenteni. Hogy én szoktattalak a morfiumra! Még hogy én!? De csak jöjjön ide még egyszer!

RÓKUSINÉ Használd te is a tűt! Hisz súlyos a betegség...

RÓKUSI Micsoda! Milyen betegség?

RÓKUSINÉ Hát... a rák...

RÓKUSI Milyen rák? *(Pofozgatni kezdi feleségét.)* Beszélj már? Honnan veszed?

RÓKUSINÉ Fogytál... szürkül az arcod...

RÓKUSI Igen, hát ez óriási! Vedd tudomásul, hogy kutya bajom! De neked és a kisfiadnak annál több lesz a bajotok. Majd én megmutatom! Még hogy fogytam! Na, idenézz! *(Táskájából egy fürdőszobamérleget vesz ki. Rááll. Mintha ólomból lennének a lábai. Meredten, lehajtott fejjel nézi a mérleg mutatóját.)* Kilenc kiló. De hát ez lehetetlen! Két nap alatt? *(Dühösen a mérlegbe rúg.)* Úristen. *(Kezébe harap)* Úristen... biztosan tévedés... de hiszen nem is voltam orvosnál! Ijesztgetés az egész! Hát persze... Rémálom! Nincs itt probléma... nem eszik olyan forrón a kását... *(Körülnéz. Visszadugja a telefon dugaszát. Várakozva figyel. Némóság. Csak a felesége egyenletes szuszogását hallani.)* Hívjál!!! Most hívjál... kíváncsi vagyok mit mondasz majd, ha... *(Csörögni kezd a telefon. Rókusi izgatottan nyúl a készülék felé. Fölveszi a kagylót.)*

GÖBBÖLYÖS Elnézést kérek a zavarásért...

RÓKUSI A fene vinné magát... más telefont vártam!

GÖBBÖLYÖS Még egyszer elnézést...

RÓKUSI *(könyörgőre fogja)* Ne tegye le...

GÖBBÖLYÖS A feleségével szeretnék beszélni...

RÓKUSI Létezhet ilyen? Maga szerint? Három nap alatt meg lehet csak úgy dögleni?

GÖBBÖLYÖS A feleségét kérem, ha lehet...

RÓKUSI Rák! Badarság... Kilenc kilót fogytam? Érti, kilenc kilót! Még ma este? Ez lehetetlen...

GÖBBÖLYÖS Viszontlátásra...

RÓKUS Ne tegye le! Halló! Halló! A rohadék! *(Levágja a kagylót. A szekrényből tükröt vesz elő, nézi magát.)* Vitaminhiány. Meg a sok bagó. Még ma leszokom róla... *(A cigarettákat egyenként eltördeli, és szétszórja a szobában.)* Na! Ezzel megvolnánk. *(Kimegy, rövid idő múlva visszatér, kezében egy feszület, szög, kalapács. A szöveget az ágyneműtartó fölé beveri a falba. Ráakasztja a feszületet. Elé térdel. Imát mormol. Föhláll, nehézkesen, az ágyneműtartó ajtajába kapaszkodva.)* Öblögetni fogok! Sós kamillával... sok-sok vitamin. Ez az! Morfiumot soha! Milyen rák lehet? Gyomor? Esetleg tüdő? Gége? Biztosan! Hogy ne tudjak megszólalni sem! Értem! *(Órájára néz.)* Még van egy egész délutánom! És élek még! Élek!

Rókusiné megmozdul az ágyon. Megdörzsöli a szemét. Körülnéz. Föhláll, megindul a férj felé. Elesik. Rókusi rá sem hederít.

RÓKUSI Még hogy én halok meg! *(Nevet.)* Már alig van benned élet!

RÓKUSINÉ A tüket!

RÓKUSI Egy frászt! *(Elgondolkodva.)* Illetve dehogy! Add csak be magadnak azt az átkozott kábítószert! Nekem nyolc! Hova tetted? *(A virágtartóhoz lép, megfogja a nejlonzacskót.)* Ez üres! kifogyott a jó kis narkó. *(Csöng a telefon. Rókusi fölveszi a kagylót.)*

GÖBBÖLYÖS Jó napot kívánok. Rókusiné nagyságos asszonnyal szeretnék...

RÓKUSI Én is vele...

GÖBBÖLYÖS Az előbb már szerettem volna...

RÓKUSI Ha ideér, átadom!

GÖBBÖLYÖS Várok.

RÓKUSINÉ *(miután odavonszolja magát)* Tessék. Rókusiné...

GÖBBÖLYÖS Nem hallhatja a férje?

RÓKUSINÉ Beszéljen.

GÖBBÖLYÖS A morfium... fölvinném...

RÓKUSINÉ Hozza... Arnoldka küldte. Biztosan ő küldte...

GÖBBÖLYÖS Persze! Vigyáz önre, asszonyom.

RÓKUSINÉ Egy művész!

GÖBBÖLYÖS Indulok.

Rókusiné leteszi a kagylót. Férje a fotelban ül. Újságot olvas. Az asszony az ágyra ül. Feszült csönd. Odakintről csöngetés.

RÓKUSINÉ Nyitom már! *(Göbbölyössel érkezik a szobába. Sietve húzza fel pulóverjét a karján. Rókusi észreveszi).*

RÓKUSI Ahá! Sikerült? A doktor úr volt olyan szíves, és...

GÖBBÖLYÖS Ön a doktor...

RÓKUSI Ne szellemeskedjen... Azt hiszi, olyan könnyen elbánnak velem?

GÖBBÖLYÖS Önnek főbiái vannak... Megjegyzem, senki sem...

RÓKUSI Főbiák... persze... Hallucinációk netán?

GÖBBÖLYÖS Meglehet. A sok izgalom. Arnold ügye. Apropos, még nem is említettem. Az állam elveszi a félig kész házat. Önök csak ültek, s nem intézkedtek. Meg lehetett volna menteni az építőanyagot.

RÓKUSI Kell a fenének.

GÖBBÖLYÖS Az önök dolga. Én csak segíteni...

RÓKUSI Maga csak ne segítsen. Maga csak ártson. Jobban áll magának!

GÖBBÖLYÖS *(Legyint.)* Nézze... Mondjon, amit akar...

RÓKUSI Nekem már mindegy, nem igaz? A telefonálójuk megmondta! Ma bevégezem...

GÖBBÖLYÖS *(Úgy tesz, mintha nem tudna semmit.)* Telefonáló? Hogy bevégeztetett?

RÓKUSI Felejtse el...

GÖBBÖLYÖS Na nem! Nekem kötelességem... tudja, én magánnyomozó vagyok... Az ilyen ügyek... és ha már nem akar a rendőrséghez fordulni...

RÓKUSI Jelentsem föl a rákot?

GÖBBÖLYÖS A rákot?

RÓKUSINÉ *(Odakapja a fejét.)* A rákot?

RÓKUSI Igen. A rákot! Mi ebben olyan furcsa?

GÖBBÖLYÖS Sosem beszélt erről...

RÓKUSI Inkább a halálnak!

GÖBBÖLYÖS *(Rókusiné felé kacsint.)* Ahogy gondolja...

RÓKUSINÉ Félreértett mindent. Kísértetekről beszélt... Arnoldka nem kísértet... Kavargott a por... A tank mellett bebugyolálva... Jó anyja voltam. *(Az ágyra dől. Elalszik. Rókusi föl-alá járkál.)*

RÓKUSI Miért? Miért ez az egész? Valami bűzlik...

GÖBBÖLYÖS Dániában? Fura mondas...

RÓKUSI Menjen a fenébe.

GÖBBÖLYÖS Máris, uram. Hazaszaladok átöltözni. Ünnepestes alkalmakra mindig díszegyenruhát öltök. Nem fognak csalódni. Elegáns leszek és ellenállhatatlan. *(Göbbölyös meghajol, s távozik. Rókusi legyint. Megtapogatja zsebeit.)*

RÓKUSI A cigarettám! Hol van a cigarettám? *(Körülnéz. Összeszedgeti az eltört cigarettákat a földről. Széttépkedi őket, a tartalmukat az asztalra szórja. A szekrényből cigarettapapírt és sodrásra szolgáló szerkezetet vesz elő. Nyálaz, cigarettát sodor. Rágyújt. Hátradől, láthatóan élvez a pőfékelést.)* Nincs itt probléma. Amíg az ember cigarettázik... *(Hirtelen savanyú képet vág. Villámgyorsan elnyomja a cigarettát a hamutálban.)* Istentelenül keserű... *(Köhög.) Kimegy a konyhába. Kintről befelé.*

RÓKUSI Kihűlt. Olyan mint a jég. Lila a kezem is tőle. A kiskanál! Odafigyott az asztalhoz! *(Rókusi belép. Kezében kávéscsésze. A csészében nincs kanál. A férfi körkörösén mozgatja.)* Az ujjammal csak nem keverem föl!

RÓKUSINÉ *(félálomban)* Vedd be... a gyógyszeredet...

RÓKUSI *(mintha nem hallotta volna)* Festeni kellene. Koszos a fal. Nézd a plafont. Akár egy barlangrajz. Rendesen hullik a vakolat. Csak hát... nincs pénzünk... jól van na! Nem festetünk! Majd jövőre.

RÓKUSINÉ Megint... a karikák a szemed előtt?

RÓKUSI Díszegyenruha. Kíváncsi vagyok.

RÓKUSINÉ Lehet, hogy Arnold megérkezik?

RÓKUSI Göbbölyös szemét alak!

RÓKUSINÉ Küldetés...

RÓKUSI Halál...

RÓKUSINÉ Ilyen lehet a mennyország...

RÓKUSI (*Leveti ingét, tiszta, hófehér inget vesz ki a szekrényből.*) A halált fogadjuk jól vasalt ingben! Nehogy utoljára még megszóljanak.

RÓKUSINÉ (*Föül az ágyban.*) Gyönyörű ez a lakás...

RÓKUSI (*Nyakkendőt köt.*) Csinos vagyok, nemde? Ebben a korban! Te is megfésülködhetnél... a fejed egy szénakazal. Mindjárt itt lesz Göbbölyös. (*Az inget betűri nadrágjába. Beleköp a tenyerébe, végigsimítja haját. Csöngetés.*) Nyitva van. (*Hangosabban.*) Nyitva van!

Göbbölyös lép a szobába. Rókusi a meglepetéstől hátralép. A sántikáló, kissé púpos férfi, mint Bortnyik-képen egy mértanilag megszerkesztett alak, egyenesre szabott, fekete, kétsoros gombolású egyenruhában feszít. Fején zöld, az átlagosnál elől jóval magasabb tányérsapka. Mellén keresztben antant szíj, övén jobb oldalon, hátul a farán revolver, zöld bőrtáskában. Köszönés helyett összevágja bokáját, két ökölbe szorított kezét kinyújtva, feje fölé lendít.

RÓKUSI (*nevetve*) Hát maga? Mi ez a maskara?

GÖBBÖLYÖS Kuss!

RÓKUSI Vigyázzon! (*Fölemeli az öklét.*)

GÖBBÖLYÖS (*Kinyitja a pisztolytáska csatját.*) Azt mondtam, kuss!

RÓKUSI Ez valami színdarab? Én várhatok... ha maga nem örült meg, én legyek a római...

GÖBBÖLYÖS Hát nem tudja tartani a száját? Mindjárt légiriadó.

RÓKUSI Légiriadó? Ja, értem! Kipróbálják a szirénákat.

GÖBBÖLYÖS Megkezdődik a bombázás.

RÓKUSI Nem is tudtam, hogy maga filmrendező...

GÖBBÖLYÖS Takarja be a feleségét. Egy teherautó várja az ablak alatt. A birodalomba szállítjuk. (*Rókusi nem mozdul. Göbbölyös meglöki. Rókusi ráesik a fekvő asszonyra. Karjába veszi, az ablakhoz cipeli a mozdulatlan Rókusiné.*) Dobja csak ki! Mire vár? Akar egy golyót?

RÓKUSI Összetöri magát...

GÖBBÖLYÖS Kifeszített ponyvára zuhan. Dobja már!

Rókusi kiejti feleségét az ablakon. Csöng a telefon. Kintről, a hangszórókból katonák lépteinek szabályos, ütemes hangja. Aztán indulót játszik egy katonazenekar. Rókusi fölveszi a telefont.

TELEFONÁLÓ A rák vagyok!

RÓKUSI (*Göbbölyös felé fordulva*) Hallja? Ez egy örült! Még hogy a rák!

TELEFONÁLÓ Diktálja az adatait!

RÓKUSI Milyen adatok?

TELEFONÁLÓ A dögcédulához. Neve. Életkora. Súlya. Magassága. A halál beálltának időpontja.

GÖBBÖLYÖS Ne zavartassa magát!

RÓKUSI (*Összegörnyed.*) Morfiumot!

GÖBBÖLYÖS Sajnálom. Önnek nem adhatok. Négyes Arnold szigorúan...

RÓKUSI Gyilkosok!

Göbbölyös könyveket vesz ki a szekrényből. Az ablakban lángnyelvek táncolnak.

GÖBBÖLYÖS És most nézzük a dekadens könyveit! A Szentírás! *(Kihajítja az ablakon.)*
Pilinszky válogatott művei! *(Labdaként a lángokba rúgja.)*

TELEFONÁLÓ Az adatait!

RÓKUSI Morfiumot! Nagyon fáj! Meg lehet örülni.

A színpad elsötétül. Göbbölyös van megvilágítva, ahogy a könyveket kifelé dobálja az ablakon. Aztán megint sötét. Csak a fölfelé csapkodó lángok rajzolnak kísérteties árnyékokat a falra.

RÓKUSI *(Csak ő van megvilágítva. A telefonkagyló zsinórján lóg.)* Istenem segíts! Irgalom!

TELEFONÁLÓ Az adatait! Az adatait!

RÓKUSI Kilenc kilót fogytam...

TELEFONÁLÓ Töltjük a dögcédulát.

Rókusi négykézlábra áll. Hátrafele kiaraszol a színpadról. A reflektor követi. Lassan világosodik a szín. Félhomály. Már Göbbölyös sincs a szobában.

NÉGYES ARNOLD *(hangja a hangszóróból)* Kivégeztetem a dekadenseket! A maguk alá vizelőket! Agyontipratom a szelídeket! És ott leszek a sarkatokban minden időben. *(Ugyanezt négy világnyelven elismétli.)*

KÖNYVHÁBORÚ

Nevetséges tragédia egy felvonásban, nyolc képben

SZEMÉLYEK:

KOPRÁZI
ELSŐ VEVŐ
FŐNÖKNŐ
MÁSODIK VEVŐ
GIZIKE
HARMADIK VEVŐ
PIRIKE
DR. KUSS
DR. KUSSNÉ DR. KAMPÓS INGRID
ZIZIKE
SOFŐR
KINGUS
ÖTÖDIK VEVŐ
TAKARÍTÓNŐ
BOLTI ELADÓ
KISFIÚ

Történik a hetvenes évek közepén.

Szín: Peremvárosi könyvesbolt, amelyet a „könyvháború” óta az emberek nagy ívben elkerülnek. Abban a bizonyos háborúban hadat üzentek egymásnak eladók és vevők. Az eladók egymás közt is vérre mentek. Legszerencsésebb, ha a darabot forgószínpadon adják elő, mert így a legkönnyebb a színváltozásokat végrehajtani. Az előadás legnagyobb hányada magában a könyvesboltban, kisebbik része a bolt raktárában, egy presszó eldugott sarkában s az utcán játszódik.

1. kép

A könyvesboltban nagy a rend. A bal oldalon hanglezpult, mögötte ember nagyságú polc, zsúfolásig hanglezekkel. A pult előtt ülőgarnitúra, négy rikító piros Pille forgóotel és egy rozoga dohányzóasztal népi hímzéses terítővel, üveg hamutállal a tetején. A szín jobb oldalán a háttérben könyvespolcok. Versek, Regények, Tanulmányok felirattal az előtérben három gondola, rézsút, egymással párhuzamosan. A jobb sarokban kirakatrészlet gondosan elhelyezett, celofánba csomagolt könyvekkel. A kirakat előtt statiszták mint bémézkodók. A bolt közepén szinte egyszerre hajol le a kirakatrendező Kingus és a hanglezosztály eladója Gizike. A hanglezpult és a könyvespolcok között a raktárajtó. A kövezeten spárta, csomagolópapír, tejeszacskók. A raktár felől a Főnök nő pattogó vezényszava hallatszik. Belép Koprázi.

GIZIKE Zárva vagyunk még! Nem tud olvasni?

KOPRÁZI Nem vásárolni jöttem...

GIZIKE Akkor pláne! Tulajdonképp mit akar?

KOPRÁZI Jó napot kívánni... megcsókolni a kezüket... Egyébként tudok olvasni. Koprázi József vagyok, a mai magyar irodalom jelese. Bizonyára hallottak rólam.

Gizike értetlenül néz Koprázira. Kingus kacsingat.

KOPRÁZI *(váratlanul)* eladó szeretnék lenni! Furcsán hangzik, ugye? Egy író eladó szeretne lenni. Szeretne? Egy frászt! Csakhogy, hölgyeim, az írásból nem lehet megélni! De nem ám! Ezért aztán úgy gondoltam, ez egy nyugis hely, olvasgatok majd kedvemre, a kutya sem szól hozzám, még tán írni is fogok...

GIZIKE Maga is azt hiszi, hogy itt nem kell semmit csinálni. Csak ülünk, nézzük a plafont, és kész. Na, vallja be, maga is ezt gondolja!

KOPRÁZI Nem gondolok én semmit...

GIZIKE Különben is, itt csak érettséggel lehet eladószkodni!

KOPRÁZI Érettségizett személy vagyok, szakmával együtt szereztem. No, meg tagja lennék a Magyar Írók Szövetsége József Attila Körének, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának. *(Sóhaj.)* Önnek van érettségije?

GIZIKE Na üljön le, hívom a Főnök nőt. *(Gizike bemegy a raktárba. Kingus szorgalmasan hajolgat a kirakatban. Gizike visszatér, a hanglezpulttra könyököl.)* Aztán mondja, mennyi fizut akar kicsikarni a Főnök nőtől?

KOPRÁZI Nincsenek nagy igényeim. Se kutyám, se macskám... azaz van kutyám is, macskám is, de amúgy *(legyint)* senkim. Tetszik engem érteni?

FŐNÖKNŐ Szóval maga ide akar jönni dolgozni! Hát idefigyeljen. Itt munka folyik, meg veríték. A munka nálunk munka, nem pedig munkába járás. Értve vagyok?

KOPRÁZI Természetesen. Én szorgalmas vagyok. Tetszik tudni, a gyárban is sokat tevékenykedtem, munkaidőn túl is...

FŐNÖKNŐ Mindjárt el is kezdheti a munkát. Mivel csak érettségije van, hátra megy a raktárba. Ott fog pakolni. Végre egy férfi, aki elvégzi a fizikai munkát!

Belép Pirike. Kezében tömött szatyrok. Lerogy az egyik fotelbe.

PIRIKE Elnézést, Főnöknő, kérem, hogy egy kicsit elkéstem, de a gyerekek...

FŐNÖKNŐ Ugyan, semmi baj, Pirikém... tudom, a családi körülményei... *(Koprázi elfordul egy pillanatra, a Főnöknő öklét rázza Pirike felé.)* Na, munkára fel, maga meg *(Koprázira néz)* nyomás a raktárba!

Gizike és Pirike közrefogják Koprázit.

GIZIKE A hanglezemosztályon én vagyok már vagy két éve. A lemezekhez nem nyúlhat, lemezt nem hallgathat...

PIRIKE A könyvek eladása az én reszortom, tehát én vagyok az eladó! *(Kihúzza magát.)* A maga feladata a könyvek pakolása, szoros abc a raktárban és idekint, a visszáru szortírozása...

FŐNÖKNŐ Amit a kolléganők mondanak, vegye parancsnak vagy utasításnak, teljesen mindegy, panaszt ne halljak, mert egyszerűen kirúgom, hogy a lába se éri a földet! Na mit bámészkodik? Kezdje már el a munkát, különben is, ezeknek a nőknek tisztességes férjük van, még gondolatban se izé... ízéljen velük. A franc megeszi... úgy utálom a fiatalembereket! *(Legyint, eltűnik a raktárajtóban.)*

KOPRÁZI *(megszeppenve)* Jó... nincs semmi probléma... tessék kiadni a munkát.

GIZIKE És még egyet! Ez egy kulturális bázis, nem gyár!

Koprázi bemegy a raktárba, utána pár perccel Kingus követi. Már nyitva a bolt, de csak Gizike és Pirike van a színen.

2. kép

A raktár. Álmennyezet. A könyvespolcok a plafonig érnek. A szín baloldalán apró iroda. Kisméretű íróasztal, Zizike keze nyomán örökké csattog a számológép. Az íróasztal mellett telefonasztalka, rajta kávéfőző, körülötte mosatlan csészék. Koprázi szorgalmasan hajlong, a könyveket igyekszik szoros ábécébe rakni. A főnöknő az egyik polc előtt kétágú létrán, a legfelső fokon áll. Belép a takarítónő.

TAKARÍTÓNŐ Fiatalember, jöjjön, kérem, azonnal...

KOPRÁZI ...elment az amazonnal.

TAKARÍTÓNŐ Mit dünnyög maga? Itt nem lehet morogni! Én kifejezetten rühellem a bolhás kutyákat...

KOPRÁZI Csak egy Kosztolányi-rímtréfát fejeztem be, olyan viccesen jött ki arra, hogy jöjjön azonnal...

TAKARÍTÓNŐ Maga csak ne viccelődjön munkaidőben! Meg az a Kosztolányi vagy kicsoda, a maga haverja se viccelődjön, mert én...

KOPRÁZI Nem a haverom...

TAKARÍTÓNŐ Szóval nem is a haverja! Akkor meg mi köze hozzá? Még a végén azt mondja, tőlünk tanulja az ilyen marhaságokat.

KOPRÁZI Kosztolányi író volt. Ő írta az Édes Annát. *(Belibben Pirike.)*

PIRIKE Édes? Jópofa maga! Be volt cukrozva a kis kurvája?

KOPRÁZI *(dadogva)* Nem... nem... Ő egy kis cselédlány volt a Víz nagyságos úréknál... *(A Főnöknő leül a létra legfelső fokára. Pirike el.)*

FŐNÖKNŐ Mindent hallottam! Na, idefigyeljen! Nem érdekelnek minket a maga kalandjai... Itt dolgozni kell.

ZIZIKE *(Főlnéz a számlákból, fölkönyököl, magában mormolja)* Jóképű srác. Csak ne lenne ilyen soványka!

Koprázi megpróbál úgy helyezkedni, hogy a Főnöknő szoknyája alá kukucskálhasson.

FŐNÖKNŐ Mondja, maga sokat szokott hülyéskedni? Mert az az igazság, hogy az idétlenkedés eltereli a figyelmet a munkáról. Ért engem?

KOPRÁZI Már hogyan érteném... ez egy komoly munkahely. Kulturális bázis!

FŐNÖKNŐ Jó, jó... csak ne gúnyolódjon. Ejnye már! Ne nézze folyton a lábamat! Öreg vagyok én már ehhez!

KOPRÁZI Dehogyan nézem én a maga lábát!

FŐNÖKNŐ *(sértődötten)* Na... azért! Vigyázzon, mert aki az első napon kihúzza a gyufát, az később...

KOPRÁZI *(közbeszól)* ...kihúzz egy egész trafikot!

FŐNÖKNŐ Megálljon csak! *(Mászni kezd lefelé a létráról.)* Adok én magának... *(Halkan, mintha csak magának mondaná)* Gyári strici!

KOPRÁZI *(elfordul, dűnnyög)* Öreganyád az a vén hernyótalpas dózer...

A Főnöknő kisiet a boltba, majdnem föllöki a betoppanó Pirikét.

FŐNÖKNŐ Pirikém, vegye kezelésbe a fiatalembert! Csapjon a szájára, ha szemtelenkedik. *(Főnöknő el.)*

KOPRÁZI *(közel hajol Pirikéhez)* De szépen tetszik mosolyogni! Eszébe jutott talán egy vicc?

PIRIKE Majd eszembe jut valami, ha nem száll le rólam...

KOPRÁZI Csak ne hogy elkezdjen gondolkodni! Még tényleg az eszébe jut valami...

Gizike dugja be a fejét az ajtón.

PIRIKE *(Gizike fülébe súg.)* Most mondja a kolléganő... Te jószagú isten! Egy hasonló korú taknyost vett föl a Főnöknő, drága, ebben a szent pillanatban!

KOPRÁZI Pirike, kedves, maga vallásos?

PIRIKE Hogy mi? Mit akar ezzel?

KOPRÁZI Mert olyan sokszor tetszik emlegetni az Istent és a szenteket!

PIRIKE Dolgozzon... maga... maga... *(Pirike belekapaszkodik Koprázi sűrű göndör hajába, cibálni kezdi. Az erőlködésbe belevörösödik.)*

KOPRÁZI Nyugi, asszonyom... ne zavarodjon meg teljesen! Ki fog vacsorát főzni a rahedli kölkének?

Belép a Főnöknő, Koprázira támad.

FŐNÖKNŐ Mit csinál, maga vaddisznó?

KOPRÁZI Megharaptam a kisasszony... illetve a nagyasszony lelkét... Kicsaptam a biztosítékot a fejében.

FŐNÖKNŐ Milyen biztosítékot? Maga játszik a villannyal?

KOPRÁZI A lelki villany az magának ugyanolyan villany... persze magácska nem villany-szerelő...

A raktárajtóban föl kukkan az új fiú, Gabi.

GABI Kezüket csókolom! Szevasz! *(Kezét nyújtja Koprázinak.)* Gabi vagyok. A kedves hölgyeknek hoztam egy kis csekélységet. Mindig kedveskedni szoktam, s remélem, az Isten megtart engem a jó szokásomban. Persze nem mindig van lóvém... *(Gabi elővesz egy csomagocskát, s átnyújtja a Főnöknőnek. Pirikének díszdobozos kölnit nyújt át. Nem is veszi észre, hogy Zizike az irodában ül. A Főnöknő kicsit kapkodva, félénken bontja ki a csomagot.)*

FŐNÖKNŐ Nahát! Rúzs. Igazán nem kellett volna... *(Lecsavarja a kupakot. Abban a pillanatban elmés kis szerkezet alaposan összezsípi a mutatóujját. A Főnöknő fölsikolt. Ugyanekkor Pirike fölnyitja a kölnisdoboz tetejét, miközben kuncog a Főnöknő balesetén. A dobozból egyenesen az arcába ugrik egy bábu, amelynek a talpára rugó van erősítve. Pirike szitkozódik.)*

GABI *(pukkadozva a nevetéstől)* Hát nem bejött?

FŐNÖKNŐ Maga meg kimegy! Ki van rúgva!

GABI Na de nagyságos asszonyom... még be sem léptem!

FŐNÖKNŐ Hát... ez igaz.

A Főnöknő kihúzza magát. Pirike szégyenében sírva fakad. A két fiú egymásba karol. Mindnyáján kimennek a boltba.

3. kép

Koprázi a boltban szorgoskodik. A gondolákat igyekszik feltölteni. Gabi hanglemezeket adogat föl Gizikének, aki egy alumínium könyvlétrán áll, s a legfelső polcra igyekszik betuszkolni a lemezeket. A boltban az Első vevő ténfereg. Pirike izgatottan rángatja Koprázi ingujját.

PIRIKE Ki is írta azt az izét?

KOPRÁZI Az ízéről meg nem tudom megmondani. Kicsit pontosabb adatokat, ha lehetne...

PIRIKE Na... ne hülyéskedjen. Itt vár a vevő. Ki is írta azt A Pál utcai fiúkat? Valami Gárdonyi, vagy ki...?

KOPRÁZI Még csak Gárdonyiban sem írták... Egyébként Molnár Ferenc.

PIRIKE Magának soha nem fog benőni a feje lágya. Az már egyszer biztos! Én mindenesetre jelenteni fogom a Főnöknőnek...

KOPRÁZI Na fogadjunk, hogy maga nem teljesen tiszta! *(Halántékába fúrja a mutatóujját.)*

PIRIKE Micsoda? Hogy én nem vagyok tiszta? Maga mesélte, hogy még fürdőkádjuk sincs! Csak az az ócska lavór...

KOPRÁZI Ha maguk nem kopogtatnak negyvenkilenc után, akkor én ma márványmedencében lubickolok.

PIRIKE Hülye! Nem is éltem még akkor!

KOPRÁZI *(Legyint.)* Áááhhh!

PIRIKE Különben is a vevő türelmetlen.

KOPRÁZI Igaza van. *(Maga elé morogva)* Képes azt mondani, hogy nincs egy darab sem A Pál utcai fiúkból...

PIRIKE *(A türelmetlen, toporgó vevőhöz)* Sajnálom, de nincs egy darab Pál utcaim sem... talán a jövő héten...

KOPRÁZI Hát Gárdonyitól nincs is!

ELSŐ VEVŐ Nekem mindegy, hogy ki írta.

PIRIKE Ne törődjön vele, kezdő a szakmában.

ELSŐ VEVŐ Semmi baj. Ha megengedi, körülnéznék.

PIRIKE Csak tessék. *(Koprázihoz fordul, lefojtott hangon folytatja)* Ért is maga a vevőhöz! Nincs könyv? Bejön a vevő a jövő héten is! Ez az üzlet... Nem is tudom, hogy maga mért nincs a raktárban?

KOPRÁZI *(Nem válaszol, hanem odalép az első vevőhöz, és belekarol.)* Bocsásson meg, de nem lehet, hogy azt a könyvet még meg sem írták?

ELSŐ VEVŐ Ki van zárva! Az osztályfőnök kiadta, mint valami parancsot, legyen meg a könyv, mert kötelező olvasmány. A gyerek is annyira kíváncsi rá, mint egy púpra a hátán.

KOPRÁZI *(Nagyot sóhajt.)* Hát igen! Az oktatásügy. Borzasztó. Szegény gyerekeket csak fárasztják a sok olvasással, mert, kérdem én, hol veszi a hasznát egy mai gyerek a leírt betűnek? Meg azok a beteges lelkű írók! Tudnék mesélni! Mindenesetre mondja meg annak az ádáz pedagógusnak, hogy még nem írták meg a regényt, de ahogy az író elkészült, önért üzenek.

ELSŐ VEVŐ Köszönöm. Micsoda figyelmesség! *(Két kézzel szorongatja Koprázi kezét. Zsebében kotorászik, majd csillogó fémpénzt csúsztat jötevője zsebébe.)* Csak semmi szerénység. Ez a magáé. Megdolgozott érte. *(Az Első vevő kimegy, Pirike elhülve nézi a jelenetet. Hirtelen visszatér az Első vevő. Feldúlnak látszik.)* Már elnézést, de a kirakatban láttam A Pál utcai fiúkat! Maga azt mondta, még meg sem írták!

KOPRÁZI Az csak a borító. Tudja, azok a könyvek ott a kirakatban csupa-csupa borító. Valamennyihez most írják a könyveket.

ELSŐ VEVŐ *(szemmel láthatólag megnyugodva)* Bocsánat. És még egyszer köszönöm. *(Első vevő el.)*

Koprázi nem szól egy szót sem, folytatja a munkáját. Pirike céltalanul térfereg, a fejét csóválja. Gizike lejön a létráról, a pultra könyököl. Gabi a lemezeket babrálja. Gizike előtt nyitott újság. Kezében ceruza.

GIZIKE Függő tizenhat. Gabikám, miben is halt meg az a Radnóti?

GABI Szélviharban!

GIZIKE Gondoltam. Látja. Az ilyen festőfélék mind meghalnak. Olyan nyiszlett mind, mint a nádszál.

GABI Miért, maga nem hal meg?

PIRIKE Dolgozni, dolgozni... jön a főnöknő!

KOPRÁZI Szerintem megy onnan megy, ahonnan jön. Jó, mi?

PIRIKE Nagyon muris.

4. kép

Egy presszó félhomályos sarka. Vaslábú asztal műanyag lappal, körülötte négy favázás skai huzatú szék. Koprázi és Kingus ül egymással szemben. Előttük aranyszélű kávéspoharak, egy kistányér tortavillával, összegyűrt szalvéta. Halk bárzene szól.

KINGUS Babérkoszorút szerettem volna fonni, hogy a fejedre tehessem. Nagyon tehetséges vagy.

KOPRÁZI Olvastad a könyveimet?

KINGUS Csak a versest. De már az is kaphatatlan.

KOPRÁZI Ugyan! Én vásároltattam föl valamennyit... kilencszáz példányt! A másik! Az sokkal érdekesebb. Beszélgetések nagy emberekkel. Élet, halál és szerelem. No, meg szeretet. Örök témák, örök szerelmeim. Csak dolgozni ne kéne!

KINGUS Muszáj. Valamiből élni is kell...

KOPRÁZI Ezt fújja mindenki! Az írás nem munka?

KINGUS Azt azért nem várhatod el, hogy egy ország eltartsa téged meg a hasonlókat.

KOPRÁZI Hát persze... A gyárban is úgy néztek rám, mint valami hibrid tenyésztetre. Gyöngye voltam én ott, fehér bőrű, kék vérű és minden, amit akarsz. Ha rájuk lettem volna bízva, megnyúznak elevenen...

KINGUS Hagyd a melósokat békén! Ők semmiről sem tehetnek. Nem ők formálták a szemléletet.

KOPRÁZI Bocsáss meg, de 1131 napot húztam le a gyár legnagyobb mocskaiban, a Pilger-sorok mellett, az Ajax-kalapácsok és a Siemens-Martin-kemencék forró árnyékában. Én aztán tudom, mi egy melós!

KINGUS Na, mi?

KOPRÁZI Bátor és ugyanakkor rettenetesen gyáva!

KINGUS Gyáva?

KOPRÁZI Igen. Az egyik gyűlésen fölálltam, és azt mondtam, adjanak X. Y.-nak több jutalmat, mire a góré megkérdezte, ugyan mondja már meg, miből? Mire én: az irodájában ott van egy szép nagy páncélszekrény; onnan. Bizonyára kulcsa is van hozzá... Mit gondolsz, mi történt? Az, akinek a több pénzt követeltem, teljesen belevörösödött, s a foga közt sziszegve követelte, hogy hagyjam abba. Hát én ezt nem értem!

KINGUS Biztosan gyerekei voltak odahaza, akiknek kenyér kell...

KOPRÁZI Ugyan. Gyerek!

KINGUS Tudod is te micsoda felelősség egy gyerek...

KOPRÁZI Vannak sejtéseim. A gyávaságra ez sem ad magyarázatot... *(Nem tudja folytatni, mert leül az asztalukhoz Zizike.)*

KINGUS *(Hirtelen föláll.)* Bocsássatok meg, de mennem kell.

ZIZIKE Csak nem azért, mert én...

KINGUS Nem... nem. Rohannom kell egy másik kirakathoz. *(Koprázira néz.)* Majd folytatjuk. *(Kacsint. Zizike észreveszi. Kingus elsiet.)*

ZIZIKE Azt hittem, jobb az ízlése.

KOPRÁZI Mire gondolsz?

ZIZIKE Hát... Kingus meg maga...

KOPRÁZI Mi az, hogy Kingus meg én? Beszélgettünk. Ennyi az egész.

KOPRÁZI Jó, rendben. Ezt a nőt meg szeretném kefélni. Előtte fütöm egy kicsit.

ZIZIKE De hát nem érzi, hogy ez a nő bűdös? Három hete ugyanabban a ruhában jár!

KOPRÁZI *(Kissé megemelkedik a székről, mellén kigombolja az inget, és Zizike orrához nyomja.)* Én a gyárban fürödtem utoljára, annak pedig van már vagy fél éve! A fejemről már nem is beszélek. Sohasem mosom. Van egy rudacskám, no nem arany, mint a fáraóké, de azzal kapargatom, ha viszket netán. *(Zizike megpróbálja kiszabadítani magát Koprázi szorításából, de az nem engedi.)*

5. kép

Mindnyájan a boltban vannak. Ki-ki teszi a dolgát, csak Koprázi és Gabi támaszkodnak az egyik gondoláshoz.

FŐNÖKNŐ Maga *(Koprázira mutat)* miért nincs a raktárban? Maga, Gabi, miért nincs a sofőr mellett? Ne vigyenek idő előtt a sírba! Jó? Nagyon szépen megkérem magukat... Ha még egyszer szólnom kell valamiért, hát... én nem tudom, mit csinállok.

KOPRÁZI Jó, jó, megyünk!

PIRIKE Dadog, mi? Bezzeg velünk meg szemtelenkedik...

GABI *(mintha nem hallaná)* Milyen kevés vevő van ma!

FŐNÖKNŐ Mert elijednek maguktól. Menjenek el a boltból.

A két fiú bemegy a raktárba. Gizike Pirike fülébe súg. Amaz hangosan fölnevet.

PIRIKE Nagy kujon a mi Koprázink!!

GIZIKE Amolyan lassú víz partot mos figura!

PIRIKE De, hogy pont Kingussal kezdjen ki! Te! Ez a Zizi féltékeny...

GIZIKE Ugyan már! Csak nem gondolsz? A Sofőrbe szerelmes...

PIRIKE Csakhogy a Sofőr rá se bagózik. *(Ebben a pillanatban kijön a boltba Zizike, s mutatójával dörzsölni kezdi a fogait.)*

GIZIKE Hát, te meg mit művelsz?

PIRIKE Ivott megint. Mossa a fogát, hogy a Sofőr ne érezze a leheletén a piaszagot. *(Zizike bólogat.)*

GIZIKE És mi van, ha megérzi?

PIRIKE Elveri. Mint szódás a lovát. *(Zizike sűrűn bólogat.)*

GIZIKE Szép kis szerelem.

PIRIKE Amúgy rendes srác a Sofőr. Mit srác! Igazi férfi.

GIZIKE Engem csak egyszer ütne meg...

PIRIKE ...s a második ütés már hullagyalázás lenne. *(Zizike beszalad a raktárba. Még abban a pillanatban vissza is jön, frottírtörölközővel törli a száját. Tenyerébe fúj, az orrát bele-dugja.)*

ZIZIKE Oké! Nem érezni semmit. *(A raktár felől belép a Sofőr. Zizike összerezzen. A Sofőr nem szól semmit, nem is köszön, csak int Zizikének, mint egy kutyának. Mindketten eltűnnek a raktárajtóban.)*

KOPRÁZI *(feje a raktárajtóban)* Úgy rángatja a Sofőr szegény Zizikét, mint egy rongyot.

PIRIKE Mi köze hozzá? Ha nekik így jó.... Ó, csak nem féltékeny a fiatalúr? *(Gúnyosan)* Na és Kingus? Vele mi lesz?

KOPRÁZI Már maga is kezdi? Értse meg, én Kingussal csak beszélgettem!

PIRIKE Az időjárásról, ugye?

KOPRÁZI Igen. Meg a kanti szintetikus analízisről.

PIRIKE Jó szöveg. És? Megpuhult?

KOPRÁZI Kant?

PIRIKE Kingus.

KOPRÁZI Nem tudom. Nem szúrtam bele villát.

PIRIKE Hülye.

KOPRÁZI Mondja, maga párbajképes?

FŐNÖKNŐ *(Megáll a raktárajtóban.)* Gizikém, most szóltak telefonon, kezdhethük a könyv-heti kipakolást.

KOPRÁZI Csodás! Talán még dedikálhatok is!

FŐNÖKNŐ Hát magát meg ki kérdezte?

KOPRÁZI Két könyvem van...

FŐNÖKNŐ Pont magára kíváncsiak!

KOPRÁZI Főnöknő drága...

FŐNÖKNŐ Maga szakképzetlen eladó. Gizike és Pirike kitűnőre végezték az iskolát. Zizike lesz a pénztáros. *(Tapsol és vezényel.)* Gyerünk gyerekek, mozgás, mozgás, mozgás. Maguk meg... a fene megeszi, itt maradnak a boltban. Kiszolgálják! Érti? *(Gabi is belép a boltba, s mindkét fiú összevágja a bokáját.)*

GABI, KOPRÁZI: Értettük!

A Főnöknő, Gizike, Pirike és Zizike libasorban tipegnek ki a boltból. Szünet. Belép a Második vevő. Megáll a hanglemezpultnál. Koprázi és Gabi a pult mögé állnak.

MÁSODIK VEVŐ Félórája itt állok már!

KOPRÁZI Mi meg fél éve.

MÁSODIK VEVŐ Na! Mit szólnak, milyen a mai kereskedelem? Én még meg lehetek elégedve! Nemde? Ha maguk fél éve várnak...!

KOPRÁZI Mától kezdve, sőt ebben a szent pillanatban eladókká válunk!

MÁSODIK VEVŐ Ja, vagy úgy!

GABI Kérdezzen, s mi válaszolunk. Megteszünk minden tőlünk telhetőt.

MÁSODIK VEVŐ Maguk ugye zeneműbolt is egyben?

KOPRÁZI Igen, kérem.

MÁSODIK VEVŐ Príma. *(Összedörzsöli a tenyerét.)* Adjon nekem néhány darab nagyobacska hegedűgyantát. Olvastam az újságban, hogy szállított a belker. Igyekezzen, mert én vidéken lakom, megy a vonat nemsokára.

KOPRÁZI Ez könyvesbolt kérem szépen.

MÁSODIK VEVŐ Értse már meg, én hegedűket javítok. H e g e d ű k e t! Tudja maga, mi az a hegedű? A művész az álla alá illeszti a hangszert, *(közben mutatja, és egy fehér zsebkendőt húz farzsebéből)*, nem árt ezt a fehér rongyot is odatenni... Apropó, tudják minek ez a kendő? Nem tudják mi? *(Hangosan nevetni kezd.)* Hát azért, hogy a művész le ne hegedülje magát! Jó mi? *(A fiúk is elmosolyodnak, a Második vevő hirtelen elkomorodik, és az öklével a pultra csap.)* Mi az, hogy könyvesbolt?

KOPRÁZI Tudja, olyan bolt, ahol könyveket lehet kapni. No meg zeneműveket. Gyanta, *(fölnévet)*, az, kérem, ahogy mondani szoktuk itt az Isten háta megett, a „büdös bótban” szokott előfordulni. De, adok én magának egy címet. A nagyanyám kertjében van egy cseresznyefa, törzsén sok a gyanta, kaparjon le magának annyit, amennyi jólesik. Ingyen van.

MÁSODIK VEVŐ Hallatlan! Még viccelődni mer? Az én időmben maga még vécét sem pucolhatott volna!

KOPRÁZI Hála a Jóistennek...

MÁSODIK VEVŐ Volt szerencsém! Ide se jövök többé!

KOPRÁZI Még nagyobb hála a... *(A Második vevő zsebkendőjébe törli az arcát, és földúltan távozik.)*

KOPRÁZI Na, Gabikám, mit szólsz?

GABI Szerintem a Főnöknő küldi ránk ezeket az örülteket. A múltkor... *(A Kisfiú áll az ajtóban.)*

KISFIÚ Tessék mondani, megjött már a Nagy indiánkönyv?

KOPRÁZI Még nem, de mindjárt megjön, és megnyúzza a fejed, kisfiam. (*Koprázi fülön ragadja a Kisfiút, s körbeszalad vele a boltban, tenyerével nyitott száját ütögeti, és csatakiáltásokat hallat.*) Most pedig eredj, nézd meg, kint vagyok-e az utcán? (*A Kisfiú ijedten menekül.*)

GABI Bravó! Dávid és Góliát... Itt azonban, hölgyeim és uraim, Koprázi József, a mai magyar irodalom jelese szemem köpi a történelemtanítást, és, mint Góliát, legyőzi Dávidot. Még egyszer, bravó!

KOPRÁZI Hagyjál békén!

GABI Jól van, no. Egyébként megy ez nekünk! Mint az ágyba... (*De ebben a pillanatban belibben PiriKE.*)

PIRIKE Képzeld, Józsi...

KOPRÁZI (*Gabihoz hajol, súgja*) Ajaj, itt valami készülődik! Még sohasem szólított Józsinak...

PIRIKE Egy fiatal nő...

KOPRÁZI Na!

PIRIKE Szóval egy fiatal nő...

KOPRÁZI Kinyögné végre?

PIRIKE Szóval egy fiatal nő hozott két könyvet.

KOPRÁZI Na és? Könyvhét kezdődik, ez csak természetes!

PIRIKE Ne vágjon folyton a szavamba! Most jön a lényeg! A könyvek íróját ugyanúgy hívják, mint magát.

KOPRÁZI Bizonyára az én könyveim.

PIRIKE Mondom, hogy azé a fiatal nőé mind a kettő.

KOPRÁZI Úgy értem, én írtam őket.

PIRIKE (*mutatoujjával Koprázi mellére bökk*) Maga....?

KOPRÁZI Igen, én. Koprázi József, a mai magyar irodalom jelese.

PIRIKE Magának sohasem nő be a feje lágya. (*Legyint.*) Mindegy. A bolt érdeke úgy kívánja, hogy segítsen rajtunk. A Főnöknő nem lesz szűkmarkú!

KOPRÁZI Mi a teendőm?

PIRIKE Játssza el, hogy maga Koprázi József, a mai magyar irodalom jelese.

KOPRÁZI Nem lesz nehéz alakítás. Hiszen én vagyok.

PIRIKE (*simogatja Koprázit*) Persze, persze. Maga lesz az, csak nyomás, mert a Főnöknő ideges lesz.

KOPRÁZI Mondok egy jobbat. Én nem megyek oda. Még hogy csaljak! Kiadni magamat olyannak, akiről azt sem tudom, hogy kicsoda...

PIRIKE De hisz az előbb mondta, hogy maga Koprázi József! Olyan hitelesen mondta, hogy majdnem elhittem. Higgye el, kitűnő alakítás volt!

KOPRÁZI Nem és nem! Nem leszek hazug. Még a maga kedvéért sem. Ellenben van egy jó ötletem.

PIRIKE Hallgatom.

KOPRÁZI Írok egy megbízólevelet, amelyben alulírott megbízza... mondjuk, Zizikét, hogy helyette írja alá a könyvet, illetve dedikálja. Alá is írom, csak le kell másolni... Na mit szól?

PIRIKE Jó ötlet. Rohanok. *(Koprázi ír. A cetlit Pirike dekoltázsába dugja.)* Puszi. Látja, nem is olyan buta maga! *(Pirike el.)*

GABI Nem vagy normális. Végre valaki dedikáltatni akar veled, és te...

KOPRÁZI A feleségem az a fiatal nő. Az Állami Műház ugráfusa. Én küldtem oda. Csak azért, hogy lássa szusszanásnyi időm sincs. Még a saját könyveimet sem engedik dedikálni. Mert folyton csak panaszkodik. Fáradt, álmos, este nyolckor úgy dől be az ágyba, mint egy zsanérját vesztett ólajtó.

6. kép

Raktár: A polcokra visszakerülnek azok a könyvek, amelyek nem találtak vevőre a könyvhét alatt. Zizike szakadatlanul és boszorkányos ügyességgel veri az elektromos számológépet. Koprázi segít az összeolvasásban. A Főnöknő utasítgat, Pirike és Gabi pakolják a könyveket. Csak Gizike van a boltban és Kingus.

KOPRÁZI *(Végignéz Zizikén.)* Maga, meg a sofőr!?

ZIZIKE *(mintha nem hallaná)* Mit dünnyög? És mért bámul?

KOPRÁZI Tetszik nekem. Igaz, hogy én nem tudok autót vezetni.

ZIZIKE Nem értem.

KOPRÁZI Nem baj. Szóval a végösszeg...

ZIZIKE Maga író, ugye?

KOPRÁZI *(Mosolyog, kihúzza magát.)* A javából! Én volnék a mai magyar irodalom jelese. Miért tetszik kérdezni?

ZIZIKE Gépeljen már le egy pár címet a borítékokra. Fáj már a csuklóm, annyit verem a gépet!

KOPRÁZI Hát mit gondol, mi vagyok én? Gépíró?

ZIZIKE Azt hittem, az írók géppel írják a cikkeiket.

KOPRÁZI Én nem cikkeket írok, hanem műveket. Tudja, mi az, hogy mű?

ZIZIKE Nem igazi. Olyan, mint a művirág.

KOPRÁZI *(Fölugrik.)* Most már értem! Maga és a Sofőr. Illetve most már a Sofőrt sem értem. Értelmes fickó...

ZIZIKE Ha az én szavam nem elég, szólhatok a Főnöknőnek is. Akkor gépelni fog, mint a kisangyal.

KOPRÁZI Gépel a rosseb.

ZIZIKE Hogy beszél?

KOPRÁZI *(Fölfelé bámul.)* Most még finom voltam. *(Hirtelen megfordul.)* Jut eszembe!

ZIZIKE A frászt hozza rám.

KOPRÁZI Valahogy úgy. Egyszóval, a Kingus bűdös.

ZIZIKE Menjen egyszer egészen közel hozzá.

KOPRÁZI Túl vagyok rajta. Álmomban hozzám simult. Olyan jó volt, hogy majdnem elsült a...

ZIZIKE Ne részletezze!

KOPRÁZI Magával is voltam ám!

ZIZIKE És? Milyen volt?

KOPRÁZI Ágynemű és rugócsere. *(Közelhajol Zizikéhez.)*

ZIZIKE *(Megsimogatja, és anyásan bújja.)* Élvezte a kicsike!

KOPRÁZI Nagyon. A Sofőr ott feküdt közöttünk. Aludt szegény, és hadonászott. Biztosan karambolozott álmában a szerencsétlen. Addig kalimpáltak a karjai a levegőben, amíg le nem kevertem egy jókora pofont. Aztán reccs. *(A raktárban megjelenik Dr. Kuss és Dr. Kussné dr. Kampós Ingrid.)*

DR. KUSS *(A nőre mutat.)* A feleségem. Én Dr. Kuss vagyok.

DR. KUSSNÉ DR. KAMPÓS INGRID A központból jövünk.

7. kép

A hanglemezpult előtt négy fotelon ül dr. Kussné, dr. Kuss, a Főnöknő. Koprázi és Gabi a gondolatok között beszélgetnek.

GABI Figyeld meg, milyen pofát fognak vágni, ha fölkaradják a kávé! Kintről kaptam a kockacukrokat. Ha fölolvadnak, legyek és pókok jönnek föl a felszínre. Fekete műanyagból.

KOPRÁZI Fantasztikus! *(Az asztalnál ülők elhűlve nézik a csészéket. A Főnöknő vigyorog kínjában, Dr. Kuss hátradől a fotelban és rágyújt. Dr. Kussné retiküljéből zsebkendőt húz elő, és kiskanálával határozott mozdulatokkal a nyitott kendőbe halássza a műanyag rovarokat. Fejét hátraveti, megigazgatja a haját, és egy hajtásra kiissza a kávé.)*

DR. KUSSNÉ A háborúban lónyomokból ittuk a vizet.

FŐNÖKNŐ Akkor talán...

DR. KUSS Melyik az a Koprázi?

FŐNÖKNŐ *(kedvesen mosolyogva)* Józsikám, drága, ha lenne olyan szíves... *(Koprázi oldalba böki Gabit, és leül a negyedik fotelba, szemközt Kussnéval.)* Tudja, arra gondoltunk, egyet-értésben az elvtársakkal, hogy adunk meg egy kis időt arra, hogy megváltozzék. Eladó lesz.

KOPRÁZI Nofene!

DR. KUSSNÉ Nézze, maga értelmes embernek látszik. Ahogy hallom, írogat is. Istenem, én is írtam valamikor!

DR. KUSS Semmi érzékenyülés, elvtársak. Mi is a maga eredeti szakmája?

KOPRÁZI Lélekszerelő.

DR. KUSS Nagyszerű. Nem való maga eladónak. Jöjjön be a központba! Príma állást adok.

KOPRÁZI Mit?

DR. KUSS Megjavíthatná a zárat. Például.

KOPRÁZI Van egy bökkenő. Író is vagyok.

DR. KUSSNÉ Kinövi. Látja, itt vagyok én...

DR. KUSS Már megint elkanyarodunk a tényállástól, elvtársak!

FŐNÖKNŐ Tőlem vihetik. Akár most is!

DR. KUSSNÉ Eladó akar lenni.

DR. KUSS Lakatos.

KOPRÁZI Író vagyok. A mai magyar irodalom jelese.

FŐNÖKNŐ Én megmondtam előre. Nem lehet vele bírni. Egyébként hívnak ugyanígy egy író, a kutyának sem kell a könyve...

KOPRÁZI Az én vagyok. És igenis kellek a kutyának! A múltkor fának nézett az egyik és levizelt. Már csak ezért is érdemes volt élnem.

DR. KUSSNÉ Egy hetet kap.

DR. KUSS Jöjjön be hozzám valamikor. Majd megbeszéljük, férfi a férfival.

DR. KUSSNÉ Kitűnő volt a kávé, drágám.

DR. KUSS *(Koprázi felé fordul)* Igya meg helyettem. Rászolgált. Mi, iparosok, félszavakból is értjük egymást.

FŐNÖKNŐ Elviszem önöket. Kocsival vagyok. *(Mindhárman elmennek. A raktárból bejön az üzletbe a Takarítónő. A bolt másik sarkába vonszolja Koprázit.)*

TAKARÍTÓNŐ *(Koprázi vállát veregeti.)* Magát ismerik a központban?

KOPRÁZI Hajaj! Haverok. A nővel sokáig együtt éltem. Tudja, gerontofil vagyok.

TAKARÍTÓNŐ Az jó. De ugye, rám nem haragszik?

KOPRÁZI Nem, nem. Sőt! Az én jó édesanyámat...

TAKARÍTÓNŐ De ez a főnöknő! Ha tudnák a maga barátai odafele! Lenne nagy hajcihő... de majd egyszer kitergetek én! Majd én megmutatom ezeknek! Itt van ez a hülye kis kurva, ez a Gizike. Így a Gizike, meg úgy a Gizike! Gizike, édes, mit hozzak a közértből? Egy kis felvágottat, netán parizert? Ááá... Nem fontos kifizetni édesem... hát ebből elég! *(A Takarítónő diadalittasan vonul ki a boltból.)* Ezt jövök ma már vissza! *(Fityiszt mutat.)*

GABI *(maga elé mondja)* „Harminchat fokos lázban égek mindig, s te nem ápolasz anyám.”

GIZIKE *(Eddig nem látszott a pulttól.)* Hát már az is láz? Ápolná magát a fene!

KOPRÁZI Látja, milyen gyöngye az én Gabi barátom? *(Gabi odalép Gizikéhez, derékon kapja, és megfordítja. Szoknyája lecsúszik, rúgkapál. Gabi leengedi a padlóra, s félreugrik. Gizike föltápáskodik, dühösen porolni kezdi a ruháját.)* Látja, Gizikém, milyen erős az én barátom? Ahhoz képest, hogy harminchat fokos láza van, egyenesen Weissmüller! *(Átkarolja Gizike)*

vállát.) Menjen ebédelni. Mi majd tartjuk a frontot. Ezt a Gabit meg jól seggbe rúgom. (*Gizike kimegy, Kingus lekászálódik a kirakatból.*)

KINGUS Hát... tudjátok, ti is megéritek a pénzeteket!

GABI Meg ám! De csak inflációban!

KOPRÁZI Tudom, az élet nem játék, és mi már nem vagyunk gyerekek. Papíron!

GABI Dögunalmas lehet felnőttnek lenni.

KINGUS Vannak dolgok...

GABI Vannak. Ha négy és fél milliárd Koprázi lenne a földön, istenien mennének a dolgok.

KINGUS És ki dolgozna? Mire írná a verseit, ha nem volna papír?

GABI És ha az a papírgyártó nem tanult volna meg írni-olvasni-beszélni, még mindig ott csücsülne a fán!

KINGUS Koprázi is tanulta valahol...

KOPRÁZI Gyerekek...! Hát kell ez? Nem ez a lényeg! (*Kingus vállgödrébe szagol.*) Dior?

KINGUS Frászt. Opera kölni.

KOPRÁZI (*Fölnevet.*) Tíz éve Operával locsolok húsvétonként. Egyetlen üveggel!

KINGUS (*A kezét nyújtja.*) Ha nem találkoznánk.

KOPRÁZI Ne fenyegezz. (*Kezet csókol.*) Kisztihand, gnédige frajlájn! Micsoda illat! (*Kingus el.*)

GABI Vevő!

KOPRÁZI Uram, irgalmazz.

HARMADIK VEVŐ (*Idős asszony tipeg a gondolák között. A pulthoz ér.*) Steeláázsicsíkot kééérek...!

GABI (*Koprázira kacsint.*) Mennyit tetszik? Két métert? Hármat?

HARMADIK VEVŐ Ó, annyi nem.... csak... csak egy kis darab köl... köllene... tudja, beáázik a spájz. (*Nagyokat bólogat.*) Voltam a tata... ta... tanácsnál, de hááát mit tehet a szegééény nyugdíjas... (*A néni köhögésbe fullad.*)

GABI Stelázsicsíkot nem tartunk, de jó lenne arra a polcra egy-két könyv is nemdebár?

HARMADIK VEVŐ Jó... jó, jó. Adjon akkor egy Nők... Lapját.

GABI Ez, kérem, egy könyve...

HARMADIK VEVŐ (*közbe vágva*) A fenébe a kö... kö... könyvei... vel. HUUUuligán!! Volt szeren... csém. (*A Harmadik vevő erősen köhög, s korát meghazudtoló frissességgel kisiet a boltból. Koprázi utánakiabál.*)

KOPRÁZI Várjon aranyos nénike! Hozza be a polcot! Vágunk rá abból a fránya stelázsi-csík... (*Gabihoz fordul*) Nahát, Gabikám, miért voltál olyan drasztikus a kedves vevőhöz? Én például nagyon szívesen hoztam volna otthonról legalább két métert abból a...

GABI Menj a fenébe.

KOPRÁZI Az hol van?

GABI (*Nagyot sóhajt.*) Itt. Ebben a boltban. Azt hiszem, ez az idegkórtan kihelyezett osztálya.

KOPRÁZI Elit alakulat. A legfinomabb örültek, hiszen egy kulturális bázison ügynököznek.

GABI Ha még egyszer bejön egy örült...

KOPRÁZI... megfogom ezt a papírvágó kést (*megmarkolja a kés nyelét*), jól szorítom, nehogy a szúrás közben kicsússzon a kezemből, aztán fölemelem, félig hunyt pilláim alól kifürkészem az áldozat hasát, és zutty... az anyád! (*Koprázi megrökönyödve látja, hogy a hirtelen betoppant Negyedik vevő hasának szegezi a kést. Gabi elfordul, és nevet.*) Elnézést... tisztelt asszonyom... tudja, szóval én és a barátom (*Gabira mutat*), szóval mi ketten amatőr színpadot próbálunk csinálni a boltban, hogy a kedves vevő élőben is láthassa a nagy klasszikusokat, hogy úgy mondjam, gusztusa támadjon a könyv megvételére. Most épp az Othellót gyakoroltam, illetve gyakoroltuk (*ismét Gabira mutat és meghajol*), ahogy megfojtja Desdemonát, vagyis az én szerény átiratomban egyszerűen leszúrja, mint egy disznót. (*Koprázi fölemeli a kést, és újra szúr. A Negyedik vevő hátraugrik.*) Jó, mi?

NEGYESDIK VEVŐ (*a sírógörcs határán*) Hát... ez igazán... nagyszerű...!

KOPRÁZI Na látja. Pedig én csak érettségiztem.

NEGYESDIK VEVŐ (*megenyhülve*) Tessék nekem valamit ajánlani.

KOPRÁZI (*orra alá dörögve*) Menj a jó anyádba...

NEGYESDIK VEVŐ Az anya szerepe a családban?

KOPRÁZI Például... de itt van Kenneth Roberts Északnyugati átjáró című igen kalandos regénye...

NEGYESDIK VEVŐ Ez, ugye, az észak-déli metróvonalról szól?

KOPRÁZI Nem látja? Északnyugati!

NEGYESDIK VEVŐ Hogy megváltozott a világ, amióta elmentem Pestről ötvenhatban! Már észak-nyugati metró is van. Nahát! Az embernek nem is Pest jut az eszébe, hanem a Bering-szoros!

KOPRÁZI (*Gabi segítségével karon fogja a Negyedik vevőt, s a kijárat felé tessékeli.*) Kiszti-hand. Két villamosmegálló a Bering-szoros. Vagyis az észak-nyugati metró. Onnan pedig matrózköpes az Újvilág.

NEGYESDIK VEVŐ (*Koprázi kezét szorongatja.*) Maga igazi hazafi. (*Integet, csókot dobál.*)

KOPRÁZI Édes jó Istenem!

GABI Csönd. Újabb beteg. (*Az Ötödik vevő érkezik. Pizsamában van.*)

ÖTÖDIK VEVŐ Halihó! Öfelsége, XIV. Lajos. Parancsoljon, fenség! (*Az Ötödik vevő földig hajol, karon fogja az elképzelt királyt, és a hanglemezpulthoz lép.*) Alászolgája hopmester úr! Mondja, de leginkább súgja amúgy bizalmasan, hol lehet itt a legközelebb szép könyveket, lemezeket kapni?

KOPRÁZI (*Idegesen mindkét kezével hajába túr.*) Húsbolt szemben patyolat srégvizavé, a patika... az nagyon messze van, az ideg- és elmekórtan pedig a Vörös Hadsereg útján. Érti, fenség?

ÖTÖDIK VEVŐ Írta az újság, hogy kiszöktem? Az anyjukat! Ezek aztán még szökni sem hagyják a jóra való királyokat. Aztán mondja, vezércikk volt, vagy csak valami kis faxni?

KOPRÁZI Nem az újságban voltál. Édesanyád járt itt az előbb, azt mondta, hogy sokat királykodik mostanában. A jó édesanyád...

ÖTÖDIK VEVŐ Maga aztán muris pali. Nem vagyok én király! Nem látja? Egyszerű vevő vagyok. Maga meg nem akar kiszolgálni. Kérem a panaszkönyvet.

KOPRÁZI A téli könyvvásárra ígérk. Na, mars! Hátra arc! *(Az Ötödik vevő szabályos hátra-arcot csinál.)* Irány az ég alja, lépés in-dulj! *(Az Ötödik vevő szabályos menetben kivonul a boltból.)*

GABI Óriási!

KOPRÁZI Nem bírom tovább.

GABI Húzzuk le a rolót.

KOPRÁZI Oké.

GABI Toljuk az egyik gondolát az ajtóhoz.

KOPRÁZI Nagy ötlet.

Koprázi és Gabi a bejárati ajtóhoz vonszolják a könyvekkel legjobban telepakolt gondolát. Ekkor kivágódik a raktárajtó, s a Sofőr rohan be egy partvison lovagolva. Messziről beszűrődik Rossini Tell Vilmos-nyitánya.

SOFŐR Én vagyok a volán atyaúristene, reszkess hát országutak istene! Most összemérjük nyelvünk hegyét! Gyá! *(A partvison lovagolva leveri a könyveket.)* Rajta! *(A raktár felől a Takarítónő lép be elsőként, haja kibontva, hasonlatos most Delacroix híres nőalakjához, amint holttesteken gázol át, s mint a Szabadság mentője, vezeti népét. Mögötte az Első és az Ötödik vevő, vállukon vaskos farúd, amelyen, mint a lelőtt vad, csuklónál-bokánál összekötözve a Főnöknő lóg. Terhükkel a pult előtt állnak meg. Kingus érkezik, utána a Második és a Negyedik vevő vállukon Pirikével menetelnek egy kört a boltban, majd megállnak; Pirike fordított arca a nézőkre néz. A Takarítónő és a Sofőr eltűnnek a raktár ajtóban, majd rövid idő múlva megjelennek vállukon Gizikével, majd ellenkező irányba tesznek egy kört, s ugyanabban a pózban megállnak Pirikéék mellett. A Harmadik vevő most érkezik, erősen köhög, és Kopráziék felé mutogat.)*

HARMADIK VEVŐ Ők azok! Huliigááááánooooo!!!

KINGUS Fussatok!

KOPRÁZI Ezt nem hittem volna rólad!

KINGUS Nem tudhattam, hogy még itt vagytok. Én őket akartam. *(Pirikére, Gizikére mutat.)*

TAKARÍTÓNŐ Én pedig őt! *(A Főnöknőre néz, és belemarkol a hajába.)*

KINGUS Meneküljtek!

TAKARÍTÓNŐ Hol van Zizike?

SOFŐR Én már elintézttem. Megint piált. *(Lába közé kapja a partvist, azon lovagol.)* Megmérgeztem a bestiát! Vízet ivott. Tölcsérrel öntöttem belé. Volt vagy tíz liter.

TAKARÍTÓNŐ Bravó. Igazi férfi.

HARMADIK VEVŐ Huli... *(Kifullad.)* Huligán... ök...

ELSŐ VEVŐ Majd adok én nektek gyantát!

ÖTÖDIK VEVŐ Még hogy örültt vagyok!

NEGYEDIK VEVŐ Igazi hazafi. Jó magyar!

A Sofőr Gabira veti magát, a Harmadik vevő a partvissal csépel a Koprázi.

FŐNÖKNŐ Maguk miatt van minden. Legyenek átkozottak. Ó, csak a lányokban hiszek.

PIRIKE Na, Józsikám, most mit kezd azzal a fene nagy műveltségével?

GIZIKE Kinguskám, hiába minden, te csak bűdös maradsz.

Koprázinak sikerül kirohannia a raktáron keresztül a boltból. Fordul a színpad, s közben elsötétül. Kivilágosodik. A színen egy közönséges pult, előtte pad. A pult alján keskeny csikban tükrök. A pult mögött a Bolti eladó.

8. kép

KOPRÁZI *(Lihegve a pultra támaszkodik.)* Nem hallotta? Odaát a könyvesboltban...

BOLTI ELADÓ Mit kellett volna hallanom?

KOPRÁZI Háború van. Könyvháború.

BOLTI ELADÓ Úristen! Nem volt légiriadó.

KOPRÁZI Nem hát. Ez csak amolyan helyi konfliktus. Ebbe nem szólnak bele a nagyhatalmak.

BOLTI ELADÓ Hála a jóistennek.

KOPRÁZI Nekem mindenesetre elegem van. De annak öröme, hogy megúsztam ezt az egészet, iszom egy keveset. Csomagoljon nekem két fehéret, lehet '76-os évjárat is.

BOLTI ELADÓ Idén még nem kaptunk fehér cipőket. Talán más színben, ha megfelelne. Miért ragaszkodik maga a fehérhez? Könnyebben koszolódik, nem beszélve... *(Koprázi nem várja meg, míg a Bolti eladó befejezi. Megtántorodik, és elindul. Forog a szín. Koprázi esetenül lépked. Szemben jön Gabi, karjai helyén fehér szárnyak nőttek, azzal csapkod.)*

GABI *(Hasát ütögeti.)* Sikerült! Kihoztam! Na, nyúlj már be a nadrágomba! Hülye, nem azért... láthatod, nincs kezem! *(Koprázi félénken benyúl Gabi nadrágjába, és kihúzza egy festészeti albumot.)* Na? Mit szólsz? Sikerült! Csúsztasd vissza... *(Koprázi megteszi.)*

KOPRÁZI Gabi, te loptál? *(Gabi nem válaszol. Arcán elégedett vigyor, szárnyával csapkod, mint a vízből kifutó kiskacsa. Lassan kiaraszol a színről).* Persze. A kálóba belefér. Nem is olyan hülye ez a Gabi. Ha én ezt előbb tudom! Könyvtáram lenne már odahaza... *(Fordul a szín. A könyvesbolt kirakata kívülről. Koprázi megáll. Odabent a Takarítónő rohangál egy nagykéssel. A három farúd a legfelső polcokban rögzítve. A Főnöknő, Pirike és Gizike mint három jól megtermett csirke lógnak. A lábuknál fogva. Nekik is szárnyuk nőtt, s mint az igazi baromfiak, széttárva engedik maguk mellé. A Főnöknő csapkodni kezd. A Takarítónő addig simogatja mellét, míg újra nem enged a gravitáció törvényének.)* Kingus! Uramisten! Hol lehet Kingus? *(A szín elsötétül. Kivilágosodik. Koprázi keze helyén szárnyak nőttek. A könyvesboltból kifelé néznek, és valamennyi mutatóujj Koprázira mutat. Koprázi futni kezd, a szín egyik oldala lassan megemelkedik, a mai magyar irodalom jelese elesik, gurulni kezd, s a kunkorodó padlózat magába zárja. A színpad fokozatosan elsötétül.)*

NYUGATRÓL JÖTTEM

Rádióetűd

(Diebold Hermann emlékére)

HANGOK:

ÉPÍTÉSZ

BÁLINT ÚR

VILMA

VÖRÖS HAJÚ FÉRFI

ELSŐ KŐMŰVES

MÁSODIK KŐMŰVES

EGY HANG

ÉPÍTÉSZ Ma leszek hetvenéves. *(Sóhajt.)* Október van ismét. Mint az ökörnál, lebeg a köd. Barnán dereng a fény. Álmatag alkony. *(Villamoskerekek kanyarban hallható, hosszan tartó nyikorgása.)* Mint gyermekkoromban, azt hittük, valami fáj neki! *(Nyikorgás, erősen zakatoló fékezés.)* Azt mesélték, napokig füstölögtek a Munkásotthon romjai. Ó, a bálterem arisztokratikus csillogása! Az úri nép ízlésének igazán megfelelt. És most végre itt ülök ezen a villamoson. *(Sóhajt.)* Vajon mit szól Bálint úr, ha meglát? Jó pallér volt. Szigorú, de korrekt ember. Félték tőle a kőművesek, és szerették. Ezt is csak az Isten érti, miért azt szeretik az emberek, akitől félnek? *(Szünet.)* Egyáltalán: mit akarok én itthon? A házaimat? Sosem használtam őket. Ott álltak üresen, csak a népes cigánycsaládok adták a kilincseiket kézről kézre. Itt voltam gyerek. Emlékszem, a nagy udvaron vastag és bütykös törzsű akácok hóna alatt volt egy fapados, cseréptető véce, amely nyáron nyüzsgött a darazsaktól, télen pedig reteszszelhetetlen ajtaját csapkodta a fák közé beszorult szél. Az arcomba csapkodó pókhálók... a nyarak visszahozhatatlan, de földézhető emlékei. *(Erőteltjes orrfújás. A kerekek most már szaporább kattogása.)* Kitelepítenek minden úriembert mostanában... legalábbis ezt beszélnek mindenfelé. *(Nevet.)* A kizsákmányolókat! No, akkor engem nem érhet baj! Bálint úr igazolni fog. Mindig rendesen megfizettem. Velem volt a római megbízatásomnál is. Ő egy darabja a múltamnak. *(Letekeri a villamosablakot. A külső zajok fölerősödnek.)* Igazolnia kell! Ezt elvárhatom tőle.

Playback: bő tíz évvel ezelőtti helyszín. Érzékelhető egy hatalmas, üvegvetős csarnok akusztikája. Messzebről téglák csapódnak egymáshoz.

ELSŐ KŐMŰVES *(hangja a közelbe ér)* Utcára kerülünk, ha nem fejezzük be ma estére.

MÁSODIK KŐMŰVES Ugyan! El van foglalva a nagyságos úrral.

ELSŐ KŐMŰVES Ilyenkor persze nem nagyfiú. Csak ha minket kell hajtania! Az persze nem érdekli, hogy lefagy a lábunk. Egy hete nem cseréltem kapcát... enné meg a rosseb!

MÁSODIK KŐMŰVES Tudod mit, komám? Inkább itt rohadok meg, a Bálint úr keze alatt, mintsem a jóságos nagyságos úr rigolyáit hallgatni egész nap... ha, mondjuk, a szolgálja lennék. Ezekről a finomlelkű nyavalyásoktól mentsen meg az ég.

BÁLINT ÚR Eljön egyszer a mi időnk is, melósoké.

ÉPÍTÉSZ Ugyan! Ki bántja magukat?

BÁLINT ÚR Az Úristen se fog parancsolni többé.

ÉPÍTÉSZ *(nevet)* Aztán mihez kezd azzal a nagy szabadsággal?

Újra a villamos monoton kattogása.

ÉPÍTÉSZ Budáról jövök. Hazavágytam mindig. Haza, Erzsébetre. Nem tudom, mi vonz ezekhez a füstös házakhoz, ezekhez az atomokig lekoptatott sínekhez, amelyeken most kanyarodunk be az utcánkkal párhuzamos sikátorba, ezen a favázás, beteg szemem előtt pirosra, sárgára, kékre és lilára bomló plakátokkal és hirdetményekkel zsúfolt villamoson? Az ifjúság? Talán. De mégse. Szüleim sírja a régi temetőben; azóta biztosan bezárták, mert a holtak nem nyugodhattak a beígért békében. Összeért a kezük, a lábuk, a szájuk is talán? Igen, ezért is. A hitem. A katolicizmusom. A templom, ahol nedves ujjal rárajzolták homlokomra a keresztséget. *(Szünet.)* Ideje volna meghalni már. Hetven év... A bölcsesség kora? Dehogy vagyok én bölcs! Csak a halottak bölcsék. Ők az igazi felnőttek... ők, akik túl vannak mindenén. Mit tudok én egyáltalán? Építetek vagy rombolok? Művelt vagyok? Hát... ha meggondolom... óriási tapasztalatokat raktároztak el agyam redői. *(Hosszabb szünet.)* Ki ez a lányosan szelíd arcú, vörös hajú fiatalember? És a tekintete! Levágásra szánt bárány szemeként félve ragyog! Felém tart. Leül velem szemben. Hosszú haját arcába kergeti az ablakon betóduló kora őszi szél. *(Szünet.)* Bocsásson meg, hogy megszólítom... Föltekerjem az ablakot?

VÖRÖS HAJÚ FÉRFI Nem... nem... ha neked így kellemes, nekem örül a szívem.

ÉPÍTÉS (magában) Tegez. Egyszerűen letegez. No, csak ne feszegessük. Nem tudni, kicsoda. Jobb a békesség. Zsidónak nézem. Nekem semmi bajom a zsidókkal! A patikust megmentettem a munkaszolgálatától... az ő behívóját egyszerűen elfelejtettem kézbesíteni. Ezer pengőt nyomott a markomba a szerencsétlen. Otthagytam a pultján. Emberség is van a világon. (Szünet.) Nekem nagyon jó így, uram. Tudja, az én koromban a friss levegő valóságos gyógyszer.

VÖRÖS HAJÚ FÉRFI Boldog vagyok.

ÉPÍTÉS De hiszen ön sír.

VÖRÖS HAJÚ FÉRFI Igen sírok, hogy boldog lehess.

ÉPÍTÉS (elbizonytalanodva) Nem egészen értem. (Magában) Bolond szegénykém. Becsületes bolond.

VÖRÖS HAJÚ FÉRFI A következő megállóban le kell szállnom. (Szünet.) Művelt vagyok és tapasztalt. De ezeken kívül mit tudsz, te építés?

ÉPÍTÉS Ön ismer engem? Hát én nem is tudom...

VÖRÖS HAJÚ FÉRFI Tudnod kell a választ. Látom a homlokodon a keresztséget.

ÉPÍTÉS Hát... semmit sem... uram. (Horkanás. Fűlsiketítő nyikorgás egy kanyarban.)

ÉPÍTÉS Álmodtam volna? Nem... lehetetlen... hiszen tisztán emlékszem! Igen, megérintette ujjhegyével a homlokomat. Ez a szegény bolond megáldott. Fura időket élünk. (Hosszabb szünet.) Végleg visszajöttem? Mi lesz ha kitelepítenek mégis? Túrhatom majd a földet? Hajlongani pár szem krumpliért... Pedig építhetnénk ide sok mindent. Gimnáziumot a főtérre, a cisztercieknek. Meg új, kereszthajós templomot, eget karcoló, nyúlánk gótikus toronnyal. (Szünet.) Munkásotthont is... ha már Csepelen lebombázták... egyszerű, világos formákkal. A Bauhaus modorában. Fogékonyság az új iránt! Igen. (A lendülettől két egymásba tolult villamoskocsi lefékeződése.)

ÉPÍTÉS De magasak ezek a lépcsők... Alig tudom eleresztetni a kapaszkodót. Átkozott görcs! (Szünet.) Csak legyen otthon a Bálint úr. (A villamos nagyot zökkenve megindul. A zaj fokozatosan erősödik, majd elúszik. Csönd. Csak az álmukból fölvert kutyák nyüszítenek.)

ÉPÍTÉS Ez az utca semmi sem változott. Ugyanaz a hatvan év előtti csönd. (Sóhajt.) Na nem azért sóhajtok, mert öreg vagyok. A viszontlátás öröme és szomorúsága vájt a mellembe. Megsimogatom a házam előtt ezt a gyönyörű kovácsoltvas kerítést. Hámlik róla a festék. Ebben a gyér utcai fényben nem látom a színét. Nem is emlékszem reá. Kilenc éve voltam itt utoljára. Innen annak idején egyenesen a frontra vezényeltek, miután a behívókat szétküldték velem a környéken. Pedig már obsitos voltam.

EGY HANG (visszhangosítva) Jó lesz az egészségügyieknek! A hazának szüksége van mindannyitokra! Nemre, korra való tekintet...

ÉPÍTÉS Hát persze! Három év a frontokon! Tizenkilenc hónap francia fogság földbe ásott vermekben és pár szál deszkából ácsolt kalyibákban... aztán... mostanáig a sváb-hegyi villa szuterénje. (Hosszabb szünet.) Csöngetnék. Remeg a kezem. De hiszen itthon vagyok! Itt minden az enyém. (Rövid csöngetés. Szünet. Aztán egy hosszabb, végül ismét egy rövid.)

BÁLINT ÚR (messziről) Ki az?

ÉPÍTÉS (hangosan) Hazajöttem. Ne fáradjon. Betalálok egyedül is. (Szünet.) Nem nyílik. Minek bezárni, Bálint úr! (Messziről kulcszörgés és káromkodás hallatszik.)

BÁLINT ÚR Hol volt eddig, öreg?

ÉPÍTÉS (magában) Öreg? Bálint úr sosem mondta ezt nekem. És miféle zászlók ezek a homlokzat ornamentikáján? Meghalt valaki? Vagy ünnep volna? Alig mozdulnak. Mint szegény Vilma kezében a levágott, sötétvörös kakas hatalmas, széttárt szárnyai.

Playback: közel húsz évvel ezelőtti helyszín. A baromfiudvar jellegzetes hangjai.

ÉPÍTÉS Megfogjam a lábát?

VILMA Isten mentsen! Mit szólna a nagyságos asszony? Kakast segít vágni a cselédnek? Ki hallott még olyat? Na menjen csak arrébb a nagyságos úr. Nehogy a nadrágjára spricceljen a vér. *(Szünet. Fojtott kvartyogás. Csönd.)*

ÉPÍTÉS Hogy tudja megtenni Vilma? Iszonyúan fájhat neki...

VILMA Ha én nem leszek, megteszi a nagysága is. Meg aztán nem fáj... Higgye meg a nagyságos úr, jobb így neki. Egy nyisszantás, és kész. Csak a kés jó éles legyen!

(Ismét az eredeti helyszín. Lépések a sóderen.)

ÉPÍTÉS *(Összezsapja a kezét.)* Vilma! *(Csönd.)* Hát maga? Drága...

VILMA Nagyságos...

BÁLINT ÚR Menjen a konyhába az elvtársnő. Ha végzett, hazamehet.

ÉPÍTÉS Na de Bálint úr! Maga ugyanolyan szigorú, mint azelőtt. Már engedelmet kérek, de a cselédünkkel válthatok két szót? Egyébként *(fölnevet)* ha már Vilmát elküldte, magára sincs szükségem.

BÁLINT ÚR Elvtárs. Bálint elvtárs. Úr csak maga. A kitelepítésig.

ÉPÍTÉS *(Nevet.)* Komolyan mondja? Hát azt hiszi, én semmiről sem tudok? Csak a kizsákmányolókra vonatkozik a rendelet... Vallja be, nem keresett nálam rosszul a Bálint... izé... elvtárs...

BÁLINT ÚR No igen. De az embereim...

ÉPÍTÉS Lárifári! Maga derék ember. Igazolni fog. Biztos vagyok magában.

BÁLINT ÚR Soha.

ÉPÍTÉS Na de...

BÁLINT ÚR Jól hallotta. Eljött a mi időnk. Ez a ház az államé. Érti? A miénk! És Vilma elvtársnő nem cseléd többé. A pártbizottságon dolgozik. Ez a ház a pártbizottság épülete. Én vagyok a gondnok. Befelé jövet, amint azt láthatta, a homlokzaton vörös zászlókat lenget a szél.

ÉPÍTÉS Az én házamban? Pártbizottság?

BÁLINT ÚR Hallgasson, kérem.

ÉPÍTÉS *(fölémelve a hangját)* Hát nem hallgatok, kérem!

BÁLINT ÚR Reggel jelentem, hogy hazajött. Kitelepítik. Megy Szatmárba, öreg.

ÉPÍTÉS Aztán mire mennek velem vidéken? Nem értek én a falusi élethez. Itthon több hasznomat vennék. Építék... amit csak akarnak... *(Szünet.)* Megengedi, hogy leüljek?

BÁLINT ÚR Csak tessék.

ÉPÍTÉSZ *(magában)* Téglalap alakú szürke rajzolatok a falon. Vagyont érő festményeim függték itt valamikor. És hol vannak a szép bútoraim? Micsoda csupaszi íróasztal. És ez a szakadozott plüssű karosszék... a falnak támasztva tótágast áll Sztálin. Illetlenség.

ÉPÍTÉSZ Bálint úr...

BÁLINT Elvtárs!

ÉPÍTÉSZ Jól van, no. Szóval... maga igazolhat engem! Maga az egyetlen, aki igazolhat engem!

BÁLINT ÚR Ne cirkusználjon, öreg.

ÉPÍTÉSZ Legalább hallgasson végig...

BÁLINT ÚR Értse meg, nem megy. Még ha akarnám se...

ÉPÍTÉSZ Miért ne menne?

BÁLINT ÚR Honnan jött maga?

ÉPÍTÉSZ Buda... Budáról.

BÁLINT ÚR Tehát Nyugatról. Az imperialistáktól.

ÉPÍTÉSZ A Sváb-hegyről.

BÁLINT ÚR Szóval Nyugatról jött. *(Csönd. Aztán edénycsörömpölés szűrődik ki egy másik helyiségből. Erőteljes orrfújás.)*

ÉPÍTÉSZ Bocsánat... rendben. Nyugatról jöttem. Hadd maradjak. Maga el tudja intézni. Csak egy szavába kerül. Magához mindig jó voltam. *(Hangosabban.)* Vilmácska! Maga is emlékszik mindenre. *(Csöndesebben.)* Igazolnia kell...

BÁLINT ÚR Maga kém!

ÉPÍTÉSZ *(fölnevet)* Mit ki nem talál! *(Szünet.)* Legyen. Kém vagyok! Hát persze. Jól fogok dolgozni meglátja. Nem fognak ráismerni... Várost csinállok ebből a porfészekből! *(Hirtelen elhallgat.)* Emlékszik? A feleségem... Maga segített neki a körfolyosón; tudja, ahol a sógoroméék laktak... a Podmaniczky utcában. Az első emeleten is tériszonya volt. Emlékszik?

BÁLINT ÚR Engedje el a galléromat!

ÉPÍTÉSZ *(hisztérikusan nevet)* Bolondos asszony volt szegénykém. Isten nyugosztalja!

BÁLINT ÚR Eressze már el a galléromat!

ÉPÍTÉSZ Még hogy tériszony! Gyűlölte a sógorékat! Elhiszi?

BÁLINT ÚR Eresszen, az istenit magának!

ÉPÍTÉSZ *(hangosan)* Nekem elhiheti. *(Egy pofon csattanása. Szünet. Erőteljes orrfújás.)*

ÉPÍTÉSZ Köszönöm. *(Egészen halkan.)* Köszönöm szépen.

VILMA Viszlát holnap!

ÉPÍTÉSZ *(Bizonytalan lépései már kint a sóderen.)* Megdagadt a nyelvem. Mintha egy marék só lenne a számban. *(Hangosan.)* Bálint elvtárs! *(Még hangosabban)* Drága jó Bálint elvtárs! *(Halkan.)* Maga igazolhat engem, egyedül. *(Csönd.)* De Vilma... Úristen! Meghallotta! Biztosan hallotta. *(Szünet. Szívg.)* Nyugatról jöttem.

ÉLMÉNYANYAG

Kishangjáték

HANGOK:

ÍRÓ
RIPORTER
MÁSIK RIPORTER
BEMONDÓ

Ezt a darabot legjobb egy közkedvelt műsor közben váratlanul bemutatni.
A műsorban riportok. A riportok közt könnyűzene.

Az előző riport után hosszabb szünet. Aztán mintha műszaki hiba lenne a közvetítésben. Állomáskeresés zajai. Sercegés. Több ütemes lépés szabályos, együttes hangja. Valaki kiabál a távolban. Egy-kettő. Egy-kettő...

ÍRÓ Nézze, szerénytelenség lenne... Értsen meg.

RIPORTER Én megértem, de mégis....

ÍRÓ Ha az ember nem lehet próféta a saját hazájában, megette a fene.

RIPORTER Az, hogy nem ismert....

ÍRÓ Nem elismertségről van szó! Nevem ismertebb a világban, mint Petőfié, Babitsé, Pilinszkyé... vagy akár Becketté, Bergmané... Itthon azonban... érti, ugye?

RIPORTER Értem. Tudom. Tudjuk mindannyian. *(Ajtócsapódás, kulcszörgés.)* Az ön neve kétszer került szóba az irodalmi Nobel-díjjal kapcsolatban...

ÍRÓ Bocsánat... háromszor. De nem is ez a lényeg. Miért nem lehetek próféta idegen létemre? Ugyanis német vagyok, apám apja nem is tudott magyarul... Igaz, magyar vagyok. Össze-rezzenek, ha meghallom ezt a szót: magyar...

RIPORTER Tudja ön nagyon jól, miért nem játszik szerepet a magyar irodalomban.

ÍRÓ Nem, nem tudom. Miért is tudnám...

RIPORTER Jó. Néhány szót talán az életéről...

ÍRÓ Apám nagykereskedő, gazdag család sarja. Anyám értelmiségi, próbálkozik a költészettel, nincs elég kitartása... szinte gyerekfejjel határozza el, kell egy fiú... Aztán jönnek ötvenes évek, a feketelista mindkettejüknek. Nos, mit is akartam... Adna egy cigarettát?

RIPORTER Parancsoljon. Tessék, tűz. *(Gyufasercegés.)*

ÍRÓ Köszönöm. Jaj, de nagyon hálás lennék, ha valaki végre emberi módon közelítene meg... Úgy érzem, ön nincs előítélettel irántam. Úgy érzem... Hol is tartottam?

RIPORTER Feketelista. Az ötvenes évek...

ÍRÓ Ja igen. Köszönöm... Német származású vagyok, mint mondtam. Képzelje, csak annyit tudok németül, amennyit az itt élő svábok általában. Spájz, meg sublót, meg a hasonlók... *(Nevet.)* Istenem! *(Komolyan, megfontoltan)* Nem lehetek próféta itthon... Mit tegyek, mondja meg, mit tegyek, ha az vagyok?

RIPORTER Hamis?

ÍRÓ Hát... Krisztus után kevesen vannak az igazi próféták... Jobban félek a bárányoktól. A farkasok szelídek... egyenként... Külön-külön.

RIPORTER És a báránybőrbe bújt farkasok?

ÍRÓ Mese...

RIPORTER Kellenek ide próféták? Ebbe a világba? Mit gondol?

ÍRÓ Nem kellenek. Minden igazi művész az. Tehát? Irtsuk ki a művészeket? Tegyük őket ártalmatlanokká? Égessük el a könyveket? A képeket? A zeneműveket? Mert csak így lehetne csírájában elpucolni a szépet, az igazat, a morálist...

RIPORTER Hát az ön erkölcei...

ÍRÓ Mi baja van az én erkölceimmel?

RIPORTER Semmi... nem egészen ért engem. Az ön léte egy fertő...

ÍRÓ *(közbevágvva)* Mi a baj velem? Baj a szeretet? A tisztaság? Most nem a műhelymunkáról beszélek! Szeretek itt élni. Szeretem Budapestet, a vidéket, a tarlót, az elhagyott tanyákat, az embereket. Szeretem a dohos pesti udvarokat, a külvárosok kertes házait, az udvari vécék magányát, a gyárak olajszagát. Szeretem a múltat. A művészetünket. A rangunkat. Élek-halok a sportért. Balczóért, Regőczyékért, Albert Flóriánért. A ferencvárosi szívért...

RIPORTER Még a végen megkönnyezik a hallgatók. Mondja, ki volt életében a mester?

ÍRÓ Idős nő volt. Meghalt szegény. Komoly, idős nő. A Nyugat harmadik nemzedékéhez tartozott. A férje is író volt, korábban meghalt. Az ő kabátját hordom most is... Illetve bocsánat, most nem. Mindenét nekem adta volna. Egyszer megkért, vegyek neki imakönyvet. Vettem örömmel. Csontfödélű imakönyv volt. A kétszeresét fizette ki, hiába mondtam az árát. Kis szekérfélén húzták ki a koporsóját a sírhoz, a zsidó temetőben...

RIPORTER Beszéljünk másról. Milyen kitüntetést tudhat a magáénak Magyarországon?

ÍRÓ Semmilyen.

RIPORTER Ezt hogy érti?

ÍRÓ Úgy, ahogy mondtam. Semmiféle magyar díjam nincsen. Könyvem se. Verseim jelennek meg azokban a lapokban, amelyekben legelőször publikáltam. Egyébként bármiféle siker fejtetőre állítaná az aforizmát a hazai próféciáról... nem gondolja?

RIPORTER És a külföldi elismerések?

ÍRÓ Azokból van bőven. A kormány engedélyezte, hogy kijuttassam a műveket, átvegyem a díjakat. A cannes-i filmfesztiválon megkaptam a legjobb forgatókönyv díját. New Yorkban elnyertem az év legjobb hangjátéka írói nagydíját. Folytathatnám.

RIPORTER Folytassa.

ÍRÓ A holland királynő személyesen gratulált az évszázad legszebb drámája díj átvételekor. A darabot magyar színpadon nem játszották. Londonban, Milánóban, Oslóban, Montevideóban, Caracasban, Buenos Airesben, New Yorkban telt házak előtt játszották a három fölvonásos tragédiát.

RIPORTER A hallgatók kedvéért a darab címét...

ÍRÓ Kettős halál koreográfiája.

RIPORTER További sikerei?

ÍRÓ Volt még egy pár kitüntetés, gratuláció, riport. A moszkvai Lomonoszov Egyetem „irodalmi díszdoktorává” avatott. Irodalomból *(nevet)*, éppen irodalomból világeletemben kettesem volt... Ez az összes siker. *(Hangosabban)* De ez nem siker! Értsen meg! Senki sem ismer idehaza... Senki!

RIPORTER Az ön neve híressé vált egy műsor kapcsán. Igaz, ott nem volt szó irodalomról...

ÍRÓ Valóban... nem éppen irodalmi műsor volt...

RIPORTER Cikkek egész sorozata jelent meg önről.

ÍRÓ De az irodalom... miért? Nem értem...

RIPORTER Csodálkozik?

ÍRÓ Kissé... nem, nem. Bocsánat... ha egy cigarettát lenne szíves...

Zene. Megint kulcszörgés. Léptek hangja egy folyosón. Bakancscsoszogás.

RIPORTER A gyerekkor?

ÍRÓ Sosem szeretek a gyerekkorra hivatkozni. Így a gyerekkor, meg úgy. Válás, mostoha sors. Felnőttek vagyunk. Vállalni kell a felelősséget. Főleg férfiként. Talán csak annyit, a leggyengébb voltam világéletemben, az iskolában ütöttek-verték, ez folytatódott otthon. A katonaélet meggyógyított. Zászlósként szereltem le, három évig szolgáltam. Megkaptam A Haza Szolgálatáért Érdemérem Bronz Fokozatát. Kétszer mentettem életet. A plusz egy év a tovább-szolgálatom volt. Abba kellett hagyni. Mégis szerettem katona lenni. Mert játék volt. Szeretek játszani. A játék az életem.

RIPORTER Visszatérése az irodalomhoz is játék volt?

ÍRÓ Természetesen. Mint a nagy szerencsejátékosok, akik megunják a rulettet, átmennek a kártyaterembe...

RIPORTER Szokott sírni?

ÍRÓ Sajnos, már nem tudok sírni...

Kínos csönd. A távolból: egy-kettő, egy-kettő.

RIPORTER Nos, ha megengedi, lejátszom a kedves hallgatóknak azt a magnófelvételt, amelyet önnel készített tavaly májusban a Legfelsőbb Bíróságon a kollégám.

ÍRÓ Játssza le. Hisz én vagyok a fogoly... Vagy mégse?

RIPORTER Hogyan...?

Magnógomb kattánása. Sercegés. Érzékelhető egy hosszú folyosó akusztikája.

MÁSIK RIPORTER Itt ülök Schlichtmann Ármin íróval a legfelsőbb Bíróság folyosóján. A tárgyalás szünetel. A bíróság ítélethozatalra vonult vissza. Önt, a világirodalom legnagyobb élő klasszikusát szadizmus, szodómia, szatírkodás, nemi erőszak sorozatos elkövetésével vádolja a bíróság...

ÍRÓ Igaz.

MÁSIK RIPORTER És?

ÍRÓ Nincs és.

MÁSIK RIPORTER De ember... Ön bűnös... és csak ennyit mond?

ÍRÓ Mit mondhatnék még? Az ítélet erős lesz, érzem. Olyasmit csináltam, ami törvénytellenes...

MÁSIK RIPORTER Hogyan törvénytellenes?

ÍRÓ Ahogy mondtam volt. Vagy nem az?

MÁSIK RIPORTER *(zavartan)* Az, az. De mégis. Csak törvénytellenes? Ha nem volna törvény, nem is bűn az, amit elkövetett?

ÍRÓ Úgy, ahogy mondja...

MÁSIK RIPORTER Hallatlanul súlyos...

Magnógomb kattánása. Csönd. Újra az eredeti helysín.

RIPORTER Egy pillanatra kikapcsoltam. Már érti...? Bizonyára a kedves hallgatók is értik...

ÍRÓ Semmit sem értenek. Én sem értek semmit.

Csodálkozó, elkalandozó zene.

RIPORTER Folytassam a felvétel bejátszását?

ÍRÓ Megteheti... Már megbocsásson, adna egy cigarettát?

Gyufasercegés. Magnógomb kattánása. Újra a hosszú folyosó akusztikája. Távolabb emberek heves vitája. Büfé-hangzavar.

MÁSIK RIPORTER ...Társadalomellenes bűncselekményeket követett el...

ÍRÓ *(mintha folytatná)* ...és még hányan követnek el ilyen, vagy hasonló - jobb szó nem lévén - bűnöket? Meglátja, egyikük sem lesz a cella- vagy börtöntársam...

ÍRÓ Divat nálunk a másról beszélés... Úgy érzem, bocsánatos bűn, ha igazsággal kerülgetem a törvény kiszabta forró kását!

MÁSIK RIPORTER *(emeltebb hangon)* Ne vegye sértésnek, ön állat módjára cselekedett. Ember ilyesmire nem képes...

ÍRÓ A riporteriskolában elég hézagos az oktatás... Na jó! Elmagyarázom, mi az igazán emberi cselekmény. Egyszerű. Minden olyan dolog, cselekedet, amelyre állat nem képes, emberi dolog. Például, ha teszem azt, ön, otthon, szeretkezés közben anyaszült meztelen, akkor állati ösztöneit gyakorolja, semmi mást... Ha azonban egyetlen ruhadarab van önön, vagy a partnerén, már emberi cselekedetté formálódik az említett játék... Kérdem én, melyik állat szatírkodik? Melyik állat közösül emberrel? Melyik állat követ el nemi erőszakot?

MÁSIK RIPORTER Ön nem tudja, mit beszél...

ÍRÓ Cannes-ban sem tudták, igaz?

MÁSIK RIPORTER Az ön bűneiről essék szó...

ÍRÓ Legyen... de tőlem ne várjon megbánást, nagy szavakat, hazugságot...

MÁSIK RIPORTER *(belenyugvó sóhajtással)* Bűnösnek érzi magát?

ÍRÓ Nem. Azt azért nem. Ha bűnös lennék, bűnhődnék. Nem bűnhődöm. Töltöm majd a rám kimért éveket... *(Kínos csönd.)* Szükségem volt a bűnökre, különben nem tudtam volna bűnhődni...

MÁSIK RIPORTER Egy kissé zavaros...

ÍRÓ Nagyon is egzakt. *(Haragosan.)* Kötelességem önnel kínlódni? Elemi magyarázkodásokba bocsátkozni?... *(Hosszabb csönd.)* Bocsánat... az idegeim... Nos, nincsenek bűneim, nem bűnhődöm. A hőseim bűnösök. A művekben bűnhődnek. Végigcsináltam bűneiket. Már megbűnhődtem valamennyit.

MÁSIK RIPORTER Más írók...

ÍRÓ Más írók! Más írók! Nyálas csecsemők! Mit tudnak más írók...! Nem ők kerülnek börtönbe. Nem róluk tud a világ!

MÁSIK RIPORTER Mit gondol, hogyan ítélné a lakosság, ha ítélné? Szabadon?

ÍRÓ A tömegre gondol?

MÁSIK RIPORTER *(dühösen)* A lakosságra...

ÍRÓ Szóval a tömegre. Nézze. A tömeg képlékeny. Akár az alumínium. Ez is magyar arany. Az is. Bizonyára meglincselnének. *(Sóhajt.)* Ön is köztük lenne, ahogy elnézem...

MÁSIK RIPIORTER Ne személyeskedjen!

ÍRÓ Meglincselnének, természetesen. Mi mást tehetnének? Nehogy azt higgye, gyűlölettől...

MÁSIK RIPIORTER *(gúnyosan)* Nem, nem. Szeretetből.

ÍRÓ Nem érti?! *(Csodálkozással)* A tömeg nem gyűlöl, nem szeret. Az első, a hozzám legközelebb álló kitépne egy darabot belőlem... aztán... „Vérszagra gyűl az éji vad”...

MÁSIK RIPIORTER Mellébeszél... folyton mellébeszél... Jó, kizárva a lakosságot! A törvény! A törvény ítél a nép nevében!

ÍRÓ Adekvát...

MÁSIK RIPIORTER Csak azt nem értem, külföldön hogyan arathatott sikert egy bűnöző?

ÍRÓ Már tisztáztuk, nem vagyok bűnöző. De, hogy a kérdésre válaszoljak nem tudták, s nem tudják ma sem, miféle anyagokból gyúrtam a darabokat. Meg, azt hiszem, nem is érdekelné őket. Az eredmény a lényeges... Az egészről csak én tudok pszichoanalitikailag, s majd a börtönévek alatt megtudja gyónásaimból az Isten.

MÁSIK RIPIORTER *(gúnyosan)* Azt hiszem, a törvény is sejt valamit...

ÍRÓ *(főlemelt hangon)* A törvény! A törvény nem tud rólam semmit. Csak a tényeket regisztrálja... megmérte a tetteket a paragrafusok mérlegén. *(Nyomatékosan)* Nem mérlegelve! Az egyik serpenyőben én vagyok, az elkövető. A másikban nincs semmi. Nincsenek ellensúlyok. Az orvosok a normálisig vizsgáltak. A védőügyvéd sem más, mint a törvény. A törvény...

Magnógomb kattanása. Kulcszörgés. Léptek közeledő zaja.

RIPIORTER Kedves hallgatóink, Schlichtmann Ármint a Legfelsőbb Bíróság jogerősen nyolc év négy hónap fegyházban eltöltendő szabadságvesztésre ítélte. Tíz évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. Megkérdezem az író, mi lesz a letöltött büntetés után?

ÍRÓ Jó itt a levegő a fegyházban... A séták hosszas kirándulásoknak tűnnek. Hogy mi lesz azután? Minden marad a régi. Leszek, aki voltam. „Mint a fegyenc, ki visszatérve falujába, továbbra is csak hallgat, szótlanul ül pohár bora előtt...” Kielégítette a választ?

RIPIORTER Részben. Stílusosabb lett volna, ha magától idéz...

ÍRÓ Inkább nagyképűség. Egyébként nincs idevágó versem...

RIPIORTER Mit csinál majd a fegyházban?

ÍRÓ A kötőrések szünetében?

RIPIORTER Szabad idejében...

ÍRÓ Végre nyugodtan írhatok... írok Magyarországnak egy Nobel-díjas regényt. Negyedszerre úgy kerül nevem kapcsolatba a díjjal, hogy az enyém lesz.

RIPIORTER Ennyire biztos benne?

ÍRÓ Mint a halálban.

RIPIORTER Nyolc évvel öregszik...

ÍRÓ Mint mindenki a nyolc év alatt. Látja, ettől félek egy kicsit. Simone de Beauvoir mondja valahol, hogy az élet ellentéte nem a halál, hanem az öregség. Az *öregség*, mely nem más, mint az élet paródiája...

RIPORTER Aránylag fiatal...

ÍRÓ Még fölszaladok egy szuszra az ötödikre... Ha a fogaim számát nézem, csak hat hiányzik. Tényleg nem vagyok öreg. *(Nevet.)*

RIPORTER Talán a kedves hallgatókat is érdekli a legnagyobb filmélménye...

ÍRÓ Pasolini Teoremája. Az egész film egy hatalmas perverzió. Ezért nagy. Négyszer láttam. Sikerült kezet szorítanom az alkotóval... Azonkívül a televízió fociközzvetítéseiből az Ajax-meccsek. Az Ajax mint csapat is isten volt... Széthullottak, mint a csontok... Mint a csontjaim...

RIPORTER Megpróbáltam megérteni önt. Nem sikerült. Talán a Nobel-díj után. A perverzióról jut eszembe... Mit kezd nélkülük a börtönben?

ÍRÓ Új regényem hőseit már megéltem. Nincs gond. Jól jön ez a nyolc év nyugalom. Sosem tudnám megírni a civil zűrzavarban... A nyüzsgésben. Nem mondom, hiányozni fognak a helyszínek, a szoknyák, melyek alatt kotorásztam, az ijedt, de valahol a kéjre mindig fölglyúlt női arcok, az állataim, a pesti levegő... Bánt, hogy az első lány, akivel lefeküdtem, az utolsó volt. Kapcsolataim csak akkor alakultak ki, ha figuráim is érintkeztek a darabokban... Isten áldja...

Távolodó zene. Hosszas csönd. Aztán mintha zavar lenne megint a közvetítésben.

BEMONDÓ Kedves hallgatóink, elnézésüket kérjük a látszólagos műszaki hibákért. Koppány Zsolt Élményanyag című hangjátékát hallották. Az író szerepében...

HÉTKÖZNAPI PASSIÓ

Szomorkás játék televízióra

(Révász Gyurinak)

SZEREPLŐK:

KREUZ ATTILA

KREUZ ATTILA 10-11 ÉVESEN

MAMA

APA

TÁNTI

GYURI

PEPE

CUNKA

TIBOR ATYA

ANGÉLA

ALFRÉD BÁCSI

SZOMSZÉDASSZONY

ALFRÉD BÁCSI FELESÉGE

VITÉZ HALMÁGYI KÁROLY VEZÉRŐRNAGY

ÁPOLÓNŐ

ORVOS

SZABÓ KÁLMÁN ZÁSZLÓS

ARI

ÓMIKA

CSUCSU

CSUCSU BARÁTNŐJE

SZEXOLÓGUS

BONCMESTER

ÜGYINTÉZŐ

ÜGYVÉD

VIDÉKI NŐ

Osztálytársak, gyászolók, rokonok, betegek.

1. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA, 1985. JÚNIUS 8.

Szombat. Kora délután. Félhomályos szoba. A lehúzott redőny résein szűrődik be némi fény. Kreuz ásítva átmegy a szobán. Odakintről hangok. Kreuz harminchárom éves. Kisfiús. Még pizsamában van. Rágyújt. Kiles a résen. Udvari lakás.

SZOMSZÉDASSZONY *(a szemközti gangon rikácsol)* Megölte az öregasszonyt! Hogy nem szégyelli magát! Bemegyek én a tanácshoz... Hát hogyan néz ki, hogy tanácsi lakást megvesznek?

KREUZ *(kiordít a redőnyön)* Az az öregasszony apám nagynénje volt! Érti? És nem vettük a lakást, hanem cseréltük! Amúgy meg menjen csak be; ahová akar! Tehet egy szívességet. A komcsijai egyszer csak el fognak tűnni! Érti?

SZOMSZÉDASSZONY *(Derékig kihajol a gang korlátján.)* Honnan jött maga? Az őserdőből? Nem tud viselkedni egy ilyen házban!

KREUZ Nem hát! A magukfélék elvették mindenünket ötvenegyben. Ha maguk nem jönnek akkor, maga ma a cipőmet pucolná és előre köszönné...

Megcsörren a telefon. Régi, háború előtti készülék, szövetburkolatú, egyenes zsinórral. Kreuz hátrafordul. Unottan odalép. Fölveszi. Kintről tovább folyik a szitokáradat.

KREUZ *(Bólogat, fejét rázza.)* Halló! Tessék. Most... most menjek ki Csepelre? Épp... Az apám? Infarktust kapott... De tegnap előtt voltam nála... és otthon van? Kórházban... jó... melyikben? Hogyhogy ne menjek? Mi? *(Lassan maga mellé engedi a kagylót. Majd kínos lassúsággal a füléhez illeszti.)* Meghalt? Az apám? És hogyan... Köszönöm. Indulok... Nem, hát persze, hogy nem a kórházba... A Mamához...

2. kép CSEPEL, APA ÉS A MAMA HÁZA

Kifejezetten jóképű, ősz férfi. Középmagas. Létrán áll, átnéz a kerítésen. A szomszéd ház romjait fürkészi. A létra tövében filigrán, ősz asszony.

MAMA Apus, gyere már, kész az ebéd. Hagyd a fenébe, mert még följelent valaki. A rendőrségről idelátni.

APA *(Visszanéz a létra legfölső fokáról.)* Még ma áthozom a cserepeket. Léceket. Jó lesz a sufnihoz. A padló...

MAMA Nem a miénk, Apus...

APA Hogyhogy nem a miénk? Egy frász! Tőlem vették el a rohadékok. Most csak visszaveszem, ami az enyém.

MAMA Apus, Apus! Eljön az idő, amikor majd visszaadják.

APA *(Lassan lépked lefelé a létráról. Fölnéz az égre, felhők sötétszürke haragja.)* Ezek? Ezek soha. Most kell...

APA Medárd. Negyven napig esni fog. Megeszi a rosseb. Bár... *(Legyint. Hirtelen a gyomrához kap. Mire a Mama megfordul, már a földön hempereg. Nyög. Szája elfehérül.)*

MAMA Apus! Mi van veled?

APA A sav. Az az átkozott sav.

MAMA Hívok orvost.

APA Csak azt ne! Sintérek!

MAMA (*Oda se figyel, kirohan az udvarból, végigfut a század eleji utcán.*) Segítség! Segítsenek! Az uram rosszul van!

Kapuk nyílnak meg. Kétségbeesett arcok. Telefon nincs sehol. A Mama az ellenkező irányba szalad. Rendőrség. Az ügyeletes telefonál a mentőknek. A Mama benyit a kapun. Az Apa az udvar végén, foltozott, félig fölfújt gumimatracon fekszik. A Mama kifulladásra letérdel mellé.

APA (*Körmei feketéllnek a földtől.*) Négykézláb... Mama... a papucsom a varrógép alatt... hozd... hozd ki.

MAMA Mid fáj, mi? Mid?

APA Semmi... fulladok. Szorít. (*Elhallgat. Erősen verítékezik. Fehér, mint egy halott.*)

Szirénahang. Rohamkocsi. Orvos, ápolónő érkezik. A sofőr táskákat hoz. Apa arca most viaszszárga. Szája szederjes. Mellkasán rótpiros rajzolatok a megpattant hajszálerek. Seduxen-injekció a vénába. Vérnyomásmérés. 50/30-ra zuhan.

ÁPOLÓNŐ Jó a vénája a bácsinak...

MAMA Doktor úr... mi a baja? Infarktus, ugye?

ORVOS Nézze, asszonyom... valószínű, de nem zárhatjuk ki a tüdőembóliát sem.

3. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA ELŐTTI GANG

KREUZ (*Az ajtó előtt kulcsaival babrál a záron.*) Találj már bele! Most kell szívatni engem is! A rosseb egye meg! (*Vége betalál a kulcslyukba. Végigdübörög a függőfolyosón.*)

SZOMSZÉDASSZONY (*Alulról fölfelé kiabál, Kreuz már a liftnél.*) Hát ezt mondtam! Nem tud viselkedni! Megy, mint az állatok. (*Kreuz rá sem hederít.*) Várja a liftet. Úgy csinál, mintha nem hallaná! Cserélte! Hát persze!

KREUZ (*Kihajol.*) Képzelve! Cseréltem. Csepelen vannak a bútorai. Oda küldheti a komcsi-jait. Arról nem tehetek, hogy meghalt csere közben!

SZOMSZÉDASSZONY És hol a maga apja?

KREUZ Az apám? Hol van az apám? (*Elfordul. Kinyitja a liftajtót.*) Messze van. Nagyon messze...

4. kép KÓRHÁZFOLYOSÓ

A Mama magába roskadva ül egy fehérre mázolt padon.

ÁPOLÓNŐ (*Odalép.*) Nényi, drága! Nényi...

MAMA (*Fölkapja a fejét.*) Már három órája van bent az uram!

ÁPOLÓNŐ Ne tessék idegeskedni... mindent megtesznek a doktor úrék... A professzor úr is bent van. Gépre tették. Tetszik tudni, ez olyan hátsó fali infarktus. Az nagyon veszélyes. De erős a bácsi.

MAMA És szép az arca? Mondja meg, szép? Sokkal szebb volt Jávornál. Olyan volt, mint egy filmszínész...

ÁPOLÓNŐ Most is szép. Persze, néni, kérem. Jóképű ember.

Kicsapódik a szemben lévő ajtó. Kilép az orvos. Gyöngyöző homlokát törli. A Mama meredten nézi.

ORVOS Asszonyom... kérem... Talán, ha előbb beérnek...

5. kép CSEPEL, APA ÉS A MAMA HÁZA

Kreuz lenyomja a korhadt fakapu alumínium kilincsét. A nap éppen kinéz a felhők mögül és forró fénnel pásztázza a buja növényzetű udvart. Kreuz végigballag a hosszú, befelé vezető úton. Jobbra az agyonfoltozott, félig fölfújt gumimatrac. Mellette szétszórt injekciós fiolák, műanyag tokjukba visszadugott fecskendők. Nagy lavór. Enyhe szellő borzolja a csillogó vizet. Kreuz kopog a ház egyetlen, egyszárnyú, zöld ajtaján. Benyit.

MAMA (Fölugrik az asztal mellől.) Nincs apa! Nincs! (Kapaszkodik Kreuzba, és zokog. Kreuz átnéz a feje fölött. Szemében, mint nagylátószögű optikában, kutyaóllá zsugorodik az előszoba. A Mama sír és kapaszkodik Kreuz gallérjába. Az ablakon a nyugatról beszüremelő fény megcsillantja Kreuz számos ősz hajszálát. Lassan alábbhagy a feneketlen zokogás.) Mondtam neki, hogy ne cipekedjen! Hogy hagyja a fenébe! (Kreuz leülteti a Mamát, és kísértél az udvarra. Benéz a sufniába. Katonás rendbe sorakoztatott szerszámok, gyaluk, fűrészek, vésők. A fölfűrészelt fahasábok sveifolva, németes ordnungban. Kreuz visszamegy a Mamához. Szótlanul ülnek. Az ablakban légy dönög. Nagyobbféle, fekete légy. Szentelen, mint ama piaci rokona. Kreuz nyúlna a Chemotoxért. De csak nézi a zümmögő rovar.)

MAMA Iszol egy kis likőrt?

KREUZ Tetszik tudni, hogy nem iszom alkoholt.

MAMA Jót fog tenni, édes fiam. Csak igyál. Én is ittam. (Meg sem várva a választ, bemegy a nagyszobába. Csiszolt likőrös üveget hoz, apró poharakat. Kitölti a zöld folyadékot. Kreuz szó nélkül lehajtja. A Mama újra tölt. Aztán megint. Kreuz összerázkódik. Föláll, bemegy a keskeny, hosszúkás mosdóhelyiségbe. A lavór mellett félig elhasznált szappanok. A polcon borotvapamacs, Apa szürkésfehér, halál előtti szőrszálaival. Habos még.)

KREUZ (bentről kifelé) Mama, mindjárt, csak kezet mosok! (A Mama újra a pohárért nyúl. Tölt Kreuznak is, aki épp kiér.) Sok lesz, Mama, kérem. Bár, tudja mit? Megiszom. Aztán megyek.

MAMA Aludj itt, Attilám. Félek.

KREUZ Ne tessék haragudni, de én is. Nem tudnám lehunyni a szemem.

MAMA Ha szépen kérlek?

KREUZ Jaj, nem azért... Mama, én nagyon félek... én nem is tudom, mi lesz. Mi lesz ezután?

MAMA Én sem tudom.

6. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA, JÚNIUS 9.

Kreuz ónémet íróasztala mögött ül az alkonyati órán. Az északi fekvésű udvari lakásban teljes a sötétség. Kreuz kislámpát gyújt. Mögötte a falon József Attila képe.

KREUZ *(félhangosan)* „Anyám meghalt, most nem tudom, hogy viselkedjem vele szemben.” Megbocsátasz? Kiemelek ebből a sorból egy szót. Nem is szót, csak egy betűt. Ny-ből p lesz és nem tudom, hogyan tovább, nélküle? *(Az íróasztal fiókjaiban matat. Megsárgult papírokat húz elő. Az egyiket kisimítja. Olvas.)* „T. Miniszter elvtárs! A körzetemben élő Kreuz Attila beteget 1955. november 17-én hozta be édesapja, Kreuz Frigyes, a Csemege Vállalat üzletvezetője. Húszéves praxisom alatt nem találkoztam még ilyen beteggel. A gyermek, aki folyó év augusztusában töltötte be a harmadik életévét, alultáplált emberke benyomását keltette. Mellkasa teljesen be volt esve, korához képest fejletlen... Erős hashajtókkal sikerült megelőznöm a bélcsavarodást. Mint a későbbi rendőrségi szemle során kiderült, a gyermek csak kakaót és nápolyit fogyasztott, levegőn sohasem tartózkodott. Saját székletében és vizeletében topogott egész nap. Éjjelente poloskák mászták meg, teste véres a vakarásoktól. A táplálkozás egysíkúsága vitaminhiányt okozott, és ebből adódott az erős fogínyvérzés. *(Végigszalad a betűkőn.)* Kérem a T. Miniszter Elvtársat, hogy a kisfiút a Magyar Népköztársaság kormánya vegye állami gondozásba, és megerősödése végett utalja be a Központi Gyermekklinikára. Tisztelettel Grósz Ede s.k. körzeti orvos”. *(Egy másik levelet vesz elő. Beleolvas.)* „Tisztelt Grósz elvtárs, a minisztérium felülvizsgálta az ügyet, s a következő határozatot hozta. A szülők anyagi és erkölcsi egzisztenciája nem megfelelő a gyermek fölneveléséhez, a határozat értelmében - mivel a skizoid személyiség fejlődésének nem tenne jót az állami gondozás vagy a nevelőszülőkhöz való kiadatás -, s abba önként beleegyezve özv. Halmágyi Károlyné, szül. Kreuz Olga, az apa nővére veszi magához a gyermeket az általános iskola első osztályának megkezdéséig.” *(Cigaretta húz elő zsebéből, és rágyújt.)* Aszongya, hogy „úgy döntöttünk, ha a szülők érdemben meg tudják indokolni tettüket, az ellenük hozott vádat ejtjük”. *(Ebben a pillanatban kialszik a kislámpa. Kreuz föláll, a bejárati ajtóhoz megy. Csak a cigarettaparázs villog ütemesen. Kinéz. Az egész házban vaksötétség. Kreuz kibotorkál a konyhába. Gyertyát gyújt. A konyhaszekrény fiókjában keresgél. Elővesz egy nagyobb gyertyát. A csonkról ezt is meggyújtja. Kreuz az íróasztalnál ül. A gyertya fénykörében szétszórt papírok, fotók. Kreuz kisméretű fényképet tesz maga elé. Ő áll rajta háromévesen, meztelenül. Nézi a horpaszt a mellkasán. Kopogtatnak.)* Pillanat! *(Egy kupacba rakja a papírokat az íróasztalon. Kimegy a bejárati ajtóhoz.)* Gyuri? Te? Gyere. Gyere csak be.

Munkásruhás férfi lép be. Egymagas Kreuzzal, de dupla olyan széles. Haja erősen őszül.

GYURI Attilám! Ölellek. *(Jobbról-balról megcsókolja Kreuzot.)*

KREUZ Öt éve nem láttalak. Vagy hat? Nem is tudom. Hogy találtál meg?

GYURI Hétközben kint voltam Csepelen. Édesapád mondta, hogy itt laksz. Teréz néni?

KREUZ Meghalt. Vele cseréltem a lakást. Tudod, Csepelen volt egy önálló szobám... a másik sufni. Az volt a cserealap. Odavittük a bútorait is. Fiktív csere. Érted... de közben meghalt. Apáméknál lakott volna...

GYURI Mondok érte egy imát.

KREUZ Gyurikám... az apám...

GYURI Mi van édesapáddal?

KREUZ Meghalt. Tegnap. Infarktus.

GYURI Uram, Jézus! Mintha megéreztem volna, hogy ma kell jönnöm. Hány éves volt?

KREUZ Hatvanhat.

A konyhában ülnek. Kreuz cigarettázik.

GYURI Nem biztos, hogy kimegyek a temetésre. Bocsáss meg nekem. Ebben a ruhában, még elkaparhatnak. Közveszélyes munkakerülő vagyok. Alig merek kimozdulni otthonról.

KREUZ Semmi baj... és anyukád? Hogy van?

A szobában ülnek. Kreuz megmutatja a megsárgult leveleket.

GYURI Ez az infernó... Csoda, hogy megmaradtál. És van benned szeretet.

KREUZ Hiszek a predesztinációban. Így kellett történnie. Ahogyan volt. Jól van ez így.

GYURI Édesanyád? Tanít még?

KREUZ Nyugdíjazták. Korkedvezménnyel. Nem tudták elfelejteni a Mindszentyt.

GYURI Börtönben volt?

KREUZ Nem, nem. Csak kényszermunkán, az elmeegógyban. Válogatta a szennyest. Ötvenháromig. Aztán vissza, ötvenhattól, taníthatott. Vallást, azt soha...

GYURI Mi volt az az égbekiáltó bűn?

KREUZ Semmi. Nem írta alá a papírt, amiben arra szólították föl a pedagógusokat, hogy halál a Mindeszentyre. Illetve aláírta, aztán másnap visszament, és mindenki szeme láttára kihúzta a nevét. Az tárgyalta az ügyet, aki elítélte a Szálasit! Képzelheted. Csoda, hogy él. *(Eloltja a csikket.)* És te? Eljöttél a kavicsosoktól?

GYURI Már több éve.

KREUZ Én kerek öt éve léptem le. Mikor leszereltem, azt mondtam, hogy tiszthelyettes voltam, erre kaptam két hét szabit. Pedig csak tisztos, szakaszvezető. Jó mi? Meg aztán megkaptam a Magyar Néphadsereg kiváló katonája címet is. Képzelheted! Egy Svejk. És akkor még két hét szabí. De nagy marha voltam! Azt mondtam az utolsó napon, nem ártana a hadseregnek egy kis Rákosi! Megszűnne ez a sok baromkodás. Mire ők: miért, a maga apja ávós volt? Nem, mondtam én nyilas. Na, ki is húztak azonnal minden listáról. Pedig, ha befogom a pofám, akkor megkaptam volna a legnagyobb kitüntetést! Pénz, egyetem, lakás...

GYURI Ne bánd! Én mit érek a teológiámmal? Lentibe vittek, majdnem három évig kínoztak. Krisztusért. *(Fölgyullad a kislámpa.)*

KREUZ *(Elfújja a gyertyát.)* Tudod, ez a gyász olyan, mint a szerelem. Örökké jelen van. Minden más jelentéktelen...

7. kép KÓRHÁZFOLYOSÓ, JÚNIUS 10.

Kreuz hátratett kézzel sétál a csillogó linóleumon. A Mama fotelban bóbiskol. Fehér fém-padokon pizsamás férfiak. Senki sem cigarettázik.

MAMA *(Fölnéz.)* Megjöttél?

KREUZ Már vagy tíz perce. Nem akartam fölkelteni a Mamát. El tetszett aludni.

MAMA Édes Istenem! Egy percet nem aludtam az éjjel.

ORVOS *(Kilép egy irodából, kezében papírok, kezét fog a Mamával és Kreuzcal.)* Asszonyom, uram... őszintén sajnálom. De higgyék el, nem volt mit tenni. *(A Mama szeme könnyektől csillog.)* Kérem, a férje ruháit a kettes boncba vigyék.

8. kép MÁR KINT AZ UTCÁN

KREUZ Mama, kérem, tegnap átnéztem a régi leveleket...

MAMA Miféle leveleket?

KREUZ Hát... tetszik emlékezni... amikor majdnem éhen haltam.

MAMA Miket hordasz össze?

KREUZ Nem úgy értem... csak az orvosi papírok...

MAMA Csak kürtöld világgá! Meg hogy éhen haltál! Na, hiszen.

KREUZ Csak azt mondtam, majdnem!

MAMA Uramisten, segíts! Ha apád ezt hallaná, kapnál egy átszállót.

KREUZ *(Nem válaszol, tekintete a magasban, a vakolathullató mocsokszínű bérházakon.)* A Tánti mért dobott ki engem?

MAMA *(Folyton lemarad a nagy léptek mögött.)* Na, csak hagyjuk a Tántit!

KREUZ Tudnom kell. Muszáj tudnom.

MAMA *(Négyemeletes, viszonylag ép házra mutat.)* Itt lakott. Ebben a házban. A háború előtt. Na, elégedett vagy?

KREUZ A Mama jól tudja, hogy nem erre gondoltam.

MAMA Halljuk. Mire gondoltál?

9. kép APA ÉS A MAMA HÁZA (A KONYHÁBAN), TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

APA *(Vértelen arccal kiabál.)* Elfelejtetted, mit mondott a nővérem? Elege van Attilából. Azt mondta, tűzzem a kalapom mellé! Szerinte mi nem is neveltük... Én szó nélkül türtem a dolgait, de betelt a pohár! Mi kell még neki? Minden vasárnap itt ebédel, ha tésztát gyúrsz, jut neki is...

MAMA Jól van már... neki is megvan a maga baja...

APA Szólsz neki, mert ha én szólok...

MAMA *(Kinéz az ablakon az udvarra.)* Cssszz! Jön. Vigyük ki az asztalt.

A Tánti teszi be maga mögött a kaput. Apa és a Mama a szétnyitható, fényezett asztalt a házzal szemben a gyér fűre teszik. A Tánti szép, ezüsthajú asszony. A Tánti a közelbe ér.

MAMA Szervusz, Tánti! Mindjárt leforrázom a tésztát.

Apa nem köszön. Az orra alatt dörög valamit. Leteríti az asztalt fehér damasztal. Tányért hoz és evőeszközöket. Minden tányér mellé jobb kéz felől egy halomba rakja a kést a kanalat és a villát. A nagy akácfa egyik görcsös ágán táskarádió. Magyar nótát bömböl. A ház nyitott ablakában képernyőjével kifelé fordított, Tavasz típusú televízió, rajta horgolás. A kézi-munkán egy, Delacroix Villámlástól megrettent lovát utánozni próbáló giccs ágaskodó, festett fajanszló. A kanalak ütemesen merülnek az aranykarikákkal terhes húslevesbe.

TÁNTI Attila hol van?

APA (maga elé, halkán) Semmi közöd hozzá...

MAMA Kirándul az osztállyal!

TÁNTI Még rossz társaságba keveredik...

APA Magyar ember nem beszél evés közben...

MAMA Apus!

TÁNTI Ugyan! Hagyd. A kedves öcsém nem tudja, hogy nem is vagyunk magyarok.

APA (Fölemelkedik a székről, villogó szemekkel a Tántira néz.) Hát mi az istenek vagyunk?

TÁNTI Mintha nem tudnád! Apánkat alig ismerted. Törte a magyart.

MAMA Szedjél répát, Tánti. Jó puhára főtt. Remélem... rögtön... kiteszem a marhahúst. Leves után, tormával... az sok vért csinál. (Zavartan mosolyog.) Én úgy vagyok vele, hogy a főtt marha után nem kívánom a harmadik fogást.

A Tánti csak piszkálja az elétett húsdarabot. Szájszögletében grimasz. Apa a fejét csóválja. A Tánti elejti a villát. Gyomrához nyúl. Nyög.

MAMA Fáj?

TÁNTI Csomó. Úgy érzem, mintha egy csomó lenne itt. Minden nyelés iszonyú görcs.

MAMA Edd meg a husit. Az jót tesz, meglátod!

TÁNTI (Összerázkódik, láthatólag elfogja az undor.) Jaj, nem. Köszönöm, drága Hildám, de nem kívánom. (Arca szürkén csillog. Fojtott köhögések. Ebéd utáni fogpiszkálás. Apa leszedi az asztalt. A Tánti föláll.) Segíték elmosogatni.

MAMA Isten őrizzen! Neked pihenned kell. És menj el egy orvoshoz.

TÁNTI De, de, de! Én segíték! Már különben sincs semmi bajom.

A Mama mosogat, a Tánti törölget.

MAMA Rettentő ideges a Frigyes. Mikor üti Attilát, elfehéredik, kékül a szája széle. Az isten se szedi ki a gyereket a keze közül.

TÁNTI Kítették a polgáriból, mert félholtra vert egy nála magasabb és erősebb fiút. Mégis szerette mindenki. Csak akkor szörnyeteg, ha ideges. Attila is hisztis volt. Nem lehetett bírni vele... (A Mama szótlanul mosogat. Oldalt fordul. Nézi a Tántit.) Rendes az urad. Nem iszik, nem kártyázik, csak a cigaretta. Istenem! Azt kibírod te is. Valld be, nem tudnál nélküle élni.

MAMA Hát... nem is tudom.

10. kép KORBONCTAN, JÚNIUS 11.

Kisablakon át adják ki a papírokat.

KREUZ *(félhangosan fölolvassa a Mamának)* A halál közvetlen oka friss szívizomelhalás. A halált megelőző ok friss szívizomelhalás. Alapbetegség érlemeszesedés. Kísérő betegség tüdőtágulás. A boncolást végezte...

Apró, alacsony kamra. Jobbra plafonig futó polc. A fakkokban ruhák. Kosztümök és elegáns öltönyök, elnyűtt, köznapi ruhák. Cipők is. A boncmester lehúzza nejlonkesztyűjét.

MAMA Borotválja meg az uramat.

BONCMESTER Hogyne, asszonyom. Háromszáz.

MAMA És a fogát is tegyék be.

BONCMESTER Nem óhajtják esetleg megtekinteni az elhunytat?

KREUZ *(Hevesen tiltakozik, a Mama bólint.)* Mama, nem szabad... majd a temetésen. Ne tessék megnézni...

BONCMESTER Ahogy gondolják. Nem kötelező.

MAMA Talán igaza van a fiamnak... Tessék. *(Ötszáz forintot nyom a boncmester markába. Kilépnek az utcára. Az ég sötét, nyirkos meleg van.)*

11. kép A KEGYELET GMK IRODÁJA

Prospektus kerül elő, színes fotókkal. Koporsók és szemfedők, fejfák, faragottak és puritánok.

ÜGYINTÉZŐ Ezt nézze meg, asszonyom! Micsoda minőség! Garantáltan nem korhad el egyhamar. Van koloniál is. Szépek, ugye?

A Mama lapoz a prospektusban. Kreuz hátratett kézzel sétál föl és alá, alig tudja leplezni undorát.

MAMA *(Rábök egy ezüstös koporsóra.)* Ez jó lesz. Ezt kérném. Fából van?

ÜGYINTÉZŐ Nem, asszonyom. Nem. Ez alumínium. Nagyon tetszetős. Szemfedőt is tetszett nézni?

Előkerülnek a gyászjelentések is. Csupa formanyomtatvány.

MAMA Nem, ezt köszönjük, nem. A fiam majd tárgyal a nyomdával. Tudja megjelentek már versei az Új Tükörben! Megfogalmazza ő a szöveget...

12. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

Kreuz íróasztalánál ül, borítékokat címez. Előtte vagy harminc gyászjelentés. A szöveg azonban szokványos. „Fájdalommal tudatjuk, hogy Kreuz Frigyes 66 éves korában váratlanul elhunyt.” Kreuz nagyot sóhajt, és egyik gyászjelentést a másik után csúsztatja a borítékokba. Bélyeget nyálaz. Az utolsó borítékot valahová a Duna-Tisza közé, a Balogh-tanyára címezi.

KREUZ Cunka. Cunika. Mi lehet vele?

13. kép A BALOGH-TANYA, HUSZONKÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Kreuz és Cunka a nyári konyhában. A két kisgyerek egy szál gatyában.

KREUZ Ma jönnek apukámék.

CUNKA Félsz?

KREUZ Ha apukád elmeséli, hogy elkötöttem a tehenet... vagy anyukád elmondja, hogy miattam kellett levágni a sánta csirkét... akkor nagyon ki fogok kapni.

CUNKA Nem mondják el... ne félj.

Kilépnek a gyöpre. Jobbra az istálló és a csűr, balra a lakóház, nádtetővel. Szemben gémeskút nyújtózkodik.

KREUZ Csak dögölne be a motor!

CUNKA Ne mondj már ilyet!

KREUZ Akkor nem tudnának idejönni. Nem kapnék ki...

CUNKA Jönnének vonaton. Meg busszal. Úgyis jönnek, ha már megírták.

A két gyerek visítózva futkározik. Lihegve megállnak.

KREUZ Emlékszel, Cunka? Azt mondta apukád, hogy a kenyér az könyér. Én meg azt kérdeztem, hát a bögre akkor begre?

Cunka meghúzza Kreuz sűrű haját. A nyári konyha mögé mennek, mögöttük végeláthatatlan kukoricás.

CUNKA Pisilnem kell!

Kreuz előveszi fütyijét, és a hófehérre meszelt falra pisil.

KREUZ Pisilj te is állva!

CUNKA A lányok csak ülve tudnak.

KREUZ Dehogy is! Lehet állva is. Na!

CUNKA Jó, de akkor fordulj el...

Kreuz elfordul, kezével lefogja szemét. Lassan megfordul, rést hagy ujjai közt. A kislány letolja bugyiját. Leguggol. Pisil. Majd lassan föláll.

CUNKA Most már nézhetsz! Állva pisilek! De tudod, jobb guggolva... *(Kreuz a kislány mögé lép, és ellöki. Cunka sírva fakad.)*

14. kép APA ÉS MAMA P-10-ES MOTORKERÉKPÁRON SZÁGULD, HUSZONKÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

APA Fogjál erősen!

MAMA Jól van, apus. Foglak. Nem fogok leesni. Mehetnél egy kicsit lassabban is.

APA Muszáj gyorsan menni. Megígértem Attilának, hogy időben ott vagyunk. Még így is két óra legalább.

MAMA Jó, jó, de élve kell leérni! Vigyázz, apus! Nagyon vigyázz...

15. kép A BALOGH-TANYA, HUSZONKÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

KREUZ Főzzünk valamit! Meglepetést...

CUNKA Jó. Főzzünk... de mit?

KREUZ Tejbegrízt.

CUNKA Pfuj!

KREUZ Te buta, hát nem mi esszük meg, hanem apuék!

CUNKA Akkor is rossz. Meg nincs is itthon kakaó a tetejére.

KREUZ Jól van na. Akkor főzzünk teát.

CUNKA Az jó. Van citrompótló.

KREUZ Játsszunk addig valamit. *(Kisétálnak az útra. Az árkok közt épp, hogy elfér a két, keskeny nyomtáv. Mindenféle méretű és formájú kövek az út földjébe döngölve.)* Építsünk barikádot!

CUNKA Mi az a bari... vagy micsoda?

KREUZ Hát... nekem is csak úgy olvasta apukám egy könyvből. Ezeket a köveket fölszedjük, egymásra rakjuk, és elbújunk a kupac mögé. Várjuk az ellenséget. Ez a barikád.

CUNKA És az mire jó?

KREUZ Nem tudom.

CUNKA Nem lesz ebből baj?

KREUZ Ugyan, mi baj lehetne?

CUNKA *(Szandálja orrával böködi a köveket.)* Meg se moccannak.

KREUZ Hozunk kapát, ásót. Ne félj... Ha nincs benne semmi érdekes, visszatesszük az egészet. Jó? Hidd el, jó dolog... Különben nem írtak volna róla abban a könyvben...

16. kép APA ÉS MAMA A MOTORON, HUSZONKÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa és a Mama mellékútra kanyarodik a csillogó, vadonatúj P-10-esen. Fölbőg a motorkerékpár, majdnem kiszalad alóluk. A kerekek vadul ugrálnak, a teleszkópok olykor teljesen eltűnnek tokjukban. Élesen kanyarodik az út. Óriási csattanás. A Mama közel tíz métert repül, és tompa puffanással az árokba zuhan. A megkegyült motor oldalára dőlve tovább száguld Apával a nyergében.

17. kép A BALOGH-TANYA, HUSZONKÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

A gyerekek az út közepén. Térdig ér már a kőhalom. Vagy másfél méter hosszú. Csönd van, akár egy réten bezárt temetőben. Az út szélétől egy kicsit beljebb, embermagasságú karón fura madárijesztő. Lábánál fogva felakasztott, nagy testű varjú imbolyog keményre száradva. Elszürkült tollai borzolódnak. Elvágott nyakán föl-alá futkosnak a legyek. Kreuz nagy ívben kikerüli.

KREUZ Na, most már ideje megfőzni a teát.

Zubog a víz a nyárikonyha sparheltjén.

CUNKA Hát... nem sok érdekesség volt ebben a micsodában.

KREUZ A barikádban?

CUNKA Igen.

KREUZ Jól van na! Ahhoz, tudod harcolni is kéne. De nincs ellenség. Ha akarod, visszate tesszük a köveket a helyükre.

CUNKA Akarom... Nehogy baj legyen belőle.

KREUZ Neked mindig tele a bugyid... *(Konyharuhával letakarja a gőzölgő bögrét.)* Mehetünk. *(Kiballagnak az útra.)*

A távolban két fehér folt közeledik. Az egyik motorkerékpárt ráncigál, melynek első kereke nem mozdul többé. A Mama bal karja sínbe rakva fehérlik. Bal szemöldökén kapcsok éktelenkednek.

APA Rosseb a fajtájukba! Főúton ekkora gödröt! *(Vérző mutatóujjával megigazítja a gézturbánt a fején. Cunka Kreuz oldalába csíp. Egyszerre fordulnak a barikád felé. Sértetlen.)* Hát ez meg mi a frász?

KREUZ Játszottunk, apu, kérem. Mindjárt visszarakjuk a köveket...

APA Kisfiam, csak neked juthatott eszedbe ez az egész. Ugye? *(Kreuz lehajtja fejét. Hallgat.)* És ha erre jön egy autó?

CUNKA Ááá!! Erre nem jár senki...

APA És ha mégis? Akkor mi van? Há?! Fiatalúr! Hozzád beszélek! *(A nyári konyhában kevergetik a teát.)* Na fiatalúr! Négyegész-kettő! Az úristállát! Magatartás hármás! Cunka mért tud kitűnő lenni? Mi? *(Hatalmas pofont kever le Attilának. A kisfiú hüppög, folynak a könnyei, de nincs nála boldogabb ember a határban.)*

18. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, JÚNIUS 12.

MAMA *(Kávét főz, sír.)* Kis tejet tegyek bele?

KREUZ *(Az előszobában cigarettázik.)* Köszönöm, igen. És ne tessék sírni.

MAMA *(Kihozza a konyhából a csészéket.)* Nagyon hiányzik az apád. Nagyon.

KREUZ Tudom, Mama.

MAMA Neked? Neked, ugye, nem annyira?

KREUZ Mama, kérem, hogy mondhat illet?

MAMA Nem szeretted az apádat.

KREUZ Jobban, mint gondolná.

MAMA Akkor nem úgy viselkedtéél volna, ahogy viselkedtéél. A sírba vitted...

KREUZ Ugyan már, Mama! Mindnyájan vittük a sírba. Mindenki. Meg a sors. Vagy Isten. Bonyolult dolog ez, Mama.

MAMA *(A könnyeit törülgeti.)* Attila, én beköltözöm hozzád, Budára.

KREUZ Hozzám?

MAMA Nem, a váci püspökhöz! *(Kreuz láthatóan megütözik a képtelen ötlet hallatán.)*
Sréhen szemben, a Szent Imre-templomban esküdtem apáddal.

KREUZ De én azért mentem el innen, hogy ne zavarjuk egymás köreit.

MAMA Nagyon szép volt az esküvőnk. Hosszú fátyol...

KREUZ Én olyan jól megvagyok egyedül...

MAMA Nem kell fát hasogatni, igaz-e!? Hamuzni minden hajnalban... Az, hogy anyád szeretne kádban fürödni, vénségére, az smafu a fiatalúrnak.

KREUZ Jaj, Mama, nem erről van szó.

MAMA Akkor miről?

KREUZ Tudja azt a Mama. Meg különben is. Nekem az íráshoz nyugalom kell. Esszéket szeretnék írni. Bölcséletet.

MAMA *(Nagyot nevet, fejét hátraveti.)* Esszéket! Ez jó. A vers már nem megy. Istenem, azok a versek. Önképzőköri dolgozatok.

KREUZ Mama, kérem, ezt most ne vitassuk meg.

MAMA Esszéket ír az én fiam. Na hiszen! Egyetem nélkül. Érettségivel. Szép. Pont az én hivatalsegéd fiamat várják.

KREUZ Azért dolgozom a lapkiadóban. Hogy közelebb kerüljek a tűzhöz. Majd meg tetszik látni.

MAMA Persze, persze. A vak is azt mondta...

19. kép CSEPELI TEMPLOM FŐHAJÓJA, JÚNIUS 13.

Kreuz meghúzódik egy oszlop mögött. Az oltárnál pap vet keresztet. Megfordul. Kreuz föl ismeri benne Tibor atyát.

KREUZ Dicsértessék a Jézus Krisztus!

TIBOR ATYA Mindörökké! Segíthetek valamiben?

KREUZ Nem ismer meg, atyám? Kreuz Attila.

TIBOR ATYA Édes Istenem! Attila! Hallottam édesapádról. Őszinte részvétem.

20. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

A kis Kreuz fekszik az ágyban. Hóna alatt hőmérő. A Mama odalép, kiveszi, megnézi a higanyszálat.

MAMA Harminckilenc-hat. Beadok még egy kúpot.

Váratlanul belép Tibor atya.

KREUZ *(Ijedten fölül.)* Csókolom, főtisztelendő úr!

TIBOR ATYA Hogyan köszönünk?

KREUZ Dicsértessék a Jézus Krisztus!

TIBOR ATYA Így mindjárt más. *(Kreuzhoz lép, megsimogatja a fejét)* Csak azért jöttem, hogy közöljem: holnapután első áldozás!

MAMA De főtisztelendő úr! A gyerek nagyon beteg.

TIBOR ATYA Ugyan, egy kis láz! Meglátja, holnaputánra a gyereknek kutya baja. A többiek jobbulást kívánnak. Te csak feküdj, és fogadj szót, kisfiam...

21. kép A CSEPELI TEMPLOM FŐHAJÓJA

KREUZ Atyám, június 21-én lesz a temetés. Aznap délutánra szeretnék lekötni gyászmisét.

TIBOR ATYA Semmi akadálya. Majd beírom a nagykönyvbe.

KREUZ Mennyit fizetek, atyám?

TIBOR ATYA Majd a mise után, édes fiam. Majd utána. Emlékszel, itt voltál első áldozó.

KREUZ *(Nézi a frissen tatarozott mennyezetet.)* Emlékszem, atyám.

TIBOR ATYA Édesapád nagyon szeretett téged. Tudod-e?

KREUZ Remélem...

TIBOR ATYA Ha veled valami történt volna. Hát... Olyan ember volt. Isten bocsássa meg a bűnét, aki ölni volt képes, ha a szeretteit bántotta volna valaki...

22. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa az asztalnál ül, az előszobában. Saját magával sakkozik. A kis Kreuz áll mellette.

KREUZ *(Füzetet nyújt át.)* Csókolom, apu. *(Apa föl se néz, úgy el van merülve a játékban.)* Apu, ne tessék haragudni... a Tibor atya... szóval az atya... valamit beírt a lecke-füzetbe. Tessék szíves aláírni. *(Tollat ad Apa kezébe.)*

APA *(átfutja a sorokat, sápadni kezd)* Mi az isten!!! Már itt sem tudod befogni a pofádat? A nádvágó kutyaúr-istenit! *(Fölugrik, Kreuzot a rózsaszínűre mázolt üveges szekrényhez vágja. A kisfiút rázza a sírás. Karját fölsértik az üvegcserepek. Elered az orra vére. Apa már teljesen fehér. Nem üt többet. Berohan a szobába. Tenyerébe rejti arcát. Hangosan sír.)*

23. kép A CSEPELI TEMPLOM FŐHAJÓJA

Kreuz kifelé ballag a templomból. A karzathoz vezető lépcsőnél megáll. Beles. A falon gomba-telepek, penészvirágok. Megindul a lépcsőkön.

24. kép A CSEPELI TEMPLOM, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Kora délután. A kis Kreuz sírva rohan a templom felé. Kapuját vadul belöki. A karzathoz vezető lépcsőnél hirtelen megáll. Egy koporsó állja útját, a falnak támasztva, a ráfestett kereszttel lefelé. A fal hófehér, frissen meszelve. Kreuz a korláthoz lapul, hogy ne érjen a koporsóhoz; kettesével veszi aztán a lépcsőket. Fölré a toronyba. Megüti a harangkötelet. Kinéz az ablakon. Odafönről morzsányinak tűnik minden. Apát kisfiúvá zsugorodva látja, amint tehetetlenül rázza az öklét az ég felé. A kisfiú elmázolja arcán a könnyeit, és hangosan nevet.

25. kép APA ÉS A MAMA HÁZA

A Mama előtt fényképek. Apa és Attila a Balatonban. A strandon. A parkban. Attilán fehér térdzokni. Kezében elsőáldozási gyertya.

26. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Kreuz elsőáldozási gyertyával a kezében. Előtte kisasztal. Rajta imakönyv. A Mama fényképezi.

MAMA Megfésülködhetnél volna, kisfiam!

Vörös hajú kislány lép az udvarra. Nem mer közelíteni. Megvárja, míg Kreuz leteszi a gyertyát. Meglátják egymást. A kislány int neki. Megállnak az ecetfa alatt.

ARI Atti, te hiszel Istenben?

KREUZ Igen. Te nem?

ARI Én nem. Hülyeség az egész. Hidd el, ha Isten lenne, már rég elütötte volna egy úrhajó. Tudod, az úrhajók olyan magasan repülnek, hogy még az Isten sem tud elbújni előlük.

KREUZ Isten nem az égben van, te buta! *(Mutatóujjával a mellére böki.)* Itt van, belül. Ő a lélek, ha nem tudnád.

ARI A lélek az Isten?

KREUZ Igen. Tudod, akiben van lélek abban van Isten is. A Tibor atya meg...

27. kép A CSEPELI TEMPLOM ELŐTERE

Kreuz a templomkapuban. Visszanéz. Tibor atya hajlott alakja a reverendában.

KREUZ Akkor viszlát huszonegyedikén! Bocsánat, atyám, dicsértessék.

TIBOR ATYA Mindörökké, fiam. Gyónhatnál a mise előtt...

28. kép A TÁNTI HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

KREUZ *(Bevágódik a Tánti ajtaján.)* Nem volt ott az orvos... *(Elharapja a mondatot.)*

A Tánti ágyának végében, háttal pap áll. Az ágygal szemközti falnál Alfréd bácsi, a felesége és Angéla, a lányuk.

ALFRÉD BÁCSI Papot kért a Tánti.

ALFRÉD BÁCSI FELESÉGE Mikor elmentél orvoshoz, akkor mondta.

ANGÉLA Szegény Tánti... azt mondta, egy frászt kell ide orvos! Ő már érzi, hogy...

TÁNTI *(Megpróbálja fölemelni fejét a párnáról.)* Nem kértem... tisztelendő atyám... nem önt... nem kértem...

A pap megfordul.

KREUZ *(fölsikolt)* Tibor atya!

TIBOR ATYA Nagyon beteg a Tánti, kisfiam..

KREUZ Nem vagyok kisfiú! *(A három felnőtt összerosolyog. A pap a fejét csóválja.)* Miket tetszik beszélni? Tánti, kérem, nem tudja a Tibor atya, hogy miket beszél...

ANGÉLA Attila, a Tánti gyónni akar! Menjél szépen haza.

KREUZ Nem megyek! Azért sem megyek...

ALFRÉD BÁCSI FELESÉGE Megállj, megmondom apádnak!

KREUZ Tessék, csak nyugodtan! Bár lenne itt! Látná ezt az egész cirkuszt.

TÁNTI Huzzzááá... husszá fööö... Atti... Attikám. *(Kreuz az ágyhoz ugrik. Ülő helyzetbe segíti a Tántit.)* Nagyon beteg... beteg vagyok.

KREUZ Meg tetszik gyógyulni! Ígérem.

ANGÉLA Hagyd már békén a Tántit! Gyónni akar. Tibor atya...

TIBOR ATYA *(Szigorú szemmel inti le Angélát, majd a fülébe súgja)* Az istenért, ne a gyerek előtt.

KREUZ A Tánti nem akar gyónni... Hát nem értik meg, hogy a Tánti meg fog gyógyulni?

A Tánti imára kulcsolt kezekkel ül, soványan, hajlott háttal. Háta mögött El Greco Bűnbánó Magdolnája farostlemezre kasírozva. Magdolna keze alatt kísértetiesen virít a koponya. Az éjjeliszekrényen ezüstgyűrű, vekkeróra, törött, ovális tükör. Szalvétán almás pite. Harapás helye. A morzsák közt legyek verekszenek. Összekulcsolt kezek. A kék ereken lassan haladnak a rózsafüzér szemei.

TÁNTI Atyám, adja föl az... adja... az utolsó... utolsó kenetet.

KREUZ Neeeee!!!!!! *(A paphoz ugrik, és rúg.)*

TIBOR ATYA *(Visszakézből kever le egy pofont, keze a levegőben marad.)* Szüzanyám! Mit tettem? Szüzanyám.

29. kép APA ÉS MAMA HÁZA, JÚNIUS 14.

Kreuz kuncog az orra alatt.

MAMA Mi olyan vicces, Attilám?

KREUZ Semmi, Mama, kérem. Csak eszembe jutott a No-spa.

MAMA Hogyhogy?

KREUZ Apa mindig összekeverte a No-spát a Nitrominttal. Azt mondta mindig, No-spa kell a nyelv alá!

MAMA *(A homlokához kap.)* Uram, Istenem!

KREUZ Mi történt, Mama?

MAMA A Nitromint! Nem tettem a nyelve alá Nitromintot!

KREUZ Volt itthon?

MAMA Volt hát! Most is van. Én marha...

KREUZ Ugyan, Mama!

MAMA Nem, nem, nem. Én öltem meg! Én vagyok a gyilkosa!

KREUZ Mama, nyugodjon meg. Megmondtam a múltkor, hogy mindnyájan. Mindannyian a gyilkosai vagyunk. Apa maga is a saját maga... *(Föhláll az asztaltól. Hátratett kézzel sétál az előszobában.)*

MAMA *(Könyököl, arca a tenyerében, hirtelen föhláll.)* Jaj, édes fiam, hagyd már a süketelést! No, várj csak. Hozok valamit. *(Pár perc múlva visszatér. Karneolköves, míves gyűrűt tesz az asztalra.)* Attila, ez a tiéd. Tedd csak el. Viseld csak az apád gyűrűjét.

KREUZ *(Kreuz középső ujjára illeszti a gyűrűt, jobb kezén, pont ráillik.)* Köszönöm, Mama. Nézze, a ráncok a kezemen! A körmeim formája. Tisztára Apa!

MAMA Nagyon értékes gyűrű! Még a múlt században hordta apád nagybátyja, Henrik bácsi. Fiatalon halt meg.

KREUZ Mit szól, Mama? Mennyire hasonlít a kezem...

MAMA Aztán nehogy bevágd nekem a zaciba! Inkább szólj, ha nincs pénzed.

KREUZ Most még nem hordom. Majd a temetés után. *(Rágyújt. A gyűrűt a zsebébe dugja.)* A Mama sohasem szeretett engem.

MAMA *(Fölkapja a fejét.)* Mi az már megint.

KREUZ Ne tessék haragudni... de Mama nem szeretett engem... úgy igazán... ahogy egy anya...

MAMA Megáll az ész! Hogy jön ez ide? Miféle marhaság ez? Hát megütöttelek egyszer is?

KREUZ Nem, Mama, nem. De uszítani tetszett Apát. Hogy nem bírok az Attilával, apus, csinálj már valamit a gyerekekkel!

MAMA Főztem, mostam rátok! Mintha skatulyából húztak volna ki, úgy járattalak az iskolába. És ez a hála!

KREUZ Soha nem tetszett megölelni. A Mama egyszer sem fogta meg a kezemet! A Mama...

MAMA Majomszeretet. Hát csak az a szeretet?...

KREUZ A bőrérinkezés? Az majomszeretet? Nem, a Mama nem volt az igazi anyám.

MAMA Hát apád? Ő igazi volt?

KREUZ Igen. Tudom is, miért vert állandóan.

MAMA Na, halljuk az én okos fiamat!

KREUZ Hogy ne a Mamát verje. Vagy mást. Mert abból még nagyobb balhé lett volna... Ezért inkább engem ütött. És nagyon megbánta mindig. Mert igenis szeretett. Jobban mint a saját életét. Meghalt volna értem.

MAMA Hát... ez hallatlan! Elegem van belőled! Dehogy lakom én veled együtt! Majd ha meszet ettem! Szegény apád, ha látná.

KREUZ Bocsásson meg, Mama! Ne haragudjon. És higgye el, hogy lát.

MAMA Kicsoda?

KREUZ Apa. Lát minket, hallja is, és igazat ad nekem. De nem szól bele. Ez most már a mi dolgunk lesz. És ne féljen, Mama... Én csak Apa haragját örököltem. De ütni nem tudnék. Legfőlebb visszaütni. De azt is meggondolom... Én aztán tudom milyen az, ha...

30. kép BUDAPEST, VÖRÖSMARTY TÉR, JÚNIUS 15.

Kreuz Buchwald-széken ül, szemben a Gerbeaud-val. Cigarettazik. Nézi a cukrászda kirakatát. A márványasztalnál a Tánti ül, könyékig érő, galambszürke kesztyűben. Fején csinos kalap, ugyanolyan színű, mint a kesztyű, ezüstös fűrtjei megcsillannak az üvegfalán beömlő napsütésben.

31. kép A TÁNTI HÁZA, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

A kis Kreuz hanyatt fekszik a padlón. A Tánti fölötte áll, kissé szétterpesztett lábbal, és vasal. Ujjaira vizet vesz, ráspricceli a ruhára.

KREUZ *(Mozdulatlanul fekszik.)* Fehér a Tánti bugyija. Látom ám!

TÁNTI Na, ne csináld, Attika. Kelj föl szépen.

KREUZ Hadd nézzem még egy kicsit!

TÁNTI Majd jól a sejhajodra vágok! *(Átlép Kreuz fölé.)* Ha jól viselkedtél volna, most elmennénk a Gerbeaud-ba.

KREUZ Ennék krumplimignont? Tánti... én nem leszek rossz soha többé!

TÁNTI Ho-hó, ezt már ismerjük! Na, nem bánom, sipirc haza, öltözz át...

32. kép BUDAPEST, VÖRÖSMARTY TÉR

Kreuz fölkel, megindul a Gerbeaud felé. Lenyomja a díszes rézkilincset. Megáll egy sarokban. A márványasztalnál a Tánti ül, mellette a kisfiú Kreuz. Krumplimignont esznek.

TÁNTI Attikám! Hozatok neked meglepetést!

KREUZ Mi lesz az?

TÁNTI Majd meglátod. *(Int a felszolgálónak. A felszolgáló gyufát vesz elő és meggyújtja. A kisfiú megijed.)* Lángoló fagy! Na?

KREUZ Megégeti a számat...

TÁNTI Ugyan már! Egyed a csokis részét. *(Megsimogatja a kisfiú üstökét. Kreuz elindul a sarokból és leül az asztalhoz. Rágyújt. Körülnéz.)*

33. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, JÚNIUS 16.

KREUZ Átmegyek az Angélához.

MAMA Minek?

KREUZ Megbeszélék vele egy-két dolgot.

MAMA Nofene... Ilyen jóban vagytok?

KREUZ Miért haragudnék rá?

34. kép A TÁNTI HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Kreuz az ajtó előtt, a verandán. A megvetemedett külső ajtón ujjnyi rés. Kreuz beles. A megdöbbenéstől megdermed. A Tánti ágyával szemközti falból kihull egy tégl. Aztán még egy. Majd bedől a fal. Alfréd bácsi lép be a tátongó lyukon. Aztán Angéla. Majd Alfréd bácsi felesége. Angéla nagy csomagot húz maga után, és eltűnik ott, ahonnan jött. Aztán Alfréd bácsi, majd a felesége. A Tánti a szemével követi a vonulást. Vad sikításban tör ki.

35. kép A TÁNTI HÁZA.

Kreuz a verandán. Nézi a névtáblát. Kreuz Alfréd. A tábla megkopott, alig lehet kibetűzni a nevet. Mellette Kreuz Angéla. Csillogó réztábla. Kreuz beles a résen. A bedőlt fal helyén műanyag ajtó. Két lakás egybenyitva. Kreuz csönget, majd megint. Belülről semmi mocorgás. Kreuz vár.

36. kép APA ÉS MAMA HÁZA

ANGÉLA Attila?

MAMA Átment hozzád. Nem találkoztatok?

ANGÉLA Nahát! Elkerültük egymást. Mindegy. Fodrástól jövök, Hilda néni.

37. kép ÜGYVÉDI IRODA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

ÜGYVÉD *(Homlokát törli.)* Értse meg, asszonyom, nem tehetünk semmit. Minden ingó és ingatlan tulajdon Attila unokanővérét illeti. Ez ellen nem lehet apelláta. Özv. Halmágyi Károlyné végrendeletében ez áll. És ha most megbocsát...

MAMA Egy pillanat! A Tánti még él! A fiam látta, hogy tegnap áttörték a falat, elcipelték a holmiját. Alfrédék főbérleből előléptek tulajdonossá. Miféle eljárás ez! Az uram is örökös!

ÜGYVÉD Nézze kérem... ha van örökös, mint jelen esetünkben Kreuz Angéla, akkor a férje nem örököl semmit. A hölgy meg azt csinál amit akar. Ő a tulajdonos, a szülei meg...

38. kép A TÁNTI HÁZA

Kreuz a fonott kerti székbe ül. Cigarettaát vesz elő. Rágyújt. Nézi a veranda padlatát. A lerakott kövek közti résekből föl-fölüti fejét a kutyatej. Hangyák mindenütt. Kreuz az eget fürkészi.

39. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, AZ ELŐSZOBA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

MAMA Kisfiam... hiába veszik ki a daga... *(Apára néz.)* Daganatot... a vérében szétfut...

KREUZ Mi?

MAMA Szóval szétfut a... a rák!

KREUZ Nem lehet meggyógyítani? Nem lehet?

MAMA Nem. Isteni csoda, hogy él még. Pedig várják már a halálát.

ALFRÉD BÁCSI *(Mintha a földből bújt volna elő, ott terem.)* Várjátok a halálát.

APA Talán köszönnél, amikor belépsz ide, testvér!

ALFRÉD BÁCSI Csak annyit akartam mondani... a Tánti él még.

ALFRÉD BÁCSI FELESÉGE *(Belép.)* Sváb vére van, azért húzza ilyen sokáig.

MAMA *(Taszít egyet a megszeppent fiún.)* Menj innen, Attila! A férjed is sváb! Meg az én férjem is. Baj, hogy sokáig húzzák a döglődést? Baj, hogy nem beszari emberek? És neked mi közöd az egészhez?

ALFRÉD BÁCSI A feleségemet hagyd ki a játékból, Hilda! Az az igazság, hogy nem szeretném meglátni egyikőtet sem a Tánti környékén!

APA Nofene? Ki akar átmenni hozzá?

ALFRÉD BÁCSI Ott kujtorog a feleséged mindennap. Meg az a szemtelen gyerek! Még köszönni sem tud! Érdekes, amikor nem volt beteg, nem jártatok ilyen sűrűn.

APA De ti annál sűrűbben jártatok hozzá régebben... nemde? Most büdös a hűgyszag, mi?

ALFRÉD BÁCSI Minek mennénk, ha Hilda ott van? Meg a fiad? Még azt hinnétek, hogy a vagyona fáj a fogunk.

APA Miféle vagyona? A közértpénztáras fizetéséből gyűlt össze tán? Vagy örökölt kincsekről van szó? Há?!

ALFRÉD BÁCSI FELESÉGE Földbirtokoshoz ment, ha jól emlékszem...

40. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Csattog a kapukilincs. A kapu vadul belökődik, a kilincset markoló Kreuz majdnem orra esik.

APA Hé! Na! Na! Na! Finomabban nem lehet, fiatalúr?

KREUZ Be van ragadva ez a rohadt kapu! Csókolom.

APA Majd akkor rugdosd, ha lecsukom a szemem, és a tiéd lesz az egész ház! Addig legyél szíves kicsit finomabban. Megértetted?

KREUZ Apu... én. *(Beszalad a szobába.)*

41. kép APA ÉS A MAMA HÁZA

ANGÉLA Hilda néni, én megyek lassan.

MAMA Ráérsz, Angélám. Nem kerget a tatár.

ANGÉLA Hol lesz a tor?

MAMA Tor? Ugyan Angélám! Csak egy kis összejövetel... Sült csirke lesz, rósejbni, uborkasaláta. Semmi felhajtás. A mise előtt.

ANGÉLA Átjövök segíteni. Bár én nem vágom le a csirkét...

MAMA Én sem...

42. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa, Mama és Kreuz az előszobában, az asztalnál. Előttük bögrék. Tejeskávét kavargatnak.

APA A vakolat is lehullik, úgy kevered azt a kávé! A kutyaúristenit! Tedd bele azt a rohadt kanalat kocogtatás nélkül!

MAMA *(Mintha nem is hallaná.)* Attila, menj be, légy szíves, a Tántihoz a kórházba. Vidd be neki a húslevest.

43. kép KÓRHÁZ, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

TÁNTI *(Egyedül fekszik a kórteremben, orrában csövek, vénájában infúzió.)* Ugye, nem fáj a fülmosás?

KREUZ Ahogy tetszett mondani, egy spriccelés az egész! *(Mosolyog, majd végignézi a Tántin.)* Jobban tetszik lenni? Anyu küldött húslevest. Nagyon finom. Tele cérnametéllel. *(Tekintete a régi fotóra terelődik. A kép az éjjeliszekrényen, csücske a lámpa alatt.)* Ki ez a bácsi?

TÁNTI A férjem volt. De hisz az ő képe lóg otthon, a zongora fölött!

KREUZ Ő fiatal...

TÁNTI Igen. Akkor még nem ismertem. Ötvenöt éves volt, amikor elvett. Tolókocsiban. Megfagyott lábakkal. A két keze is, akár két kilapított béka. Édes istenem...

44. kép BÁCS-KISKUN MEGYE, HARMINCNÉGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Tanyasi udvar. Tolókocsiban ősz férfi. Szemben három civil és két egyenruhás. A civilek térdig érő bőrkabátban.

HALMÁGYI Én vitéz Halmágyi Károly vezérőrnagy, a második magyar hadsereg tábornoka vagyok! Kikérem magamnak ezt a hangot!

Körben apró malacok. Távolból gágogás hallatszik.

SZABÓ KÁLMÁN Nézze, tábornok elvtárs, ön, ha jól értettem, a Horthy-hadseregben szolgált. Nos...

HALMÁGYI Mi köze hozzá? Akkor, amikor ön még hátulgombolós kisdéd volt, nem volt még más hadsereg. Mivel a Ludovikán végeztem, nem léphettem be a Vörös Hadseregbe!

SZABÓ KÁLMÁN Fogja be a száját, mert...

HALMÁGYI Elvitet? Ugyan hová? Kistarcsára? Gondolja el, micsoda kényelem vár rám Szibéria után, a brjanszki erdő után! A Don után! Gondolja el!

SZABÓ KÁLMÁN Lesz ön még nagyon kicsi, tisztelt...

TÁNTI *(Felbukkan a ház végében. Kezében egy pár csirke lóg, fejük az asszony térdéhez verődik, szárnyuk széttárva, mint a segítségért kiáltó emberi karok.)* Önök kicsodák?

SZABÓ KÁLMÁN Szabó Kálmán zászlós, asszonyom.

TÁNTI *(Leteszi a fübe a csirkéket.)* Az ávótól igaz?

SZABÓ KÁLMÁN Ugyan kérem... A helyi rendőrségtől vagyunk. Bizonyos rosszindulatú híresztelések, a férje ugyebár, a volt földbirtokos, tábornok a múltból... Tetszik engem érteni.

TÁNTI Semmit sem értek! Hát elvitték mindenét! Mit akarnak még?

SZABÓ KÁLMÁN Bocsásson meg, mi csak...

TÁNTI *(Betolja a tolókocsit a nyitott ajtón, visszajön az udvarra, félrevonja a zászlóst.)* Nézze... Ha valami probléma van az urammal, engem vigyenek el.

SZABÓ KÁLMÁN Ugyan, kérem, mi senkit sem viszünk el... Csak azok a bizonyos pletykák. Tetszik engem érteni...

A hangok elmosódnak. A férfiak lassan távoznak a ház mögött. A Tánti lehajol a két összekötözött lábú csirkéhez, fölemeli és a lócára teszi őket. Bemegy a házba. Kést hoz, és egy fehér zománcú edényt. Az egyik csirke lábát a térde közé szorítja, fejét hátrahajítja, összefogja a szárnyakkal. Letépkedi a tollat a hátrafeszített nyakról. Egy-két húzással elvágja. A másik csirke csapkodni kezd. A vér egyenletesen csöpög a zománcedénybe. Néhány kósza tollpihét kavar a szél. Elnémul az udvar. A távolban, az ólak melletti kerítés résein át látni egy kisfiút, amint be-bekukucskál.

45. kép KÓRHÁZ, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

KREUZ Ugye, Tánti, nagyon nagy rang, ha valaki vezérőrnagy!

TÁNTI Nagyon nagy... Fincsi a húsleves, Attikám. Mondd meg a Mamának, hogy isteni... Aranyleves...

KREUZ Egészségére a Tántinak!

TÁNTI Attikám... vedd meg nekem azt a lemezt. Tudod? A Mindenkinek van egy álma... *(Pénztárcájában kotorász.)* Odaadom az egész bugyellárist, majd visszahozod.

46. kép A TÁNTI HÁZA

Kreuz rálép a csikkre. Föláll a fonott kerti székből. Megáll a verandán. Nézi a naplementét.

47. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa és a Mama, Alfréd bácsi és a felesége az előszobában.

APA Földbirtokos volt? A Halmágyi? Nevetséges! A Tánti szegény... a Tánti azt hitte, nagyságos asszony lesz. Csakhogy...

ALFRÉD BÁCSI Nem érdekel, Frici. Megmondtam, amit megmondtam. Gyerünk innen. *(A feleségébe karol. Úgy mennek ki, hogy még a kapu is nyitva marad.)*

Kreuz kijön a szobából.

APA Te nem köszönsz Alfréd bácsiéknak? Mi? Nem látod őket? Írassak föl szemüveget a fiatalúrnak?

KREUZ Én mindig köszönök! Hazudik az Alfréd bácsi! Igenis hazudik. *(Sírva fakad.)*

APA Megállj csak, elviszlek az OTI-ba! Kimosatom a szemedet! Értetted?

48. kép KREUZ LAKÁSA ELŐTTI GANG, JÚNIUS 17.

A Mama háromszor csönget. Kreuz ajtaja nem nyílik. A Mama elindul a lift felé.

SZOMSZÉDASSZONY Kit keres?

MAMA Kihez van szerencsém? Ha van egyáltalán?

SZOMSZÉDASSZONY Azt a huligánt keresi?

MAMA A fiamat. A fiamat keresem. De nincs itthon. De magának ehhez mi köze?

SZOMSZÉDASSZONY Móresre taníthatná! Én csak ennyit mondok! Móresre! Hogy megtudja, hol lakik a jóisten.

MAMA Maga tudja, asszonyság? Vallásos?

SZOMSZÉDASSZONY Megölte a Teri nénit!

MAMA Az Ómikát? Nem kellett megölni. Meghalt magától is. Embóliának hívják a gyilkosát, nem Kreuz Attilának!

A szomszédasszony söprögetni kezdi a lakása előtt a gangot.

MAMA Na, minden jót. Én megyek. Majd később visszanézek. *(Megnyomja a lift hívógombját.)* Ha minden igaz, szomszédok leszünk. Akkor majd folytatjuk ezt az elmés beszélgetést.

SZOMSZÉDASSZONY *(inkább csak úgy magának)* A rosseb enné meg a fajtáját...

49. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

A Mama és Kreuz a konyhában. Kávéznak.

MAMA Hiába vagy a fiam. Hiába, hogy te vagy az egyetlen rokonom. Még ha nem ilyen lennél, amilyen...

KREUZ Miért, Mama, milyen vagyok?

MAMA Szóval, ha rendes ember lennél, dolgozol, igyekvő és tanulnál, tanulnál, akkor se... akkor se számítana semmi. Akkor is hiányozna az apád. Mégiscsak vele éltem, és nem veled.

KREUZ Látja, Mama, ez igaz. *(Leöblíti a csészéket a mosogatóban.)* Tényleg ide akar költözni a Mama?

MAMA Télen is, meg nyáron is. Micsoda hülye kérdés? De, kisfiam, arról szó sem lehet, hogy a pizsamádat én mossam továbbra is. Még mindig játszol a micsodáddal? A pizsamagatyád megállt a sarokban! Hát azt azért nem...

KREUZ Mama, kérem... hagyjuk ezt.

MAMA Ahelyett, hogy megnősülnél.

50. kép SZAKKÖZÉPISKOLA, OSZTÁLYTEREM, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Kreuz és Csucsú a padok közt. Csucsú nyurga srác, melle szőrös.

KREUZ Férfi lettem!

CSUCSU Hogyhogy?

KREUZ Képzeld el, elmentem... szabályosan elmentem. Ezek szerint férfi vagyok!

CSUCSU Hogyhogy elmentél?

KREUZ Mintha nem tudnád, miről beszélek...

CSUCSU Hát itt dögöljek meg, ha értem, mit...

KREUZ Tegnap este, amikor lefeküdtem, elkezdtem a szokásos játékot, s addig-addig izgatam magam, míg... míg olyan furcsa érzésem nem támadt. *(Eddigre már a fél osztály Kreuz körül csoportosul.)* Mintha levágták volna. Mintha a vérem spriccelt volna, szaggatottan... *(Körben elismerő hördülések.)* Föl is gyújtottam a kis villanyt. Majdnem kiabáltam az apámnak. De láttam, hogy olyan hipószagú valami terült szét a pizsamámon.

51. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

MAMA Te mintha megálltlál volna a fejlődésben, édes kisfiam. Egy percet nem öregedtél. Mondd csak, borotválkozol te egyáltalán?

Kreuz elvörösödik. Mákos hajába tűr. Nem szól semmit.

52. kép SZAKKÖZÉPISKOLA, OSZTÁLYTEREM, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Az osztály feszülten figyel. A szexológus - magas, ősz férfi - hajára tolja szemüvegét. Halom papírt vesz föl az asztalról.

SZEXOLÓGUS Ahogy azt előre lehetett sejteni, valamennyien azonos témakörben kérdeztek. Egyetlen kérdés különbözik a többiekétől. Az illető azt kérdezi, van-e növesztőszer? Nos, erre az a válaszom, hogy ilyen nincs, legalábbis a hazai gyógyászatban nem fordul elő. A kései fejlettségű fiatalok előbb-utóbb hirtelen elkezdenek fejlődni, erősödni, úgyhogy nem kell aggódnia a kérdezőnek.

Kitör a röhögés. Kreuz felé fordul az osztály.

OSZTÁLYTÁRSAK „Bocsáss meg, amiért annyit bántottunk.” „Tudod, Attikám, a legjobb haverod voltam világéletemben.”

SZEXOLÓGUS Ha az édesanya mossa fia alsónadrágját, és azon foltot vesz észre, örömmel konstatálja: férflasodik a fiam! Később, ha nem vesz észre többé foltot, azt mondja: férfi lett a fiamból!

53. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

Kreuz fölbont egy levelet. „Jövőre osztálytalálkozó! Meg kell beszélnünk a részleteket. Találkozunk holnap 5-kor a New Yorkban. Szia, Pepe.” Kreuz összehajtja a levelet, és a zsebébe tűri.

MAMA Levél egy lánytól?

KREUZ Nem, Mama, nem. Pepe írt, hogy holnap találkozunk. Nem érdekes...

MAMA Nem vagy te olyan... édes fiam? Szóval olyan, aki a fiúkat...

54. kép SZAKKÖZÉPISKOLA, FOLYOSÓ, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Hatalmas hangzavar. Kreuz Pepéhez lép. Pepe pont az ellentéte Kreuznek. Szőke, jóképű fiú. Az elhaladó lányok mind megfordulnak utána. Kreuz kopott, bordó fűdelű könyvet húz elő köpenye zsebéből. Arthur Schopenhauer: Aforizmák és kisebb filozófiai írások.

KREUZ Minél tökéletesebb valami, annál lassabban, későbbben érik meg. Sosem fogok borotválkozni! Pattanásaim is legfőljebb a kosztól lesznek. Talán lassan, későn fogok megérni...

PEPE *(Egy darabig nézi Kreuzot; mosolyogva mondja)* Megyek Csucsuval kosarazni. Nem jössz?

55. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

KREUZ Nem, Mama. Nem vagyok olyan. Nyugodjon meg. Sőt!

MAMA Akkor miért nem nősülsz meg?

KREUZ Nem tudok színlelni. Nem vagyok képes eljátszani az igazi férfit. Meg gyereket csinálni a semmire! Még csak az hiányozna... félek, Mama. Félek.

56. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa az udvar közepén egy szál fürdőnadrágban. Perzselő meleg. Pepe és Csucus állnak előtte.

PEPE Csókolom! A Szunyi itthon van?

APA Nincs neki rendes neve?

PEPE Az Attila.

APA *(Háta mögé bök a hüvelykujjával.)* A sufniiban.

KREUZ *(Kilép a sufniaajtón.)* Hellótok!

PEPE Szeretnénk, ha a Szu... Attila eljönne velünk a Balatonra.

APA Menjen. De dolgoznia is kell a szünidőben.

PEPE Csak egy hétről lenne szó... Mondjál már valamit te is...

CSUCSU A bratyó faházába mennénk. Tetszik tudni ő NB I.-es focista.

APA Mondtam már, hogy mehet. De előtte fodrászhoz megy a fiatalúr. Igaz?

KREUZ De apu... Mit lehet ebből még levágtatni?

57. kép MÁSODOSZTÁLYÚ VASÚTI KOCSI, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Csucus barátnője Kreuzra mosolyog. Kreuz alig várja, hogy Pepe és Csucus sörözni menjenek a büfébe.

KREUZ Hogy ismerkedtél meg a Csucusuval?

CSUCSU BARÁTNŐJE A villamoson. Ültem, és olvastam. Aztán elkezdtem fejteni egy keresztretjtvényt. Csucus fölém hajolt, és megkérdezte, segíthet-e? Először végigmértem, aztán bólintottam. A többi már ment magától. *(Kreuz ettől fogva lopva a lányt figyeli.)* Jót tesz a levegőváltás, majd meglátod! Jókat kell enned... rádférne egy kis hízás, ahogy elnézlek. *(Kreuz arcát előnti a vér.)* Te mikor kezded a középiskolát?

KREUZ *(Nagyot nyel, arca láncol.)* Hogy ééén... hát én a Csucusuék osztálytársa vagyok...

CSUCSU BARÁTNŐJE *(Nevetgél.)* Érdekes... tudod, mennyinek néztelek? *(Kreuz a fejét rázza.)* Tizenötnek! Azt hittem, most végezted a nyolcat.

58. kép CSUCSU BÁTYJÁNAK FAHÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

KREUZ Itt nincs ágy... hol fogunk aludni?

PEPE Gumimatracon, okos. Az nem jó neked?

KREUZ Dehogynem. *(Fölnéz az égre. Átláthatatlan felhők fenyegetőznek.)* Pepe, tedd föl a Deep Purple-koncertet jó?

Pepe bólint. Kazettát csúsztat a magnóba. A Deep Purple legnagyobb kompozíciója hallatszik Child in Time. Kreuz dúdolja a dalt.

PEPE Mi van, Szunyi, rosszul vagy?

KREUZ *(A fejét fogja arca eltorzul a fájdalomtól.)* Homloküreg-gyulladás. Utolért itt is.

CSUCSU BARÁTNŐJE *(Vizet tesz a tűzhelyre.)* Inhalálni fogsz, jó?

Kreuz bólint. Pepe és Csucsú kimennek az udvarra. Fociznak. A lány leveszi a forró vizet. Kreuz belemártja arcát a forró gőzbe. Odakint döng a labda.

PEPE Leoltunk egy csajt a Szunyinak.

CSUCSU Benne vagyok. A csajod nem hozza a barátnőjét?

PEPE Remélem!

CSUCSU BARÁTNŐJE *(Becsavarja egy törölközőbe Kreuz fejét, a matrachoz vezeti, lefekteti.)* Így ni! És most próbálj meg aludni. Vigyázz, nehogy lejjön a fejedről ez a gönc. Mert aztán kezdhethük előlről, ha megint megfázol.

Kreuz egy kis rést hagy az orrának. Kikukucskál a lyukon. A lány fölötte áll rövid szoknyájában, és kimosott ruhákat tereget a Kreuz fölött feszülő spárgára. Kreuz a látványtól megborzong, és lassan a nadrágjába nyúl.

59. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

MAMA Ne félj, ha megnősülsz, nem foglak zavarni. Visszamegyek Csepelre.

KREUZ Odébb lesz az, Mama.

MAMA Ideje lenne már megállapodnod, édes fiam. Maholnap középkorú leszel.

KREUZ Ha megérem.

MAMA Kitől örökölted ezt a hipochondriát?

KREUZ Ez úgy van! Tetszik tudni? Ez csak úgy jön magától. Meg aztán ki tudja... Heted-ízíglen örököl az ember. *(Rágyújt. A Mama készülődik.)* Huszadikán kimegyek... Ha nem, a temetésen találkozunk. Ott vagyok háromnegyed...

MAMA ...egykor! Egy órával előbb illik kint lenni a családnak.

60. kép CSUCSU BÁTYJÁNAK FAHÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Reggel. Pepe, Kreuz és Csucsú a ház mögött. Kisdolgukat végzik. Kreuz egy félfordulattal elmozdul.

PEPE Na, milyen volt?

KREUZ Semmilyen.

CSUCSU Csak megfogdostad?

KREUZ Smároltunk is!

PEPE Hát akkor?

KREUZ Azt mondta, hogy vőlegénye van.

Pepe és Csucsú egymásra néznek. Mosolyognak, majd éktelenül elkezdenek röhögni. Csapkodják a térdüket.

PEPE Vőlegénye van?

CSUCSU Ezt ő mondta? Hát ez óriási!

Kreuz magukra hagyja a röhögő fiúkat.

CSUCSU *(Megy utána, már bent a faházban.)* Hallottad azt a borzalmas lihegést Pepéék felől? Az egy kiéhezett barom. Mi finoman csináltuk. Igaz?

Kreuz bólint. Csucusu bemegy barátnőjéhez. Kreuz kimegy Pepéhez az udvarra. Pepe a csap alatt mosakszik. Nagyokat fűjtat.

KREUZ Te... Pepe... a te csajodon volt bugyi?

PEPE Néha, Szunyikám, néha... Közben persze mindig levette. *(Megint elkezd hahotázni.)*

Kreuz faképnél hagyja. Pakolni kezdi holmiját egy sporttáskába. Kinéz az ablakon. Pepe barátnőjének a hátát látja. Meg a lányét, akinek állítólag vőlegénye van.

61. kép NEW YORK KÁVÉHÁZ

Kreuz az órájára néz. A bejáratot fürkészi. Szemüveget tesz fel, úgy bámul. Majd gyorsan le is veszi. Tokba csúsztatja. Rágyújt. Feketekávét szűrcsöl. Nézi a plafont. Maga elé beszél.

KREUZ Förtelmes csillárok. Marhák. A kristálycsillárokat bezzeg lenyúlták. Hát hogy néz ez ki?

62. kép PEPE SZOBÁJA, TÍZ ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Pepe szobája plafonig posztterekkel. Együttesek, focicsapatok színes fotói. Átláthatatlan a füst. A fél osztály, ha jelen van, Pepe és Csucusu az egyik sarokban cigarettáznak, a parketton törökülésben. Belép Kreuz. Katonaruhában. Leveti mikádóját.

KREUZ Szevasztok! Nem volt időm átöltözni...

OSZTÁLYTÁRSAK Örömkatona vagy! „Mi is katonák vagyunk, de ledobtuk a kincstári cuccot...”

CSUCSU Szunyi katona! Hátra arc!

Kreuz szabályos hátraarcot csinál.

CSUCSU Szunyi katona, jobbra át!

Kreuz végrehajtja.

CSUCSU Katona a fiú a javából...

Az osztály röhögni kezd.

KREUZ *(Mosolyog, újságokat tesz az asztalra.)* Mind én írtam.

Pepe belelapoz. Mohón falja a sorokat. Csucusu a lapok után nyúl. Kivesz egy Új Tükört. A címlapon mosolygó gyönyörű színésznő fogsorában besatíroz minden második fogat.

PEPE Muti, Csucusu... ne baszd már meg!

CSUCSU Jól van már! A csaj kell, vagy a Szunyi baromsága?

PEPE *(Legyintés tovább olvas, majd Kreuzra néz.)* Én... én nem is tudtam, hogy te írsz.

KREUZ Pedig mutattam én neked verseket a suliban...verseket! Egy fenét voltak azok versek! Ezek sem azok...

PEPE De, de nekem tetszenek... olyan.

KREUZ Igazából esszéista szeretnék lenni...

PEPE Hát persze... esszé...

KREUZ Igen, esszéista. Akkor szabadon szárnyalhatok. Nem emlékszel, mi?

PEPE Mire?

KREUZ Schopenhauer... sosem fogok borotválkozni... a kései érettség...

PEPE Hát.... hogyan... tényleg nem borotválkozol? A seregben muszáj...

63. kép NEW YORK KÁVÉHÁZ

KREUZ *(Az órájára pillant, hat is elmúlt már, rágyújt maga elé dűnnyögi)* Azt a jó édesanyját ennek a Pepének... Hát mi vagyok én? Máriás huncut...? *(Fölemeli a kezét.)* Kisasszony! Fizetek! *(Halkan maga elé)* Várjon tovább, akinek öt anyja van! Nekem csak egy van... Az is...

64. kép CSEPEL, HÉV-MEGÁLLÓ, TÍZ ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa és Kreuz a megállóban. Kreuz szinte kopasz. Dermesztő, januári hideg. Apa sír. Nehezen beszél.

APA Reggel menjél mindig a vécére... és akkor egész nap semmi gondod... *(Kifújja az orrát, a zsebkendő tő sebtében végighúzza szemén.)* Fogadj szót, édes fiam.

Hosszan fékez a HÉV. Kreuz fölszáll. Becsukódnak az ajtók. Kreuz gyerekes, csupasz arcát az üvegre nyomra szipog. Integet. Apa is. Kreuz addig néz kifelé, míg Apa fehér haja gombostű-fejnyi lesz.

65. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA, JÚNIUS 19.

Kreuz az ágyban. Fölrriad az éjszakában. Kibotorkál az előszobába. A bejárati ajtóból katedrálüveg szűrte gyér, lépcsőházi fény világít. Az üvegen köröm-dobszóló. Kreuz összerázkódik. Önkéntelenül ajtót nyit. Az ajtóban Apa.

KREUZ Tudtam én, hogy tréfa az egész! Vagy a Mama trükkje... gyere be, papa! Ül le. Fáradt lehetsz. *(Apa nem mozdul. Csillog a szeme.)* Nem baj, hogy tegezlek? Mindig szerettelek volna tegezni... a Mama mondta, hogy tisztességes fiú nem tegezi az édesapját... *(Kreuz megérinti Apa kezét.)* Hideg... jeges... álom. *(Föül az ágyban, fölkapcsolja a kisvillanyt. Csuromvizes. Fölkel. Az éjjeliszekrényen cigarettáért nyúl. Rágyújt. Végigsimítja kézfejét a régi, szüette ónémet ágyon.)* Ómika... Teri tánti...

66. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

KREUZ (*Alkóvban, az ónémet ágyban, anginhuzatú ágyneműben.*) Ómika, hideg az ágy!

Az idős asszony (akkor már hatvanon fölül) kimegy a konyhába. Faszenet tesz a vasalóba, majd lóbálni kezd. Fölizzik a faszén. Visszamegy az alkóvba. A vasalóit a dunyha alá teszi. A kisfiú nyöszörög. Ómika kiveszi a vasalót, vaslapra helyezi. Befekszik Kreuz mellé. Ég a kisvillany. Az asszony újságot vesz a kezébe okuláré...

KREUZ (*alámerül, nagyon halkán, a dunyha alól beszél*) Mit csináltok? Meg vagytok örülve? Legalább ti tartsatok ki! (*Térde közé szorítja engedetlen kezeit.*) Holnap legyetek hősök! Elégetjük az ellenőrzőt, mielőtt Apa meglátná... Majd azt hazudom, hogy elveszítettem... Most, a bizonyítványosztás előtt. Úgyse adnak újat... A grundon... széttépitek és meggyújtjátok a lapjait. A lábaknak nincs különösebb feladatuk. Csak bírják erővel a guggolást, amíg a lapok meggyulladnak. Na szevasztok! Akkor holnap.

67. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

Kreuz levetkőzik, tiszta pizsamát vesz elő. Fölveszi. Újra rágyújt. Leül az ágy szélére. A falon megsárgult kép, a fiatal Teréz mosolyog.

68. kép APA ÉS A MAMA HÁZA, HUSZONEGY ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Apa és az Ómika az előszobában.

ÓMIKA Te Frici, ez a gyerek magában beszélt az éjjel... a saját kezeit szölongatta. Tüzzről beszélt, meg a grundról. Erről itt, szemben veletek. Vidd orvoshoz a gyereket. Biztosan láza is van...

APA Ómika, nyugodjon meg... Nem szeret ott lenni, magánál. Fél ott. Szorong. Azért is mondtam, hogy ma már mindenképp jöjjön haza. Itthon vagyunk. Megjött Hilda is. A Tánti holnap érkezik Bécsből. Hajóval ment...

ÓMIKA Én mégis azt mondom, hogy a gyerek beteg. Talán nem is normális.

APA Ugyan, Ómika! A gyereknek kutya baja!

69. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA, A KONYHÁBAN, JÚNIUS 20.

KREUZ Dísztelenül és sápadtan akarok állni a gödör szélénél! Röögöt is hajítok... Vagy inkább virágot?

GYURI Attila... nem ez a lényeg.

KREUZ Tudom. Csak hát... kisfiú vagyok, Gyurikám. Pubertás... pattanások nélkül. (*Dossziét húz elő a konyhaszekrényből.*) Ide készítettem, hogy megmutassam neked. Marhaság az egész... mégis.

GYURI Mutasd.

KREUZ Egy vers. Eszméletlen! Hogy tudtam én, hogy az apám mibe fog belehalni? Mi?

GYURI Hát Eliottal! Az igazi művész nem nagy egyéniség, hanem médium.

KREUZ Ahá. Értem. Megnyugtató.

KREUZ Akkor olvasom. „Tíz óra múlt halkítsuk le a rádiót / a szoba színes patakozó kémcsövében / hallgassuk hangszálrepedéssel / ahogy a csönd hangszóróiból szüremlik / olvad apám lépte a sóderen / emlékszel tompán / bóbiskolva mesét olvastál / s én mindig elaludtam ne hagyd / hogy aludjak látnom kell a hajad / az évek aszalt fészket / hol a kikelt csupasz dögevők / fejedre ezüstöt csiripelnek / fogd a kezem vezess / vénádban hadd legyek / lökhetetlen vérrög / számba veszem és lenyelem a földet / az nem lehet, hogy magamra hagyj.”

GYURI Gyönyörű... bár én nem értek hozzá...

KREUZ Hát ez az! Semmit sem ér... *(Félbehajtja a papírlapot. Egy másikat szétnyit.)* Levelet is írtam. „Édesapám, mégis magamra hagyta? Tudom, ne mentegetőzz! Mindenki idejében hal meg. Azért vigyázz rám. Nézz le odafönről, nyúlj le szép kezeddal és segíts lépteim! Eddig is csak botladoztam. Mi lesz ezután? A verset neked írtam, de hiszen ismered, még életedben olvastad. Vidd hát magaddal, és olvasd el újra, mert már nem tudom másképpen bizonyítani, mennyire szeretlek. Emlékszel? Csak néztük egymást, mint az idegenek, a messziről érkezettek, és szavunk elakadt egy épkézláb mondat után. Sokat sírtam én is! Tudtam, éreztem, hogy te tudod és érzed, nincs sok idő. És megnyugodtam, mikor hipochondriámat hallgatva nem gúnyoltál, hanem fejedet csóválva szóltál: nem olyan könnyű meghalni... Nem eszik olyan forrón a kását. Nem olyan könnyű? Apa? Nem eszik olyan forrón a kását?

Gyűrűd halálomig középső ujjamon marad! Hiszem, hogy találkozunk egyszer, összeborulunk, s elkezdjük újra, ha lesz erőd. Csókolja kezéd a fiad, akivel emléked az ő halálával együtt tűnik el örökre a földi létből” ...satöbbi... satöbbi.

GYURI Hát nem is tudom... talán még életében kellett volna tudnia erről.

KREUZ Nem volt erőm kimondani. Neki sem. *(Félbevágott műanyag dossziéba csúsztatja a félbehajtott papírokat. Meggyújtja a gázt. Kombinált fogóval szöveget melegít. Izzik a szög. Lehegeszti a műanyag dosszié szélét. A tasakon átütnek a fekete filctollal írt betűk: ÉDES-APÁMNAK, A FÖLTÁMADÁS REMÉNYISÉGÉVEL.)*

GYURI Rög mellé a gödörbe?

KREUZ Nem, nem. A zakója zsebébe.

GYURI Te?

KREUZ Ahhoz aztán végképp nincs bátorságom. Majd megkérek valakit. A Mamát. Bár ő kinevette Angélát.

GYURI Ő kicsoda?

KREUZ Az unokanővérem. Ért a halottakhoz. Nem fél semmitől sem. Isten és ember előtt... holnap az utolsó stáció. A hétköznapi passió utolsó stációja.

70. kép CSEPEL, TEMETŐ, JÚNIUS 21.

Fojtó, nyirkos meleg. Kreuz és a Mama a temető bejáratánál. Kreuz kezében koszorú. Elindulnak végig, a temető főutcáján, a ravatalozó felé. Hirdetőtábla. A Mama kissé előbbre tart. Kreuz beéri.

KREUZ Olvasta, Mama? A Józsi bácsi.

MAMA Milyen Józsi bácsi?

KREUZ A temetőőr! Nem tetszik emlékezni?

MAMA Jaj, dehogynem. Mi van vele?

KREUZ Meghalt. Agyonnyomta egy betongyűrű. Amikor csatornáztak. Itt a temetőben. Ugye, ő itt is lakott?

MAMA Igen szegény. Már nem is költözik el sehová...

A ravatalozó előtt már szép számmal gyűlik a nép. Angéla öleli meg, először a Mamát. Távolság csinos, fiatal nő feketében. Kreuzot fürkészi. Kreuz viszonozza a pillantást. A hűvös halottasházban halványan égnek a villanyok. Kreuz egyedül van a koporsó mellett. Lopva odapillant a fehér, csipkés szemfedőre. Mint a megfagyott hullám. Fölsejlenek a kedves arcvonások. Meggyűrődött apró kupac rejti Apa összekulcsolt kezét, az immár örökké tartó imádság földi maradványát. Belép a Mama. Derékig föltakarja a szemfedőt. Kreuz kiszalad. Többen utánafordulnak. Kreuz a sírgödörnél. Belenéz. Visszaballag. A magas jegenyéken vadgerlek búgnak fáradhatatlanul. Pap érkezik autón. A Mama belekarol Kreuzba. Húzza-vonja a ravatal felé. Kreuz Apa lábánál áll. Órájára néz. Int a Mamának, hogy rágyújt. Kisétál. Ránéz a csinos, fiatal nőre. Suttogások. Kreuz remegő kézzel gyújtja meg a cigaretta. A másik ravatalozóban épp folyik a szertartás. Kreuz föl s alá járkál. Két slukk után a száraz tövű bukszusba dobja a cigaretta. Tüzet fog. Kreuz ráugrik. Taposni kezd. Kreuz visszaáll Apa lábához. A szemfedő visszatakarva. Süket csönd. A pap hangját nem hallani, csak tátog és gesztikulál. Kreuz fekete szegélyű zsebkendőért nyúl. Üdvözlőkártya hullik a műmárvány padlóra. Cipője orrával maga elé húzza, sietve leguggol és fölveszi. Ez áll rajta: „Kegyelemteljes Karácsonyt és Boldog Újesztendőt kíván, Attila.”

KREUZ (magában) Zsebedben őrizted ezt a kis emléket? Mi lenne ha fölülne? Én megölelnék... ülj föl, és zavarj el mindannyiunkat.

A Mama a koporsó szélénél. Belemarkol Apa üvegkemény arcába. Kreuz felé hengeredik a legnagyobb koszorú. Egy szál kiálló drót akasztja meg. Kreuz nagyot nyel. Megrogyan a térde. Most már érzékelni: imák és énekek, s mindez gyorsan, mint egy korabeli híradó-fölvételen. Arcok. Sárgák és fehérek. Könnyesek. Kreuz lép ki először a ravatalozóból. A kocsi végéhez áll. Angéla karol belé. Félhangosan zongorahang.

KREUZ Jól van. Ezt kértem. Chopin b-moll, op. harmincötös. Harmadik tétel.

ANGÉLA Akkor átverték... Ez a gyászinduló.

KREUZ Tényleg? Nahát, ilyet... ja, köszi, hogy betetted a zsebébe... a verset.

Angéla széttárja karját. Kreuz a Mamába karol. Megszólal a lélekharang.

71. kép APA ÉS A MAMA HÁZA

Kreuz a sufniajtóban. Támaszkodik. Először mosolyog, majd elfogja a nevetés. Eltakarja az arcát. Már-már fuldoklik. Az udvaron szétnyitható asztal mellett ülnek vagy tizenöten. Napernyő alatt. Pedig már nem süt a nap, s az ernyőnek csupán a váza mered rozsdásan az ég felé, mint egy természetek lepusztította hullócsontváz. Üres üvegek gurulnak a fűvön és koccannak egymáshoz. A tányérokban rósejben, frissensültek és uborkasaláta.

KREUZ (Csinos, fiatal nőhöz lép.) Kegyed nem ül le közéjük?

VIDÉKI NŐ Hát meg sem ismeresz? A férjem anyukád kollégája volt...

KREUZ A férjed... értem...

VIDÉKI NŐ Leköltöztünk anyámékhoz, vissza falura.

KREUZ És ő? Ő nem jött el?

VIDÉKI NŐ Beteg. Infarktusa volt...

KREUZ Sajnálom... fölírom a címemet... ha megint Pesten jár... jársz, akkor...

Nagy a jókedv, fogy a sör és a rövidital. Az egyik férfi Kreuz felé mutat föl egy üveget. Fürjtozáslikőr. Nagy röhögés. Kacsintások. Kreuz mosolyog, legyint.

MAMA Attila, egyél valamit.

KREUZ Köszönöm, Mama, de én jóllaktam. Már.

MAMA Mikor?

KREUZ Már régen, Mama. Már régen.

72. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

Az ablak alatt akvárium. A forgács közt apró, fiatal tengerimalac futkározik. Kreuz répát ad neki.

KREUZ Míg a Mama ideköltözik, te leszel társam, Pubikám...

SZOMSZÉDASSZONY *(Hirtelen bedugja fejét a nyitott ablakon.)* Mikor jön ide a kedves Mama?

KREUZ A frászt hozza rám.

SZOMSZÉDASSZONY Csak szólok előre. Jogilag nem lesz ez olyan egyszerű... És az apja? Hol van az apja?

KREUZ Az apám? *(Fölmutat az égre.)* Odafont.

SZOMSZÉDASSZONY A padláson? Megvették szemben a padlást is? Na, ezt aztán nem!

KREUZ Igen, ott van. Nagyon magasan, fönt.

SZOMSZÉDASSZONY Nem ússzák meg, az biztos. Mérget vehet rá! Sem maga, sem a Mama, az apja meg végképp! Majd én megmutatom. *(Távolodóban. Öklét rázza Kreuz felé. A tengerimalac fogai alatt harsog a répa.)*

KREUZ Tudod, Pubikám, meghalunk mindnyájan. Azt mondták. Apa szépen halt meg. De lehet-e szép a halál? Nem lehet. Mert, tudod, ami nem szép, azt szebbé lehet tenni, de széppé soha. *(Magot szór az állatnak.)* Babits azt írta egy versben „Szívemben esztendőket tudják, hogy nem lehet / egyszerre élni és szeretni.” Halott lennék tehát? A két úrból maradt az Isten. Szolgálom hát minden erőmmel, *(Íróasztalához ül. Középső ujján a karneolköves gyűrű. Nézi. Piciny elefántcsont szobrocskával babrál.)*

73. kép A TÁNTI HÁZA, TIZENHÉT ÉVVEL KORÁBBI MÚLT

Kreuz a bejárati ajtó előtt áll. Az ágy üres. A nedves paplan meggyűrve. A padlón törött szemüveg. Szeméhez illeszti. Homályos lesz a szoba. Bemegy a nagszobába. Megáll a vitrin előtt. Nézi az elefántcsont szobrocskát.

ANGÉLA (mögötte) Tetszik? A tied lehet. Na, tedd már el! (Kézét nyújtja Kreuz felé, aki kimegy a nagszobából, átlép a kiütött téglákon, kimegy az ajtón. A szobrot szorongatja. Megáll a verandán. Halk zene szól: „Mindenkinek van egy álma...”)

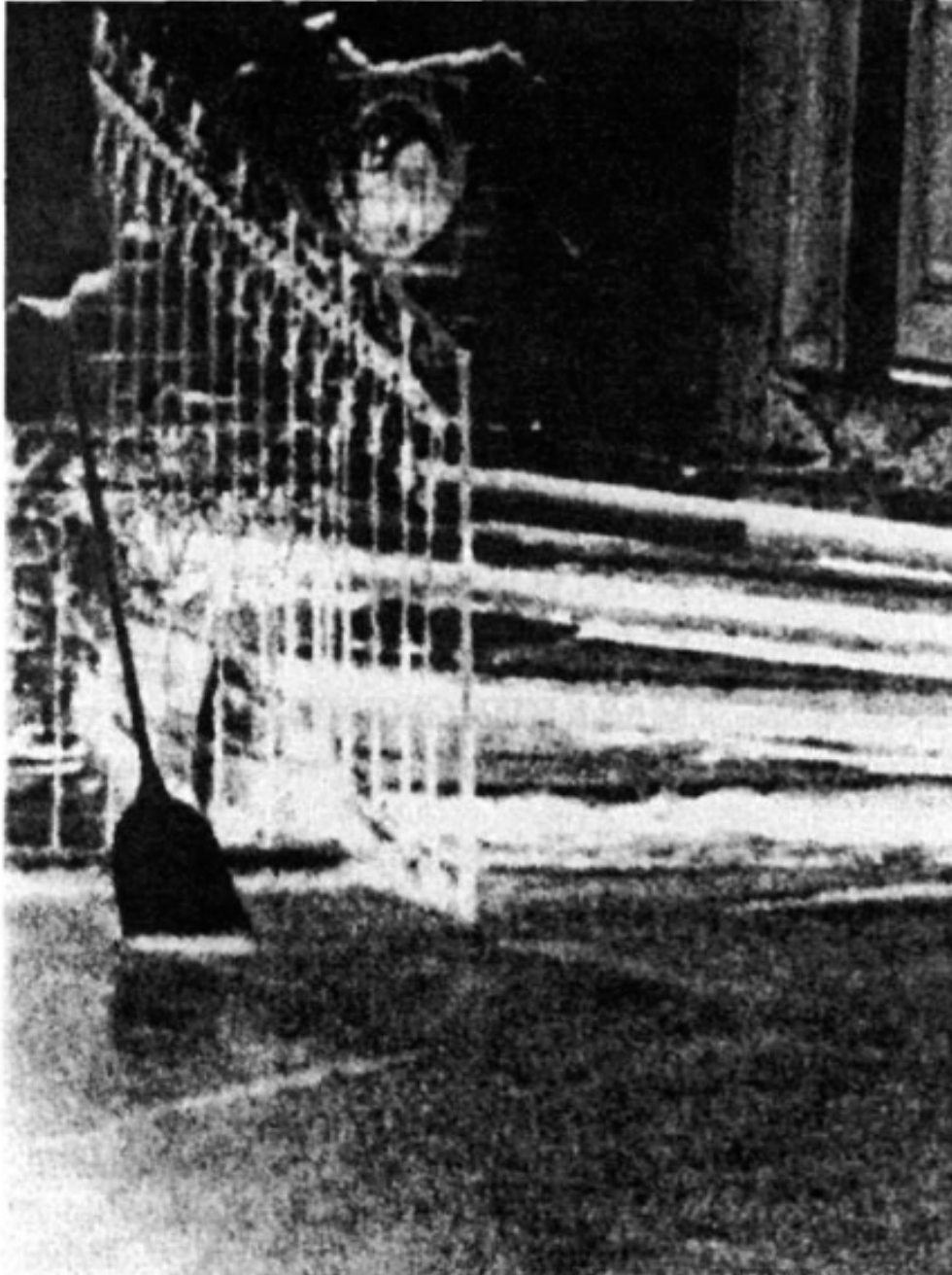
74. kép KREUZ ATTILA LAKÁSA

KREUZ (A tengerimalachoz lép.) Apa mirelitteste fölengedett már! (Mutatóujjával megvakítja a malackát.) Nem jó a Pubi. Legyél Medárd. Médi! Azt jelenti, keménység. Tudod, apának azt mondtam egyszer, ha fiam lesz, Medárdnak fogom hívni. Nekem fiam... hát ez jó... És ő akkor halt meg. Pontosan akkor... Örület. Csak tudnám, te mi vagy? Fiú? Lány? Mi szeretnél lenni? (Kinéz az ablakon. Szemközt a magasban az alkonyati tetőszél fekete kontúrja. Az ereszcsonatán összebújva, vadgerlék búgnak, mint a temetőben.)

A MUNKANÉLKÜLISÉG DISZKRÉT BÁJA

Tragikomédia televízióra és/vagy mozira

(Cseli Lacinak)

SZEREPLŐK:

KREUZ ATTILA
MAMA
GYURI
JANCSIK ÉVA
SZILVÁSI SZIDÓNIA
GÁBOR
DR. SÁRVÁRI KINGA
TANÁRSEGÉD
DR. BEREKSZÁSZI
KOVÁCSNÉ DR. HAJSZÁM MÓNICA
KISFIÚ
SÁRKÁNY IGNÁC
JACK SWINBURNE
TOLMÁCSNŐ
KATONA IRMA HANGJA
POSTÁS
ELIGAZÍTÓNŐ
ELŐADÓNŐ
KONTYOS NŐ
ELŐADÓ
MARKETINGMENEDZSER
DR. PERNECZKI
KATI
LAKÓTÁRS
LAKÓTÁRSNŐ
PÉNZTÁROSNŐ
ELLENŐR
BŐRDZSEKIS
TEMETŐŐR
MENTŐTISZT
Munkanélküliek, hallgatók, lakók, gyerekek.

1. kép BÉRHÁZ, KAPUALJ

Bel-budai bérház. Pár lépcsőfok. Fakeretes üvegajtó. Balra a falon öt sorban futó postaládák. A szemközti falon a félhomályban piros betűk derengenek: „AFC Ajax Amsterdam.” Festékszóró spray-vel fújták oda. Tíz év körüli kisfiú ugrándozik lefelé a lépcsőn. Kreuz Attila, a középmagas, sűrű hajjú, jóképűnek mondható férfi lomhán közelít. Kreuz megragadja a kisfiú vállát és a falhoz húzza.

KREUZ Ezt csakis te írhattad!

KISFIÚ Csókolom, mikor nézhetem meg a malacot?...Ugye él még?

KREUZ Te firkáltál ide nem?

KISFIÚ Hogy hívják?

KREUZ Pubinak. Kislány.

KISFIÚ És mit eszik?

KREUZ Mit eszik! Hát zöldet, répát, meg magot. Mint minden normális tengerimalac... Szóval szereted az Ajaxot.

A Kisfiú fölfelé néz, szája tátva.

2. kép UDVARI LAKÁS

A szobában homály. A Mama bóbiskol egy magas támlájú neobarokk fotelben. A bútor nagyot reccsen, ahogy az asszony megmozdul. Huzata szakadt, kilóg az ancúg. A Mama álmában elmosolyodik.

3. kép BÉRHÁZ, KAPUALJ

KREUZ Ezerkilencszázhetvenegyben, amikor Kovács István lett az edző, háromszor nyerték meg a BEK-et.

KISFIÚ Az mi?

KREUZ Ami mostantól a Bajnokok Ligája.

A Kisfiú benyálazza mutatóujját, és az x betű jobb alsó sarkát tisztítgatja. Az apró andráskereszt minden szára most már láthatólag egyforma.

KREUZ Szóval mégis te voltál. A kaput Stuy vigyázta. Hátvédek. Suurbier, Blankenburg, Hulshoff, Krol. A középpálya. Haan, Neeskens, Muhren... A csatárok meg: Rep, Cruyff, Keizer. Érted? Álomjáték volt. A totális football. Majd kinézek hozzátok egyik vasárnap. Sztárok lesztek ti is... az biztos! *(Körülnéz. Most veszi észre, hogy magának beszél. Legyint. Kézitáskájában kotorászik. Kulcscsomó. A postaládából levélhalom hullik a köré. Lapozgat. „Fővárosi Munkaügyi Központ, Pszichológiai Intézet. Kreuz Attila úrnak.”) ...Nem vagyok bolond... (A levelet bontatlanul a lift melletti kukába hajítja. A szürkére mázolt vas liftajtón öles betűk: „A LIFT ROSSZ!”) Az anyátok valagát!*

4. kép FOLYOSÓ ÉS UDVARI LAKÁS

Attila a negyedikre fűjtatva érkezik. Körfolyosó. Késő szeccszíós korlát. A gang is hajlik, mint a hattyúnyak. Udvari lakás. Dupla szárnyú bejárati ajtó. A fehér festék csak nyomokban. Elmegy az ablak előtt. Beles. Kreuz visszamegy a bejárati ajtóhoz. A kisablak nyitva. A konyhába látni, Gyuri, a nagydarab férfi ül az egyik konyhaszéken, háttal az ajtónak. Hatalmas termete szinte betölti a nem túl nagy, ám a szokott konyháknál tágasabb belső teret. Kreuz benyúl a kisablakon, elfordítja a zár kallantyúját. Belép. A szoba ajtaja csukva.

GYURI *(A nagydarab férfi fürgén fölugrik, átöleli Attilát és jobbról-balról megcsókolja.)* Édesanyád lepihent.

KREUZ Láttam.

GYURI ...amit a múltkor mondtál, az nem hagy nyugodni...

KREUZ *(a konyhakredencnél)* ... hogy mi van... vagy miről...

GYURI *(Füzetet vesz elő és ceruzacsonkot, a konyhaasztalon foltos, vászoscsonkon abrosz. Nagy virágminták.)* A megváltásról. Hogy amolyan kis megváltók vagyunk. Mire érted ezt?

KREUZ *(Rágyújt. Kávé melegít a gázon.)* Te, Gyuri, miért ugrottál ki a pappá szentelésed előtt?

GYURI Hát... a cölibátus komoly dolog. Engem jobban érdekelték a lányok. Ha akkor nem ugrom ki, harminc éve lennék boldogtalan meg álpap. *(Lehajtja a fejét. Bordó kezeslábasban van, alatta fekete gyapjúpulóver. Cipője alaposan földre van taposva. Mindene szakadt, de tiszta.)*

Kreuz elnyomja a csikket a vastag, csiszolt üveghamutálban. A hamut apró kupacokba tereli a csikkel. Föhláll, a kávécsészét beteszi a mosogatóba. Vizet ereszt rá. A falon barna, famintás tapéta. Ötliteres villanybojler. Az asztal mögötti falon mellmagasságban zöld olajláb.

KREUZ Tataroztatni kellett volna. Ómi halála után...

GYURI Ugyan már, kit érdekel?

KREUZ Hát a Mamát nem. Mintha minden mindegy volna. Pedig ez az egész egy hányadék... és azt a csepeli viskót sem tudtam eladni.

GYURI Majd kimegyünk. Megnézzük. Lehet, hogy szétlopkodták az egészet.

KREUZ *(Lehajtja a fejét.)* Kirúgtak. Mostantól annyi.

GYURI *(fölpattan)* Gratulálok! Sok szerencsétlen ember szeret dolgozni. „Ne aggódjatok életetek miatt, hogy mit esztek, vagy mit isztok, sem testetek miatt, hogy mibe öltöztök. Nem több az élet az edelnél s a test a ruhánál? Hát a ruházat miatt miért nyugtalankodtok? Nézzétek a mezők liliomait, hogyan nőnek nem fáradoznak, nem szönek-fonnak, mégis, mondom néktek, még Salamon sem volt dicsősége teljében úgy felöltözve, mint egy ezek közül.”

Lassan nyílik a szobaajtó.

KREUZ Magyarázd meg a Mamának. Pedig ha valaki katolikus, akkor ő...

Belép a mama. Apró termetű, törékeny asszony. Ősz haja kontyban. Keze összekulcsolva. Ujjai úgy szorítják egymást, hogy kiszáll belőlük a vér.

KREUZ ...csókolom, Mama...

MAMA Hallottam mindent.

KREUZ Mit tehetnék?

MAMA *(fölcsettánva)* Tessék állást keresni! Hát micsoda dolog az, hogy egy férfi nem dolgozik?

KREUZ Maga mondta, Mama, hogy sohasem fog benőni a fejem lágya. Nem is akarom, hogy benőjön. Meg aztán nem is nő az be, ha már így van elrendelve.

MAMA Kálvinista szövegelés. Édes jó istenem! Ha apád hallaná ezt.

KREUZ Hagyjuk apát. Hét éve halott.

MAMA Te vitted a sírba, édes fiam.

KREUZ A koleszterin. A szíve. Meg az eleve elrendelés.

Mama ezt már nem hallja, faképnél hagyja a két férfit. Gyuri maga elé meredve néz. Kreuz újra rágyújt. Fagyos ujjak közt mered a cigaretta.

MAMA *(Feje újra az ajtóban.)* Hát ez az! A fiatalúr negyvenéves és még nőtlen! Mert, kisfiam, nem kellesz senkinek! Nincs az a lány, aki szóba állna egy ilyen ütődöttel. Akit az anyja tart el szégyenszemre.

GYURI De Hilda néni drága, én és az anyám...

MAMA Gyurikám, maga jobb, ha meg sem szólal. Maga aztán szép kis firma. Ötvenéves, és nem tett keresztbe egy szalmaszálat sem.

KREUZ Ahhoz nekünk semmi közünk, Mama.

MAMA Ugyan Attila! Teletömi a fejedet mindenféle hülyeséggel.

KREUZ *(idegeseti)* Na, mondok én valamit. Maga szerint Nietzsche, Schopenhauer állásban voltak? Vagy Pilinszky?

MAMA *(hisztérikusan nevetve)* Te szerencsétlen! Hát kitől hallottál Nietzschétől? Pilinszkyról? Az Istenről?

KREUZ Magától, Mama.

MAMA Még szép, hogy elismered.

KREUZ Csakhogy mesélhetett volna bármiről, ha azt nem fogadja be a kutya sem. Valami más dimenzió kódol adott esetben...

A Mama feje eltűnik az ajtóból. A szoba ajtaja résnyire nyílik. A szemközti falnál neobarokk ülőgarnitúra, két fotel, két szék, kanapé. Dúsan faragott asztal. A falakon számlálhatatlan olajkép, vagy inkább nyomat, de mind-mind emlék a XIX. századból, áthagyományozott családi ereklye. A plafonról velencei kristálycsillár lóg, nézi, vigyázza a sárga, reccsenő parkettát. A konyha. Ajtaja behajtva. Gyurival szemben Kreuz ül, cigarettázik.

GYURI *(Szorgalmasan jegyzetel, vaskos ujjai közt eltűnik a ceruzacsonk.)* De miért pont te? Vagy én?

KREUZ Mert az nem lehet véletlen. Mert véletlenek nincsenek. Az, hogy a Mama visszavonult és dül-fül magában, az mind, mind predesztináció. Hogy mi fog történni percekben belül, az is. No, most itt következik, hogy mire vagyunk kiválasztva. Mert, hogy ki vagyunk választva valamire, az biztos. Többek vagyunk egyszerű meghívottaknál. Még a Mama is. Csak hát vannak, akik a sikerre, nőfalásra, gondtalan életre vannak kiválasztva, és vannak, akik a megváltásra.

GYURI A megváltásra?

KREUZ Igen. Szerintem mi, hogy úgy mondjam, nyomorultak, megszorítottak s megaláztak a megváltásra vagyunk kiválasztva. Mert az nem lehet, hogy köztünk, emberek között ne történjék meg a természetes kiválasztódás. Ahhoz, hogy a többi vigyorgjon, nőzzön, művekkel befusson, kell valami ellensúly. Akik viszont mindezt nélkülözni kénytelenek. Hát ezek vagyunk mi. Hogy nekik jobb legyen. *(Gyereksíráásra emlékeztető zaj odakintről, dühösen föl pattan.)* Már megint valamelyik kölyök. Becsukom az ablakot. *(A bejárati ajtóhoz lép. Kinéz. A körfolyosón nincs egy teremtetett lélek. Ösztönösen lefele néz. A szobaablakkal szemközt, a korlát egyik vaskosabb tartóoszlopának legaljába két vékony kéz kapaszkodik. A bal kéz lassan leválik, a test kicsapódik, fél kézzel a roppant mélység fölött.)* Mama! Az Istenre kérem, Mama! *(Hatalmasat lép, lenyúl, és baljával megragadja a keskeny csuklót.)* Engedje el! Nyugodtan engedje el, Mama! Fölemelem. Gyuri! Segíts!

Gyuri rohan ki, nem kérdez semmit, lefejt a görcsösen kapaszkodó ujjakat, Kreuz emeli az asszonyt a kezénél fogva, Gyuri a lábát keresi, megragadja, ahogy derékig kihajol. Beemelik. Szemközt, a másodikon Juliska néni épp magára csukja az ajtót. A Mama hóna alá nyúlnak. Bekísérik.

KREUZ Hívd a mentőket. Hacsak az iker nem ugat megint.

Gyuri a telefonhoz ugrik. Régi a készülék. Talán a húszas években gyártották. A vonal bűgő hangja. A konyha.

KREUZ *(Leülteti a Mamát az egyik hokedlira, leguggol. A Mama fejét saját melléhez szorítja.)* Nyugalom. Tessék megnyugodni. Majdcsak lesz valahogy. Ha az Isten is megsegít.

5. kép MENTŐAUTÓBAN

Szírénázva robog a mentőautó a Hűvösvölgyi úton.

MENTŐTISZT A Völgy utcába visszük.

KREUZ *(hangja éles)* Ne! Az országosba inkább. Ismerünk ott egy tanársegédet. A mama tanítványa volt. *(Rövid emelkedő. Főbejárat. Kreuz a portáról telefonál. Ezer forintot nyom a mentőtiszt markába. A mentőtiszt bólint. Kezet ráznak.)* Viszlát, és köszönöm.

6. kép ORVOSI SZOBA

A Tanársegéd fiatal, fekete férfi.

TANÁRSEGÉD *(Íróasztal mögött ül. A számítógép monitorján megfejthetetlen ábrák úsznak.)* Minimum két hét. Teljes kivizsgálás.

KREUZ Köszönöm, tanársegéd úr.

TANÁRSEGÉD Ugyan már. Hilda nénit nem lehet elfelejteni. Még ha akarnám se. *(Kreuz keresztbe veti lábát. Az orvos noteszt vesz elő. Ráír valamit.)* Mi lehet az ok?

KREUZ Fogalmam sincs.

TANÁRSEGÉD Valami csak történt?

KREUZ Hát... a végső szikrát én adtam meg. Az biztos.

TANÁRSEGÉD Veszekedtek?

KREUZ Mindig veszeksünk.

KREUZ Nagy a korkülönbség. A Mama hetven. Én meg csak negyven. Apám, ha élne, hetvenkettő lenne.

7. *kép* KÓRTEREM

Három üres ágy. Négyen fekszenek. Fiatal barna nő hanyatt, a plafont fürkészi. Két idősebb asszony, egymással szemben ülnek az ágyon. Borzolt hajak. A Mama csukott szemmel fekszik, vénájába az infúzióból vízszínű folyadék csepeg.

8. *kép* ORVOSI SZOBA

TANÁRSEGÉD Otthon is fölpörög?

KREUZ A Mama?

TANÁRSEGÉD Nem is ön.

KREUZ Dehogy. Csak úgy magától...? Nem. Hacsak nem veszünk össze.

TANÁRSEGÉD *(Szorgalmasan jegyzetel.)* Mániás szakaszok.

KREUZ Dehogy! Én idegesítem föl. Semmi mánia. De mit csináljak? Én ugyan meg nem változom, az biztos. De ő még meggyógyulhatna. Ha méltó feladatot kaphatna. De nyugdíjazták. Holott nem kérte. Tizenöt éve. Hát persze, hogy kis híján beleőrül. Pedig most aztán lehetne okítani a vallást! És mégse. Meg, tudja, volt az a Mindszenty ügye. Negyvenkilencben... Megmondták írja alá az ívet, mint minden pedagógus. Hogy vesszen a Mindszenty. Aláírta. Aztán másnap bement, és kihúzta a nevét. Mindenki szeme láttára. Na, csak ez hiányzott. Beperelték. Istennek hála, pont itt a diliben válogatta a szaros holmit. Még a rendszerváltás előtt kapott négyszáz forint nyugdíjkiegészítést. Hideg vízre nem elég. *(Nagyot sóhajt, hátradől.)*

TANÁRSEGÉD *(Föl sem emeli a fejét a jegyzeteiből.)* A családban sohasem fordult elő szuicid kísérlet?

KREUZ Soha! Tényleg. Pláne egy ilyen hívő katolikus, mint a Mama. Nem. Az lehetetlen.

TANÁRSEGÉD Mindenesetre megnyugtattuk Hilda nénit. Egyensúlyba hozzuk. Aztán meglátjuk, mi lesz a terápia. *(Kis szünet után, félíg kérdően feltekint.)* Nézze, Kreuz úr, szükségük lenne egy jó terapeutára is. Nem olcsó mulatság.

KREUZ Tanítania kellene.

TANÁRSEGÉD Heti két-háromszor, kétszer egy órai ülésben. Magam is vállalnám.

KREUZ Mert hiába nőszülnek meg, születne unoka, az sem oldaná meg a problémát. Ön, kedves tanársegéd úr, nem kompetens.

Az orvos fölkapja a fejét. Kreuz visszaül a helyére.

KREUZ Jaj, hát nem úgy értem! A Mamának nem tud unokát adni. Visszaszerezni a rangját, ami megilleti.

Mindketten fölállnak. Kreuz az ajtóból visszafordul. Mögötte az orvos. Kreuz ezer forintot gyűr a fehér köpenyszegbe. Hátratett kézzel bandukol a hosszú folyosón.

TANÁRSEGÉD *(utánakiált)* Kreuz úr!

KREUZ *(Megfordul.)* Parancsoljon, tanársegéd úr.

TANÁRSEGÉD *(utánasiet)* Milyen a lakásuk?

KREUZ Borzalmas.

TANÁRSEGÉD Világos?

KREUZ Sötét.

TANÁRSEGÉD Északi?

KREUZ A nap csak a szemközti falról vetődik az ablakunkra.

TANÁRSEGÉD Cserélni kellene. Világosabbra. A depressziósoknak fontos a kellemes, meleg fény.

KREUZ Cserélni. Aha. Cserélni. *(Bólint; az orvos eltűnik egy ajtóban.)*

9. kép KÓRTEREM

A Mama csukott szemmel fekszik, Kreuz az ajtóban. Halkan köhint. Rá se néznek.

KREUZ *(A Mamához lép.)* Lesz állásom, megígérem. *(Megsimogatja a Mama homlokát. Föléhajol, megcsókolja a bal arcát.)*

10. kép BUSZMEGÁLLÓBAN, BUSZON

KREUZ Franc esne a rohadt buszba! Órák óta nem jön. Csak a jegyárat emelik. Ahhoz értenek. *(Senki sem figyel rá. Néma, nyugodt arcok. Lassan föltűnik a busz. Felszáll, de nem ül le. Megáll a forgóban. Hátát a kapaszkodóhoz nyomja. Nézi a mellettük elszáguldó tájat.)*

11. kép LAPKIADÓ RT., PÉNZTÁR

PÉNZTÁROSNŐ Tessék. Harmincötezer.

KREUZ *(Számol, orra alá dörögve.)* Egy valag pénz.

PÉNZTÁROSNŐ Mit mond?

KREUZ Semmi... semmi. Tizenkét év a bányában. Nem semmi pénz! Kézcsókom. *(Lefelé szalad a lépcsőn. A Pénztárosnő utánakiabál.)*

PÉNZTÁROSNŐ Menjen át a humánpolitikára.

KREUZ Hová?

PÉNZTÁROSNŐ Most így hívják a volt személyzetist vagy a munkaügyet?

KREUZ *(Megtorpan. Visszanéz.)* Mit akarnak még?

PÉNZTÁROSNŐ Valami lenne magának. Munka!

KREUZ Na hiszen! Kösz. Átnézek.

PÉNZTÁROSNŐ Jó magának. Mi eleinte négyen voltunk, most meg már két pénztárosnő is sok nekik. Nem tudom, melyikünk kell majd, ha...

12. kép LAPKIADÓ RT, HUMÁNPOLITIKAI IGAZGATÓSÁG

Elegáns design. Az íróasztal mögött ötvenes kopasz férfi.

ELŐADÓ Volna egy lehetőség. A vezérigazgató úr közölte velem, hogy maga nagyon szeretne itt maradni az rt.-nél.

KREUZ Nem. Félreértette. Nagyon *nem* szeretnék maradni.

ELŐADÓ Akkor végképp nem értem.

KREUZ Nézze... Már vagy öt átszervezés volt hat éve, és...

ELŐADÓ Gondolja meg. Az állás nem rossz. Őrző-védő káéfté. Rendész lehetne. Negyven-nyolc óra munkaidő, két nap pihenő. A pénz sem kevés. Oldalfegyvert is kaphat.

KREUZ Itt, az új rt.-nél?

ELŐADÓ Hol máshol?

KREUZ Csak azért mondom, mert én tizenkét éve várok. Hogy laphoz kerüljek. Kulturális újságíróként. Ezt ígérte annak idején a vezérigazgató úr. Ugyanis ő volt akkor is, csak a keresztnéve változott, elvtársról úrra. Azt mondta mindig, hogy egy kicsit beszerzősködöm, bútorraktároskodom, aztán majd meglátjuk. Tudja, mint a vak. Sose látta meg.

ELŐADÓ Lap? Az nem hozzám tartozik. Nem az én kompetenciám...

KREUZ Hát akkor annyi! Viszlát!

A kopasz férfi papírai fölé hajol. Kreuz keze a kilincsen.

ELŐADÓ Várjon csak!

KREUZ Igen!

ELŐADÓ Megkapta a levelet?

KREUZ Milyen levelet?

ELŐADÓ A munkaügyi központ pszichológiai intézetétől.

KREUZ Hogyne. Ki is hajítottam menten.

ELŐADÓ A maga baja. Mi leadtuk, hogy mától munkanélküli. Fölmérést végeznek. Nem kötelező, de ajánlatos...

13. kép KÓRTEREM

Mamának a táskáját nyújtja át egy ápolónő. Amikor eltávolodik, Mama egy régi levelet szed elő. Gyűrött, sokat forgatott papír. Gyermelekírást látunk, már-már elmosódva a sok fogdosástól. „Sokszor csókolja szerető fia, Attila.” A Mama nagyot sóhajt.

14. kép KREUZ OTTHONÁBAN

A szobát sötétítő függöny választja el az alkóvtól. A Mama ágya mellett az éjjeli szekrény helyén biedermeier térdeplő. Fölötte olajnyomat. Szűz Mária. Kreuz keresztet vet. Letérdepel. Némán imádkozik. Csönd. Kezét összekulcsolva, fölfele néz. Megigazítja a falon függő Mama-képet.

KREUZ Istenem, segíts a Mamán. Hogy visszatérjen. És bújj belém még jobban, melegítsd föl a szívemet, hogy ne veszekedjem vele folyton. Irgalmazz! *(Keresztet vet. Megérinti a Mama ágyát.)*

15. kép MUNKAÜGYI KÖZPONT

Kreuz újoncként mozog. A legtöbbben ülnek, sok a nő. Szép és csinos nincs köztük egy se. Van aki álláskereső újságot böngész. Pult. Mögötte mosolygós, gömbölyded nő. Kreuz átadja a papírjait. Kezében sárga, átlátszó műanyagba csomagolt 5-ös számot nyomnak. Meg egy teljesen összegyűrt papírszeletkét, rajta a 47-es szám.

ELIGAZÍTÓNŐ Ötös asztal, negyvenhetes.

KREUZ Tessék mondani, hányas van bent éppen?

ELIGAZÍTÓNŐ A huszonhármas.

Kreuz unottan várakozik. Órájára pillant.

16. kép KÓRTEREM

Mama az ágyban. Mellette az éjjeliszekrényen az érintetlen étel fémtálcán. Egy ápolónő szedi össze az edényeket.

ÁPOLÓNŐ Hozzá sem tetszett nyúlni?

MAMA Nem.

17. kép MUNKAÜGYI KÖZPONT

Sötétedik. Kreuz az utcán cigarettázik, akárcsak másik három férfi, akik a falnak támaszkodnak. A negyedik lassan közelít, kezében négy sörösüveg, a kupakoktól megszabadítva. Nagyokat köpnek.

ELIGAZÍTÓNŐ *(éles hang belülről)* Ötös asztal, negyvenhetes!

Kreuz bambulva néz.

ELIGAZÍTÓNŐ *(a hang még élesebb)* Ötös asztal, negyvenhetes!

KREUZ *(Zsebébe nyúl. Kezét fölsérti a műanyag lapocska durva széle. Előveszi. A papírszeletkét is. Tenyerébe néz, összerezzen.)* Igen, megyek! *(Elpöcköli a csikket. Belép.)*

Csapóajtó, legalább tizenöt szék a pultok előtt. A pultok mögött nők. Csinosak, szépek. Ötös asztal. Negyvenes, ápolat, lakkozott körmű nő. Leül. Papírjai már a nő kezében.

ELŐADÓNŐ Volna itt valami. *(Ujjai villámgyorsan rohangálnak a számítógép klaviatúráján.)* Igen. Anyagbeszerző.

KREUZ Az voltam. De utoljára bútorrakráros. Tetszik látni?

ELŐADÓNŐ Itt nincs más, csak az, hogy anyagbeszerző.

KREUZ De tényleg raktáros voltam.

ELŐADÓNŐ Az nem érdekes. Ugyanaz a besorolás. Tehát kiküldöm.

KREUZ Nagyon kérem... egy pillanat. *(Műanyag szatyrából iratcsomót húz elő.)* A publikációim fénymásolatai. Ha át tetszene futni őket.

ELŐADÓNŐ Publikációk?

KREUZ Igen. Én, tetszik tudni csak úgy dolgozgattam a lapkiadónál. Amúgy írok, gondolkodom. Talán esszéista vagyok. Leszek. És ígéreteket is kaptam. Nem lehetne úgy regisztrálni, hogy újságíró?

ELŐADÓNŐ *(Most nézi meg alaposabban Kreuzot, elmosolyodik.)* Ismeri Pardi Annát?

KREUZ Persze. Nagyon jóban vagyunk.

ELŐADÓNŐ *(Előrehajol Kreuzhoz, szinte súgja, hogy kolléganői meg ne hallják.)* Ő a kedvenc költőm a maiak közül.

KREUZ *(láthatóan döbbent arccal néz)* Az Anna???

ELŐADÓNŐ Igen. Csak azt nem tudom, hol lehet megkapni a legújabb könyvét.

KREUZ Hát... én nagyon szívesen megszerzem... és legközelebb már hozom is. Ha így megfelel kegyednek. *(Elpirul, kezításkájának zipzárával babrál.)*

ELŐADÓNŐ Nagyon kedves. Köszönöm szépen. *(Fölvidul, száján vékony csíkká szelídiül a vastag, vörös rúzs.)* No, nézzük, mit tehetünk. *(Kattog a számítógép.)* Rendben. Regisztrálok mint újságírót. Itt viszont egy fikarcnyi állás sincs.

KREUZ *(A fejét rázza, mintha sajnálná a dolgot.)* Nem baj, majd csak akad valami. És még egyszer, nagyon köszönöm. Csókolom a kezeit. *(Föláll, mosolyog, kihátrál. Csapóajtó. Pult. Leadja a műanyag lapot és a papírszeletkét. Már hallja is, hogy vonulnak a helyére. Kilép az ajtón. Villamosmegálló. Kreuz mosolyog. Fázósan behúzza a nyakát.)*

18. kép KREUZ-LAKÁS

KISFIÚ Megnézhetem a Pubit?

KREUZ Hát persze. *(Befelé tessékeli a gyereket, az ötvenliteres akváriumhoz. Forgács és vatta. Nagy termetű tengerimalac fehér alapon barna foltokkal. Kreuz kiveszi a malacot, és a Kisfiú kezébe adja.)*

KISFIÚ De aranyos! Pubika... *(Simogatja, orrát beledugja a sűrű szőrbe.)*

KREUZ Tetszik?

KISFIÚ Nagyon. Olyan aranyos.

KREUZ Neked adom.

KISFIÚ Tényleg?

KREUZ Ha mondom! Viheted az akváriumot is.

KISFIÚ De jó!

KREUZ Elbírod?

KISFIÚ Persze. *(Már át is öleli, szorítja magához.)*

KREUZ Aztán rendesen viseld a gondját! Várjál. Adok még magot, meg itt van egy fej saláta. Kicsit fonnyadt már, de megeszi. Amikor nedves a forgács, ki kell ganézni. Pormentes forgácsot tegyél alá. Nehogy megfulladjon. *(Kiengedi a Kisfiút. Szemmel követi, ahogy leér az első emeletre, és eltűnik az ajtóban.)*

19. kép KÓRTEREM

A Mama áll az ablaknál. Kifelé bámul. A kertben csupasz ágú fák. Az ajtóban feltűnik a Tanársegéd, futtában beszél.

TANÁRSEGÉD Tessék lefeküdni, Hilda néni. Pihenni kell.

MAMA *(Meg sem fordul.)* Jó.

20. kép KREUZ-LAKÁS

Csöngetés. A Kisfiú. Nyakában karvastagságú kígyó, húzza lefelé a cérnavékony nyakat. Fejét nem is bírja fölemelni, csak pislant fölfelé.

KISFIÚ Ez az enyém. Tessék megsimogatni.

KREUZ *(Óvatosan megsimogatja a kígyót, hirtelen elkapja kezét.)* Te gyerek! Nehogy odaadd a Pubit ennek a dögnek.

KISFIÚ Á! Ő egeret eszik. Fehéret. A Pubit külön szobában tartjuk. A mamám köszöni szépen. És kérdezi, hogy van a Hilda néni.

KREUZ Mondd meg, hogy jól. Lassan hazajön a kórházból.

KREUZ *(Hosszasan néz maga elé.)* Vasárnap lesz foci?

KISFIÚ Igen! De csak akkor, ha be tetszik végre állni.

KREUZ Ezerszer mondtam már, hogy öreg vagyok. A múltkor is a haverod...

KISFIÚ Szabályos becsúszó szerelés volt.

KREUZ ...jó, elég... Viszont lenyúltam egy táblát a volt munkahelyemről. Ide süss! *(Bemegy az alkóvba. Zöld, vadonatúj táblát hoz. Bádogból van, lábakon áll. Vízszintes fehér csíkok, mint a számárvezető.)*

KISFIÚ Mire jó ez?

KREUZ Erre fogom fölírni a taktikát. Az első óra anyaga a catenaccio... Oké?

KISFIÚ Az mi?

KREUZ Hosszú. Majd lent az udvaron, vasárnap, a szokott időben. Te hozz krétát és szivacsot a suliból. Jó?

A kisfiú bólint.

21. kép KÓRHÁZ

KREUZ Jó kis orvos, nem mondom.

MAMA Fogd be a szád.

KREUZ De hát soha nincs itt! A dohányra persze úgy ugrott, mint veréb a ló...

MAMA Befejezted végre?

KREUZ Nincs igazam? Hol a frászban van egész nap? Meg szeretném tőle kérdezni...

MAMA Te csak ne kérdezz semmit!

KREUZ Jogom van megtudni...

MAMA Mit? Hogy te tettél a sírba?

KREUZ Megmentettem, Mama. Érti? Megmentettem az életét. Tudom, tudom. A szeretet, nem kérkedik...

MAMA Mindenki jobban járt volna, ha hagysz leesni. Ki kért meg rá, hogy segíts?

KREUZ Hát ez óriási! Még, hogy ki kért meg rá? Már ne haragudjon, Mama... Ezek a tanársegéd instrukciói?

MAMA Egy szót se többet! Nagyon intelligens fiú. Egyetemet végzett! És jóképű. Te, te szerencsétlen...

KREUZ *(fölcattanva)* Ki nem szarja le az egyetemet? Meg a pofáját?

A Mama szó nélkül otthagyja Kreuzot, és bevonul a kórterembe. Kreuz nagyot fúj és rohanni kezd a folyosón. Lefelé fut a lépcsőkön. Benyit a büfébe. Hátról nyakon verik.

GÁBOR Te is megmarhultál? Vagy mi a francot keresel itt?

KREUZ *(Megfordul, babos kendővel bekötött fejű, fiatal férfi vigyorog rá.)* Ezt én is kérdezhetném tőled. Anyámnál voltam látogatni. És te?

GÁBOR *(láthatólag zavartan)* Én is... látogatóban... iszunk egy kávét?

Kis asztalnál ülnek, cigarettáznak, szűröcsölik a kávét a műanyag pohárkából.

KREUZ Ja. A szerkesztő úr...

GÁBOR Hülye. Slapaj voltam, mint te.

KREUZ Jól beszélsz, haver. Voltam. Lapáton vagyok.

GÁBOR Nagy újság! Én már két hónapja!

KREUZ Téged? Kidobtak? Regényt írtál, nem? Azt hittem, csak a négereket hajigálják az utcára!

GÁBOR Az egész szerkesztőségnek annyi. Érted? A regény... rízsáztak mindenfélét. Húzzak ki negyven oldalt, a többit meg írjam át. Bekaphatják.

KREUZ Visszakaptad a kéziratot?

GÁBOR Frászt. Még jó, hogy van belőle másolatom. Lejmra lenyomták a xeroxon. Lapot kéne csinálni!

KREUZ *(Fölkapja a fejét, röhögni kezd.)* Persze. Csak lóvé nincs. A többi stimmel.

GÁBOR Szponzorok, kicsim. Szponzorok.

KREUZ Szarnának ránk.

GÁBOR Lehet. Mondok én neked valamit. A munkanélküliben beiskoláztak. Kulturális menedzserképző. Na, ezt kapd ki! Ott leszek a fazék körül. Érted? *(Fölpattan, karját széttárja és forogni kezd. Láthatóan vörösödni kezd a feje. Nyaktól, fokozatosan fölfelé.)*

Kreuz nézi, nézi, rágyújt, de a másikat nem kínálja cigarettával. A büfélátogatók oda se hederítenek.

KREUZ Én? Menedzsernek? Mobil telefonnal a fülemben rohangáljak?

GÁBOR Az azért odébb van. Ez csak egy tanfolyás.

KREUZ Én nagyon elvont vagyok...

GÁBOR Persze! Szekrényel a hátadon.

KREUZ Kamu meló volt. Valamiből élni kellett. Anyám ízélgetett állandóan. De ez még nem racionális gondolkodás.

Felállnak. Együtt mennek a kijárat felé.

GÁBOR Iratkozz be, és kész. Majd meglátod, milyen baró buli lesz. Kis csajok, minden... és lejmovics az egész.

KREUZ Na, jó. Bemegyek és megpróbálom.

22. kép MUNKAÜGYI KÖZPONT

A mosolygós, gömbölyded nő, mintha fölismerné Kreuzot. Barátságosan köszönti.

KREUZ Kézcsókom. Szeretnék... szóval egy átképzésen szeretnék résztvenni...

ELIGAZÍTÓNŐ *(Elővesz egy paksamétát.)* Nézze át ezeket az ajánlatokat. Valamennyit a központ finanszírozza. Az ívet ki kell tölteni, anyja neve, iskolai végzettsége, satöbbi. Aztán visszaadja nekem. Hármasszál huszonhetes! *(Már nem is foglalkozik Kreuzszal, hanem még háromszor, lábával toppantva megismétli.)* Hármasszál, huszonhetes!

KREUZ *(zavarában halkán köhint)* Elnézést... én a kulturálismenedzser-képzőre szeretnék jelentkezni.

ELIGAZÍTÓNŐ *(Föl se néz, a számítógép billentyűzetén zongorázik.)* Hol dolgozott?

KREUZ Lapkiadó Rt.-nél.

ELIGAZÍTÓNŐ És mit?

KREUZ Anyagbeszerző, aztán bútorraktáros.

ELIGAZÍTÓNŐ Akkor miért akar kultúrmenedzser lenni?

KREUZ *(orra alá dörögve)* Akar a rossebb.

ELIGAZÍTÓNŐ Hogy mondja?

KREUZ Semmi, semmi... hát mert újságíróként vagyok regisztrálva, és eléggé jártas vagyok a kultúrában, meg a publikációim...

ELIGAZÍTÓNŐ Ki regisztrálta?

KREUZ *(Nejlonszatyrából Pardi Anna-kötetet húz elő, a nő rá se néz.)* Egy igen kedves hölgy, az ötös asztalnál. Hoztam is neki valamit.

ELIGAZÍTÓNŐ Értem. Áthelyezték. Ha jól emlékszem, Pesterzsébetre.

KREUZ Sajnálom... akkor... akkor most mi lesz?

ELIGAZÍTÓNŐ Kábeltelevíziós-képzés indul a várban. Ott még volna egy hely. Egy évig tart. Na, mit szól hozzá?

Kreuz megadóan bólint. Kitölti az ívet.

23. kép VÁR, OKTATÁSI KÖZPONT

Hatalmas szárnyas ajtó. Fejmagasságban rézkilincs. Kreuz benyit. Hosszú és széles folyosó. Több mint húsz méter, rikító piros kókuszszőnyeg fut a szemközti ajtóig. Az ajtó megnyílik. Szállóvendégek sétálnak a recepcióhoz, és leadják kulcsaikat. Kétoldalt számtalan dohányzóasztal két- és háromüléssel kanapékkal. Baloldalt, szemben a recepcióval vékony, szemüveges nő. Kreuz odalép. A nő fölneéz.

KREUZ Kézcsókom. Bocsásson meg... *(Megcsókolja a feléje nyújtott kezét)* Kreuz Attila vagyok, és érdeklődni szeretnék. A filmes tanfolyammal kapcsolatban!

DR. SÁRVÁRI KINGA Jó napot. Dr. Sárvári Kinga. Itt fog indulni valamelyik teremben, de az nem hozzánk tartozik. Mi a kultúrmenedzseri káéfté vagyunk.

KREUZ Igen? Háááát... én is ide jelentkeztem volna eredetileg, de azt mondták a munkaügyin...

DR. SÁRVÁRI KINGA ...hogyan nincs hely.

KREUZ Valóban.

DR. SÁRVÁRI KINGA Van. Egyetlen helyünk van még. Mert az egyik jelentkezőnk lemondta. Csak még nem volt időnk mindezt közölni a munkaügyi központtal.

KREUZ Nagyon megköszönném, ha...

DR. SÁRVÁRI KINGA Hétfő, kedd, szerda reggel kilenctől délután ötig. November tizenhatodikától december harmadikáig. Aznap vizsga. Ebédelni is lehet, itt a büfében hideget, a földszinten meg meleget. Saját konyhánk van. Elő is lehet fizetni, olcsóbb, mint à la carte. Pesti?

KREUZ Budai.

DR. SÁRVÁRI KINGA Úgy értem, nem vidéki? Mert szállást is biztosítunk. Az már saját zsebre megy. Mint az étel.

KREUZ Akkor a jövő héten.

DR. SÁRVÁRI KINGA Hétfőn.

KREUZ Igen. Reggel kilenckor itt vagyok.

DR. SÁRVÁRI KINGA Iskolai végzettsége?

KREUZ *(A feléje nyújtott kezét csókolná, Sárvári Kinga azonban elhúzza a kezét.)* Érettségi.

24. kép KÓRHÁZ

A Mamánál a pszichiátrián. Két ágyon félrehajtott paplan, gyűrt lepedő. A többi ágyon maku-látlan az ágynemű. Két ágy közt éjjeliszekrény. Behorpadt doboz. Rostos kajszibaracknektár. Átláthatatlan üvegpohár. Guriga vécepapír. Papírzsebkendő. Fonnyadt körte, banánehéj. A Mama éjjeliszekrényén az Újszövetség. Kinyitva, az Apostolok cselekedeteinél. Lekoptatott, vörös rúzs mered.

KREUZ *(Megérinti az alvó asszony vállát.)* Csókolom, Mama.

MAMA *(Fölnéz, mosolyog.)* Kisfiam... *(Szeme sarkából könnycsík folyik a párnára.)*

KREUZ Ugyan már, Mama. Nem kell sírni. *(Kipakolja szatyrából a kilónyi banánt.)*

MAMA Mondtam, hogy nem kell semmi. Nekem már semmi sem kell.

KREUZ Jaj, Mama, ne kezdje már megint! De ez a híres tanítványa azt mondta a múltkor, hogy még két hét. Az már letelt. Minek itt feküdni a semmire? Jöjjön haza, Mama.

MAMA Megyek, megyek! Te csak ne legyél okosabb egy orvosnál. Ő nagyon jól tudja, mit csinál. Kipróbál rajtam egy új gyógyszert.

KREUZ A kutya szokott próbálkozni.

MAMA Na, most már aztán elég legyen! És nem kell értem jönni. Hazavisz. Megígérte.

KREUZ Hát persze. *(Lehajol, megcsókolja a Mama homlokát.)* Beiskoláztak. Kulturális menedzser leszek.

MAMA Ha ki nem rúgnak onnan is!

KREUZ Nem lesz semmi baj, Mama, kérem...

MAMA Húzd meg magad, édes fiam...

25. kép GRUNDON

Kreuz háza melletti üres telken. A kisfiú fogja a szivacsot, Kreuz a már látott táblára focipályát rajzolt.

KREUZ *(magyaráz)* ...az olasz Herrera mester nevéhez fűződik a sokat átkozott és dicsért taktika, a catennacio. Az olaszok nem is nagyon kaptak gólt akkoriban, hiszen a kapussal együtt tíz ember zárta el a tizenhatos környékét, unalmas volt így a játék. Úgyhogy nem is élt soká ez a rendszer, mert a nézők gólokat szerettek volna látni... *(Rajzol. Apró körök a játékosok. A srácok valódi érdeklődéssel figyelik.)* ...hogymár valami jó is történjen...

26. kép VÁR, OKTATÁSI KÖZPONT

Reggel van. Kreuz érkezik a kultúra palotájába. A folyosón ajtók, az ajtókon táblák. „TELEVÍZIÓS KÉPZÉS”, „BANKÁRKÉPZÉS”, „KULTURÁLISMENEDZSER-KÉPZÉS”. Kreuz leül az utolsó ajtóval szemben. Szemközt igen szép lány csizmában, szoknyája a combközépnél is magasabbra csúszik. Bodorított mogoróhaj omlik alá, a háta közepéig. Kreuz zavartan motoz a kézításkájában. Cigarettát vesz elő.

KREUZ Parancsol?

JANCSIK ÉVA (*Ránéz, fejét ingatja, föltartja jobbját.*) Köszí, már égek.

Kreuz visszateszi a dobozba a cigarettát. A zsongás egyre nagyobb. Gyűlnek a hallgatók, lassan mindenki eltűnik valamelyik ajtóban. Dr. Sárvári Kinga érkezik. Kreuzot fölismeri, nyújtja a kezét, de a fiú nem csókolja meg, csak gyöngéden megfogja. A fiatal lány föláll, és lekezel dr. Sárvárival. Gábor vágja hátba Kreuzot. Nejlonkabát, babos kendő, arca most fehér, mint a kréta.

GÁBOR Na, mi a helyzet? Jó a gádzsi, mi?

KREUZ (*Bólint, zavartan mosolyog.*) Menjünk be a terembe.

GÁBOR Egy frászt. Iszunk egy kávét. A vendéged vagyok. Jó mi? Én vagyok a te vendéged! Na, ne nézz már így. Holnap visszahívlak.

Kreuz és Gábor kávéznak. Már elmúlt kilenc óra. Dr. Sárvári Kinga is kint áll még a folyosón. A tanterem. U alakban az asztalok. Tizenhárman a tanítványok. Kreuz a szép, fiatal lány mellé ül, balról. Jobbról Gábor. Nejlonkabátját maga mögé, a szék támlájára hajítja.

DR. SÁRVÁRI KINGA (*amolyan osztályfőnöki hanghordozással*) Kérem önöket, hogy mutatkozzanak be. Tessék, fiatalember! (*Gáborra mutat, aki vörösödni kezd, de csak a szemöldökéig. Homloka fehéren izzik.*)

Kreuz oldalról a lányt bámulja, mereven nézi a keresztbe ejtett lábakat.

GÁBOR Könyvet írok, csak a lektorokon múlik megjelenése. És Kreuz Attila barátommal folyóiratot szeretnénk indítani. Bölcséleti lapot. (*Fújtat, most már teljes vörösségben úszik, a babos kendő alól szakad a víz.*)

JANCSIK ÉVA (*amikor rá kerül a sor, ülve marad és megszólal*) Jancsik Éva vagyok, tanárképző főiskolát végeztem, a Jászságból jöttem. Kultúrház igazgató vagyok. Az önkormányzat finanszírozza ittlétemet és a szállást is. Azt szeretnénk elérni, hogy jobban tudjam menedzselni a kultúrházat, mert féltő, hogy bezárják.

Dr. Sárvári Kinga nagyokat bólogat, majd Kreuzra mutat.

KREUZ Kreuz Attila, negyvenéves, Budapestről jöttem, és nem tudom, mi vagyok.

Csönd. Mindenki Kreuzra mered.

DR. SÁRVÁRI KINGA De mégis!

KREUZ Félve mondom ki... Gondolkodó lennék... Filozófus semmiképp, mert ahhoz nincs meg a megfelelő végzettségem. De talán nem is ez a lényeg, hanem amit Pilinszky mondott! A filozófust az különbözteti meg a gondolkodótól, hogy a megismerés felé közelít. A gondolkodó pedig a semmi felé. A filozófus száz százalékgig bizonyítani akar, a gondolkodó kimond valamit, és kezdjen vele mindenki azt, amit akar. De mégis egyfelé mutatnak, mert a Jákob létráján a fölfelé szálló angyalok ugyanazok, mint akik lefele szállnak. (*Elégedetten néz körül. Csönd.*)

Jancsik Éva még csak rá se néz. Gábor föltartja hüvelykujját, és a levegőbe bök.

DR. SÁRVÁRI KINGA (*A Kreuzékkal szemközti asztal felé tekint. Egy festett szőke, nagyon ápolt, barnára sült ötvenes nőre mutat.*) Ön, ha megkérhetném.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Szilvási Szidónia, színművész. Kecskeméten játszottam, de leépítettek, létszámcsoökkentés címén. Visszakerültem Budapestre. Bejártam az összes színházat, státus sehol. Munkanélküli-segélyt kapok, tizenöt éves lányomat egyedül nevelem.

Kreuz a színésznőt bámulja, a fehér kosztümöt ahogy vakít a barna bőrön, a szőke dauerolt fürtöket, s az asztal alól kikandikáló karcsú bokát és a szépen ívelő lábfejet a hófehér, magas sarkú cipőben.

SÁRKÁNY IGNÁC Sárkány Ignác néptáncos. A Búzavirág táncegyüttes szólistája voltam. Baleset ért...

DR. SÁRVÁRI KINGA *(Összezsapja kezét.)* Mi történt magával?

SÁRKÁNY IGNÁC *(Föltápaszkodik, kinyújtja begipszelt lábát.)* Skandináviában turnéztunk, fönt a Lappföldön. Összeismerkedtünk egy házaspárral, a férfi nagy vadász volt. Kollégám fölvette a kétcsövű, nagy kaliberű vadászpuskát babrálta a ravaszt, dörrent a fegyver, és eltalálta a bokámat. A házigazda sem emlékezett rá, hogy a vadászfegyver csőre töltve áll a szoba sarkában... helikopterrel vittek Helsinkibe, ott kaptam elsősegélyt a traumatológián, onnan repülővel Budapestre. Két műtétem volt. Állítólag meggyógyulok. De sohasem fogok már táncolni...

DR. SÁRVÁRI KINGA Önként jött ide?

SÁRKÁNY IGNÁC Nem, nem. Az együttes döntött így. Ha elvégzem a tanfolyamot, lehetnék a menedzserük.

Odakint már sötétség. A hosszú folyosón cigarettafüst kígyózik. Büféhangzavar.

KREUZ *(csak úgy odaveti)* Ha valaki lakást akarna cserélni, szóljon. *(Már megy is, kézitáskáját hóna alá szorítja.)*

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Odalép, a színésznő belekarol, fejét hátraveti.)* Attila, ne haragudjon... én cserélnék... attól függ, milyen a magáé.

KREUZ Budai. Csak sajnós az az igazság, hogy udvari és északi fekvésű. A kegyedé?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Pesti, saroklakás az elsőn. Déli fekvés, meg keleti, csak a konyha északi. Két szoba összkomfort.

KREUZ A mienk csak egy szoba plusz alkóv.

SZILVÁSI SZIDÓNIA A miénk? Nős?

KREUZ Nem, hál' istennek! Anyámmal élek.

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Fölnevet, kivillantva hibátlan fogsorát.)* Mi az, hogy hál' istennek?

KREUZ *(Elpirul.)* Nem szeretnék még megnősülni. Nagy lekötöttség... Meg aztán a nők nem bírják a szövegemet. Néha magam is megijedek a mélységtől, amibe alámerülök. Tudja, művésznő, mélységesen mély a múltnak kútja, elszédül, aki belenéz. Nem tudom pontosan idézni, Thomas Mann József-tetralógiája kezdődik valahogy így...

SZILVÁSI SZIDÓNIA Csacsiság. Olyan nőt kell választani, aki magával merül alá. Nem gondolja?

KREUZ Bocsásson meg... ha van ilyen nő... Nem hiszem. Hacsak kegyed...

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Nagyot nevet, retiküljéből apró, kerek tükröt vesz elő, megigazítja szemöldökét, haját.)* Nézzen föl hozzám, mondjuk, holnap este. Megnézné a lakást. Rendben?

KREUZ Ott leszek. A tanfolyam után.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Az korán van. Inkább nyolc felé.

KREUZ *(Lágyan hajol a kinyújtott kéz fölé, ajkával épp hogy megérinti bőrét.)* Csókolom a kezeit, művésznő.

27. kép KREUZ-LAKÁS

Attila hazaérkezik. A Mama kedvenc foteljében nézi a tévét.

KREUZ Csókolom, Mama.

MAMA Szervusz, édes kisfiam. Hol csavarogtál eddig?

KREUZ Hát a tanfolyamon voltam. Tudja, a kultúrmenedzserin...

MAMA És kirúgtak, mi?

KREUZ Az első napon?

MAMA Úgy szoktak. Csoda, hogy abban a lapkiadóban megtűrték tíz évig.

KREUZ Tizenkét évig, de mindegy. Itt is ki fognak bírni. Higgyen bennem, mama.

MAMA Nekem már mesélhetsz, édes fiam.

KREUZ Nem mesélek, tényeket közlök. Tudom, hogy elvégzem. Mint a pinty. Biztos vagyok benne. Mint a halálban.

MAMA Hagyd már ezeket a nagy, színpadias szóvirágaidat!

Kreuz nem válaszol. Kimegy a konyhába. Egy szelet kenyérre margarint ken. Két szelet parizer: C-plussz vitamintabletta pezseg a pohár vízben. A konyhaasztalon gyógyszeres doboz. Kergerin. „Kizárólag az orvos utasítása szerint”. Tollal krikszkraksz... Esténként másfél. Megpöcköli a dobozt. Rózsaszín tabletták gurulnak szét, majd lapjukra dőlnek.

28. kép VÁR, OKTATÁSI KÖZPONT

Az előadóterem ajtaja. A/4-es formátumú papír. A mai nap anyaga - a reklám szerepe a vállalkozás gyakorlatában. Szponzorálási tevékenység új szemszögből. Kreuz benyit. A többiek már bent ülnek. Gábor enyhén vörös. Közelebb húzza székét Jancsik Évához. A lányt láthatóan taszítja a babos kendővel átkötött fejű férfi. Nem is néz rá. Amaz már egészen közel, orrát a lány dús hajába fúrja. Jancsik Éva elhúzódik, hátranéz. Fölsóhajt, ahogy meglátja a belépő Kreuzot, aki viszont szemével a színésznőt keresi. Széke üres. Jelenléti ív. Neve sehol. Dr. SÁRVÁRI KINGA ceruzájával koppant az asztalon. Kreuz a helyére ül. Jancsik Éva rámosolyog, föllélegzik. Gábor visszahúzódik, látszólag normális. Csak Kreuz az, aki nem vesz elő semmiféle noteszt, vagy füzetet.

JANCSIK ÉVA (odasúgja) Te nem jegyzetelsz?

KREUZ Nem, mert nem érdekel. Nem tudnak olyat mondani, ami ne tudnék.

Jancsik Éva végigméri Kreuzot, és a hajába tűr. Gábor szorgalmasan jegyzetel.

Dr. SÁRVÁRI KINGA (széles mozdulatokkal magyaráz) A reklám a legfontosabb. Mert, ugyebár, ha egy termékről nem tudunk, akkor nem is nézünk utána. Legyen bár az egy kulturális termék. Könyv vagy festmény, színházi, vagy táncjázi előadás. Föl kell hívnunk az emberek figyelmét, hogy nagyon fontos mindez, hogy enélkül egy fabatkát sem ér az életük. Tehát egy kissé túl kell tupíroznunk a valóságot.

Kreuz meredten az üresen álló széket nézi szemközt. Órájára pillant. A hallgatók feje lehajtva. Szorgalmasan jegyzetelnek.

29. kép SZIDÓNIA HÁZÁNÁL

Este van. Valahol Pesten. Sikátorkeskeny mellékutca. Sarokház. Kreuz fölneáz az első emeleti két ablakra. A lehúzott redőny résein át látszik a fény. Az utcán egy teremtet lélek sincs. Kreuz benyit a kapun. Az első emelet körfolyosója. Vaksötét. Szeme lassan megszokja. Az ajtókon díszelgő egyen-réztáblákat fürkészi. A harmadik ajtó... Szilvási Szidónia. Kreuz a csöngő gombját érinti. Visszahőköl. Az előszobában gyullad a villany. Az ajtó megnyílik, vastag fénysáv zuhan a katlansötét udvarba. Kreuz behúzódik a maradék sötétbe. Fiatal lány lép ki, keze zsebre dugva. Apró léptek cipőkopogása hallatszik még sokáig. Kreuz kívár. Leszalad a lépcsőn. Fölneáz az ablakokra. Az egyik már sötét, a másikkól halvány fény világlik. Visszarohan. Becsönget. Vár. Újra csönget. Hosszan. Aztán még egyszer Kreuz makacsul csönget és csönget. Neszezés. Kínos lassúsággal kinyílik a bejárat kisablaka. Szilvási Szidónia feje kandikál ki, haja kócos, de mosolyog.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Most nem jó... ne haragudjon.

KREUZ És holnap? Holnap tetszik jönni a tanfolyamra?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Meglátjuk. Édesem, nem tudok semmit. Csókolom.

Becsukja a kisablakot. Kreuz reszket.

30. kép VÁR. OKTATÁSI KÖZPONT

Szerda. A kilincsen újabb A/4-es papír. Viselkedéstanulmányok. Szponzorálási tevékenység új szemszögből. A színész nő helye ismét üres. Kreuz egykedvűen üldögel.

Dr. SÁRVÁRI KINGA (magyaráz) Mert mi a lényeg? Az első benyomás. Ahogy belép az ember az irodába. Milyen irodába?

SÁRKÁNY IGNÁC A marketingosztály irodájába!

Dr. SÁRVÁRI KINGA (Bólint.) Nos, a legfontosabb a viselkedésünk tudatos megválasztása...

A hangok elúsznak. Kreuz Jancsik Évát bámulja, fitos orrát, szép ívű nyakát, pici kezét, ápolt, lakkozott körmeit. Ahogy tolla szalad a papíron. Gyöngybetűk. Egyenes sorok, milliméterre azonos sortávolságok. Kreuz nagyot sóhajt.

JANCSIK ÉVA (odasúgja) Mi van?

KREUZ Á, semmi... Csak figyeltelek. Ne haragudj. (A lány gyönyörűséges tekintetét nem bírja elviselni, elfordul. Köhint.)

Dr. SÁRVÁRI KINGA Ki tud mindehhez hozzáfűzni valamit?

KREUZ (Jelentkezik.) Lényeges dolgok a következők. Az ember a lehető legjobb ruháját vegye föl, ha szponzorkeresési útra kél. Az irodába lépve alaposan nézzen körül. Van-e hamutál, ami nem tiszta, vagy nincs. Mert csak ebben az esetben kérdezheti meg, hogy rágyújthat-e. Nem mehet közel az előadó asztalához, pláne rátámaszkodni tilos! Vallásról, politikáról mai világunkban beszélni nem érdemes, mert nem tudhatjuk előre, milyen felekezet tagja az illető, melyik politikai erő híve, netán abszolút apolitikus, illetve ateista. Ha a szponzort kereső ember férfi, az előadó meg hölgy, akkor meg kell várni, amíg a nő a kezét nyújtja. Illik kezét csókolni. Ha nő a kérő, s az előadó férfi, bár legyen idős ember akár, akkor is a hölgy nyújtja a kezét először, ha férfi férfival találkozik, mindig az előadó nyújt kezét, mert ő van otthon. Azt hiszem, ennyi...

Dr. Sárvári Kinga nem tud megszólalni. A többiek is hallgatnak. Jancsik Éva tágra nyílt szemmel mered Kreuzra. Gábor vigyorog.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Járt már ön szponzornál?

KREUZ Nem, még soha.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Akkor honnan tudja mindezt?

KREUZ Alapvető európai szabályok...

Szünet. A hallgatók kitódulnak a folyosóra.

GÁBOR *(Kreuzba karol.)* Öregem! Te aztán vágod a témát. Mit szólnál, ha te dzsálnál be a bankba, abba a fölújított barom nagy házba, ott, felétek... na, mit szólsz? Ha te nem kapsz lóvét, akkor senki!

KREUZ Ugyan már! Ez csak vaker volt. Teljesen mindegy, mit csinálsz egy ilyen irodában. Semmi sem számít. Csak a nexus. Ki az anyád, az apád, pereputtyod. Kivel voltál KISZ-ben, pártban, fogságban, besúgásban, rendszerváltásban. Érted?

GÁBOR Tudom, de azért próbáld meg! Folyóirat, apám! A sok nagyfejű majd könyörög, hogy betegyük őket a lapba. Mi meg beintünk nekik. Csiszolgassa még, kolléga! Húzza ki a felét. Sok benne a germanizmus...

KREUZ Jó, majd meglátom. Nem kerül semmibe. Rohadjanak le...

31. kép A VÁRBAN

Délután öt óra. Kreuz és Jancsik Éva már az utcán vannak.

KREUZ Merre mész?

JANCSIK ÉVA Vásárolok valamit, aztán nem is tudom...

KREUZ Nem volna kedved sétálni egyet?

JANCSIK ÉVA Hol?

KREUZ Hát... megmutatnám neked Budapestet. A Belvárost.

JANCSIK ÉVA *(Szeme fölcsillan.)* Örömmel!

KREUZ Mikor van itt pizsamaosztás?

JANCSIK ÉVA Este tízig be kell érnem.

KREUZ Indulhatunk? *(A lány a retiküljében kotorász.)* Buszjegyet keresel igaz? Hagyd. Nem téma. Bliccelünk...

32. kép MONTÁZS

Budapesti nevezetességek. Astoria. A sarkon állnak. Alkonyodik. Az első fények hunyorogva gyúlnak.

KREUZ *(A Hütl-féle Óraházra mutat, majd a szemközti vadonatúj épületre, a föl és alászálló fényes liftekre.)* Látod? Az egyik legnagyobb magyar építész tervezte. Zalaváry Lajos. Ez az East-West Business Center. *(Az angol szavakat megpróbálja nagyon vagányul, már-már amerikaiasan ejteni.)*

JANCSIK ÉVA Gyönyörű... Kelet-nyugati Kereskedelmi Központ...

KREUZ Itt, a helyén állt valamikor a Nemzeti Színház. Még a múltban lebontották, Grassalkovich azonban kikötötte, hogy ide csakis az új Nemzeti épülhet, lévén a saját telke... csakhogy a lé határozza meg a tudatot.

JANCSIK ÉVA Micsoda?

KREUZ *(Fölnevet.)* Nem érted. A lé. Pénz. Kit érdekel ma már Grassalkovich? Fogták, eladták a svédeknek, ők meg megbízták Zalaváryt..

JANCSIK ÉVA Ennék egy kis sült krumplit...

A hang lassan elhalkul. Kreuz csak magyaráz, magyaráz. A lány sült krumplit majszol, majd belekarol a fiúba, aki ettől még lelkesebben tart előadást, a Klotild-paloták előtt, az Erzsébet hídon a Lánchíd, majd a Szabadság híd felé fordulva, majd Szt. Gellért szobornál, végül a Gellért-hegyen. A város apró, hunyorgó fényei. Hideg szél fúj. Kreuz és a lány szorosan összebújva nézik az esti várost.

JANCSIK ÉVA *(Fölsóhajt.)* Gyönyörű! Én mégsem élnék itt. Mert... így szép. De itt élni...

KREUZ Az a jó! Itt élni. Nem is értem, hol lehet máshol...

JANCSIK ÉVA Miért ne lehetne. Nem csak egy város van Magyarországon.

KREUZ De. Sajnos csak egy van. Hát hallottál már olyat, hogy egy New York-i vidéki? Vagy egy müncheni? Mégsem fővárosok. Nálunk már a Budapest körüli agglomeráció is vidék. Ez egy ilyen ország. Vidéki ország. Miközben görcsösen igyekszik Európa felé.

JANCSIK ÉVA Így igaz. Én viszont vidéken vagy külföldön akarok élni.

KREUZ Elhagynád a hazád?

JANCSIK ÉVA El én! Hát mi köt ide?

KREUZ A vőlegényed.

JANCSIK ÉVA Nincs vőlegényem. *(Kreuz fölkapja a fejét.)* Barátom van. Ma kaptam telefont, hogy infarktust kapott.

KREUZ De, te hogy lehetsz ilyen nyugodt, amikor a barátod haldoklik?

JANCSIK ÉVA Dehogy haldoklik! Már otthon van... illetve mit tudom én! *(Hangosan zokog.)*

KREUZ *(Átöleli.)* Nem szabad sírni.

JANCSIK ÉVA Nem! El kell végeznem ezt a tanfolyamot. Muszáj. Érted?

KREUZ Érttem. Hogyne érteném. Mindent értek. *(Megcsókolja a lány összezárt száját.)*

33. kép KREUZ-LAKÁS

Gyuri keservesen nyögi a szavakat. A Mama Gyuri kezét szorongatja, és húzza, vonszolja az alkóv felé.

GYURI Hilda néni, én nem várok tovább. Elmegy az utolsó buszom, és akkor nem is tudom...

A Mama kirúszozva, feltűnően élénk, nagyokat kacag, olykor fölkapja a szoknyáját, lábát úgy veti keresztbe, mint egy lotyó, fejét hátraveti. Haja kibontva.

GYURI Hilda néni, nekem tényleg mennem kell! Mondja meg Attilának, hogy majd telefonálok.

MAMA „Hol van az a nyár, hol a régi szerelem, jaj de messze jár, átsuhant a szívemen.” *(Hangja, mint Honthyé. Táncot lejt.)* Tudja, Gyurikám, a legostobább sláger is azt dalolja, hogy „hiába menekülsz, hiába futsz, a sorsod elől futni úgyse tudsz.” Tudja?

GYURI Ezt mondja Attila is!

MAMA Attila! Az én kis Attilám... Hülyegyerek. Halva született.

GYURI De Hilda néni, drága, hogy mondhat ilyet? Attila többet tud, mint én. Százszor. Ezerszer. Pedig én elvégeztem a teológiát.

MAMA Akkor, hogy lehet ilyen nagy marha, Gyurikám?

GYURI Bocsásson meg, Hilda néni, kérem, nekem most már tényleg el kell mennem, az édesanyám bizonyára aggódik. *(Fatörzsnyi csuklójáról hihetetlen gyöngédséggel fejti le a Mama lakkozott körmű ujjait.)* Kézcsókom... de tényleg, én... *(Gyorsan távozik. Dübörög a körfolyosó.)*

34. kép KÓRTEREM

Kórterem. A Mama kétágyas szobában. A másik ágy bevetve. Az idős asszony csukott szemmel fekszik. Alszik. Karjában játékmackót szorongat.

KREUZ *(Megáll az ágnál.)* A mackóm... hát így szereti a mackómat.

35. kép KÓRHÁZBAN

Orvosi szoba.

TANÁRSEGÉD *(Homlokát ráncolja.)* Nem értem. Egyszerűen nem értem.

KREUZ Anyám az életében nem viselkedett még így!

TANÁRSEGÉD Mániás szakasz.

KREUZ Amondó vagyok, hogy nem.

TANÁRSEGÉD Hogyhogy.

KREUZ A Kergerin. Attól van. Merthogy azelőtt nem voltak ilyen tünetei. Kvázi a Kergerin őrijtette meg. Ilyen egyszerű.

TANÁRSEGÉD *(Jegyzetel, receptet húz elő a fiókjából, pecsétet lehel, jól odanyomja, aláír.)* Lítiumot írok föl. *(Most Kreuz nem figyel. Szeme megakad egy képen, ahol a horgászó ember nyugalomával kecsegtet egy újfajta gyógyszer.)* Vért veszünk tőle, havonta egyszer. Rendben?

KREUZ Hogy mit?

TANÁRSEGÉD Vért. Be kell állítani a lítiumszintet.

KREUZ Az micsoda?

TANÁRSEGÉD Só. Egyfajta só.

KREUZ Tőlem!

TANÁRSEGÉD Na, akkor itt a recept, tessék kiváltani. Három-négy napra itt tartjuk Hilda nénit megfigyelésen. Majd telefonálok.

KREUZ Csak, könyörgöm, ne hajnalban! Alszom egész délelőtt.

TANÁRSEGÉD *(Megveregeti Kreuz vállát.)* De jó egyeseknek.

KREUZ *(az orra alá dörögve)* Baromi jó...

36. kép KREUZ-LAKÁS

Gábor áll Kreuzék lakásajtájában, balján csinos kis fruska. Az előszobából a különös, meghitt, mégis félelmetes hangulatú szobába látni. Mono lemezjátszón serceg egy lemez. Rachmaninov második, c-moll zongoraversenye ordít. A második tétel vége. Kreuz pizsamafölsőben és alsógatyában. Kezében ceruza. Vezényel. Hatalmas elánnal. Haja előrebukik, rázkódik, visszazuhan. Másodpernyi szünet. Gábor tapsolni kezd. A lány is. Kreuz ijedten megfordul. Berobban a harmadik tételt nyitó hangzuhatag. Kreuz a kapcsolóhoz ugrik. A zene lehalkul.

KREUZ *(Zavarában fölkapja a kanapéra hanyagul hajított takarót, derekára tekeri.)* Hát te? Illetve ti...?

GÁBOR Öregem, jobb volt, mint Herbert von Karaján! *(Röhög. A lány unottan rágózik.)* Mintha kívülről tudnád.

KREUZ Tudom is. Ha kell elfütyülöm. Nem nagy szám.

GÁBOR Apám, el kell menned szponzorhoz.

KREUZ Jó, jó. Megígértem. Csak zűrök voltak anyámmal.

GÁBOR Na, és mi volt Évikével?

KREUZ Mi lett volna?

GÁBOR Ne légy gizda! Fölkóstoltad vagy nem?

KREUZ Marha!

GÁBOR Kati. Most épp vele hajtok.

KATI *(Kezét nyújtja.)* Hello. *(Minden ujján ezüstgyűrű. Halálfejek. Csuklóján ezüstlánc. Nyakában hamis gyöngysor.)*

KREUZ Szervusz.

GÁBOR Intézkedj! Oké? Intézkedj, mert megmogyorózlak... *(Teli szájjal röhög. A lány fenekére csap.)*

37. kép A MARKETINGMENEDZSERNÉL

KREUZ Tiszteletem. *(Kihúzza magát, és megáll az ajtóban. Érettségi öltönye feszül rajta, fekete, mintha gyászolná a múlt időt. A zakó ujjá majdnem könyéig fölzalad. Bokája is kilátszik. Fehér, vasalt ing, nyakkendő. Haja ápolatlan csillog.)*

A sarokban dzsungelnyi növény burjánzik. Számítógép. Három telefon. Dohányzóasztal, két forgófotel.

MARKETINGMENEDZSER *(Lassan, méltóságteljesen áll föl íróasztala mögül.)* Foglaljon helyet. Hányra is volt megbeszélve?

KREUZ Mostanra.

MARKETINGMENEDZSER Áhá. Parancsoljon velem. *(Kreuz föláll, köhint. A Marketingmenedzser föl sem néz, már ül az egyik fotelben. Kreuz még mindig áll.)* Na üljön már le!

KREUZ Kreuz vagyok. Kreuz Attila.

MARKETINGMENEDZSER Kovács. Hallgatom. Kávét?

KREUZ *(Leül.)* Nagyon kedves, de köszönöm, nem kérek. Szóval... folyóiratot indítanánk. Bölcséleti, vallási lapot. Évente hatszor jelennénk meg. A legjobb koponyákat igyekszünk megnyerni az ügynek.

MARKETINGMENEDZSER Értem. De mi ebből a bank haszna?

KREUZ Haszna? Hát... talán a borítón hirdethetnének...

MARKETINGMENEDZSER Példányszám?

KREUZ Indulásnál ezernél többre nem gondoltunk. Tetszik tudni, a Nyugat annak idején jó ha öt-hatszáz példányban megjelent. És micsoda írókkal...

MARKETINGMENEDZSER Ezer példány? De hol él maga?

KREUZ Kosztolányi! Babits. Móricz. Ignotus. És tudja, ki volt a kritikusok kritikusa? Osvát! Bizony ám. A Nyugat! Báró Hatvanyval a háttérben. De hol vannak már a báró Hatvanyk?

MARKETINGMENEDZSER Ismerem a sztorit! De értsen meg minket is. Ötvenezer alatt nem szállunk be semmibe. Valami érdekesebb lapot indítsanak. Testépítés, egy kis szex, receptek, orvosi tanácsok, kis színesek. Persze ezekkel is telített a piac. De ha eszébe jut valami, hívjon bátran. Mindig a rendelkezésére állok. Fel a fejjel, barátom. *(Szélesen mosolyog. Lelkesen rázza Kreuz erőtlen jobbját. Az ajtóhoz kíséri.)*

38. kép VÁR, OKTATÁSI KÖZPONT

A tanfolyamon.

DR. SÁRVÁRI KINGA Megkérem a kedves hallgatókat... Jó... akkor holnaputánra... legyen ez a vizsga, szóval keressenek föl, tetszés szerint egy-egy múzeumot, és készítsenek interjút bárkivel, akivel akarnak. Lehet az a teremőr néni is! Értették?

MINDENKI *(kórusban)* Igeen!

Odakint a folyosón. Jancsik Éva a néptáncossal beszélget.

SÁRKÁNY IGNÁC Epiduráltak.

JANCSIK ÉVA Az mi?

SÁRKÁNY IGNÁC Gerincbe adják, adagolják az érzéstelenítőt.

Sárkány tekintete elréved, majd csillogni kezd a könnytől.

JANCSIK ÉVA *(Megveregeti a térdét.)* Fogsz te még táncolni. Meglátod... de most ne haragudj, telefonálnom kell.

Kreuz a bejárati ajtót lesi. Belép a színésznő. Odaköszön.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Istenem! Meg tud nekem bocsátani?

KREUZ Semmi baj... örülök, hogy a kegyed közelében lehettem. *(Finoman megcsókolja az orra alá ejtett kezét.)* A lánya volt?... Aki kijött tegnap este...

SZILVÁSI SZIDÓNIA Randizni ment. Ha az embernek gyereke van, akkor érzi meg, hogy röpül az idő. Tudja, Attila drága, maga még nagyon fiatal.

KREUZ *(Belepirul.)* Mondja... nem jönne föl ma este hozzánk?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Miket nem mond...

KREUZ Nem úgy értem... megnézi a lakást. Mert ha nem tetszik, akkor úgysem lesz üzlet. Nem igaz?

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Rövid gondolkodás után.)* Szívesen! Este?

KREUZ Mehetünk innen is.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Nem. Az nem jó. Haza kell mennem mindenképp. Írja le a pontos címet ide. *(Papírlapot vesz elő. Kreuz tollat is kér. Leírja.)* Ha mégse érnék oda nyolcig, fölhívom. Benne van a telefonkönyvben?

KREUZ Én nem. Csak az anyám. Özv. Kreuz Henrikné.

39. kép KÓRHÁZ

MAMA *(Ágyban, Attila gyermekkori képe van a kezében, egy kedves arcú ápolónőnek mutogatja a régi fotót.)* ...talán nyolc éves volt itt, vagy nem is, a kilencedik születésnapja után.

ÁPOLÓNŐ Tessék meginni a tejet. Hilda néninek szüksége van... *(Odanyújtja az italt.)*

MAMA Tudom fehérje, vitaminok, nyomelemek...

40. kép KREUZ-LAKÁS

KREUZ *(telefonál)* Mindig az eszemben vagy. Csak nem mertelek hívni. Biztosan utálsz, mint a...

KATONA IRMA HANGJA Én hagytalak ott.

KREUZ Hát pont azért. Munkanélküli vagyok, képzeld.

KATONA IRMA HANGJA Most sajnáljalak? Mindig is utáltál melózni.

KREUZ Hát, ami azt illeti... Csak akkoriban káemkás lettem volna. Most nem üldöz a rendőrség, de meló sincs hála annak a jó Istennek. Anyám viszont seggbe rúg.

KATONA IRMA HANGJA Hilda néni! Hogy van?

KREUZ Az most hosszú lenne. Hanem segíthetnél rajtam. Tudod, tanfolyamra járok, interjút kell csinálni egy múzeummal. Ne félj, nem jelenik meg!

KATONA IRMA HANGJA Mit akarsz tudni?

KREUZ Általánosságokat. Milyen kiállítások vannak jelenleg, mire készültök, satöbbi... Lesz-e létszámleépítés meg fitness-szalon...

KATONA IRMA HANGJA A múzeumban?

KREUZ *(Nevetgél.)* A karcsúsításra gondoltam...

KATONA IRMA HANGJA Hülyeséged a régi. Várj, hozom a programot...

41. kép KÓRHÁZ

A folyosó végén televíziókészülék. Jó néhány beteg ül a magasra szerelt monitor alatt, s felfelé bámulnak. A Mama is a folyosón ül, kicsit távolabb a többiektől. A filmen apró sikongatások és kuncogások képi illusztrációi látszanak.

42. kép KREUZ-LAKÁS

Este nyolc óra. Kreuz izgatottan sétál a lakásban. Negyed kilenc. Rágyújt. Az asztalon édes sütemények, pár szelet zserbó, nápolyi. Napóleon konyak. Csiszolt, féldecis kristálypoharak. Kreuz hátratett kézzel mered a bejárati ajtóra. Kimegy az előszobába. Kinyitja a kisablakot. Megcsapja a hűvös szél. Cipőkopogás. A színésznő közeledik. Kreuz remeg. Orrlika kitágul, mint az űzött vadé. A nő tiszta fehérben. Még az átmeneti kabátja is.

KREUZ Csókolom a kezét. Nem fázik?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Meg tud nekem bocsátani?

KREUZ Hát mit vétett?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Késtem...

KREUZ Ugyan már! Bár őszintén megvallva, azt hittem, el sem jön. Szabad a kabátját? *(Lesegíti a színésznőről a kabátot.)*

SZILVÁSI SZIDÓNIA Millióan voltak a szoláriumban... Szeretem, ha a bőröm nem sápadt, mint egy halotté. Nagyon szépen laknak! *(A szobában kislámpák égnek. Két falikar, negyvenes izzókkal. Állólámpa nagy, rojtos ernyővel.)*

KREUZ Öröklött bútorok...

SZILVÁSI SZIDÓNIA Édesanyja?

KREUZ Hát... ő most... kórházban van. Tudja, az idegei.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Akkor én megyek is.

KREUZ Hová gondol? Hát nem néz körül alaposabban?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Nem illik. Engem nem így neveltek. Egyedül egy idegen férfivel. Katolikus lányként neveltek.

KREUZ Hát idegen vagyok én? Ne tessék viccelni. Csak nem fél tőlem?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Azt azért nem.

KREUZ Parancsol egy kis konyakot?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Nem bánom. De csak egy kisujjnyit.

KREUZ *(Tölt, belekóstol, összerezzzen, a színésznő apró kortyokban issza.)* Még egyet?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Isten őrizz! Még a fejembe száll.

KREUZ Akkor jöjjön. Megmutatom a fürdőszobát. *(A nőt maga elé engedi, közben lekapcsolja az állólámpát.)*

SZILVÁSI SZIDÓNIA Jesszusom! Borzasztó! *(Összecsapja a kezét.)*

Lilára mázolt állókád, szuszogó, fűtató gázbojler. A vécésészében ezernyi hajszálrepedés. A kövezet öntött beton, ujjnyi rések mindenütt. A mosdóba csak hideg víz ömlik.

KREUZ *(A plafonra mutat.)* Fregoli is van.

Átvonulnak a konyhába.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Szörnyű ez az olajláb. Ne is haragudjon, Attila drága, de szóba se jöhet a csere. Itt mindent, de mindent föl kellene újítani. Bevezetni a cirkót.

KREUZ Én mondtam a Mamának, hogy amíg üres a lakás, addig csináljunk meg mindent. Apám nővére élt itt, én meg be voltam jelentve. Akkor már öröklakás volt. Mindent eladtunk, elosztogattunk, és idejöttünk Csepelről. A Mama már nagyon szeretett volna normálisan fürödni. Nem lavórban. Meg melegedni. Gázkonvektor mellett. Odakint olajjal tüzeltünk. Még régebben szénnel. Ezért volt a nagy sietség.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Én megértem a kedves Mamát, de engem is értsen meg. Az én lakásom nagyobb, frissen felújított, utcai, jobb a fekvése. Nincs az a pénz, hogy erre elcserélném. Hol a retikülöm?

Kreuz bekíséri a szobába. Leoltja az egyik kislámpát. Már csak egyetlen negyvenes izzó világít. Az is elalszik. Kreuz átöleli a színésznőt. Finoman csókolgatja a száját.

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Húzódkodik.)* Nem szabad, Attila, drága... nem szabad.

Kreuz egyre erősebben szorítja magához a nőt. A konyhában égve maradt a villany, onnan szűrődik be némi fény. Csókolóznak. A férfi keze lassan lecsúszik a színésznő tomporán. Másik kezével a szoknya alá nyúl.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Nem lehet. Értse meg. Megjött. Mit röhög, drágám? Azt hiszi, az én koromban már nem jöhet meg?

KREUZ *(Fölnevet.)* Isten őrizzen... nem azon nevetek. A pechemen. Mindig így járok. Vagy hasonlóan. Kegyed gyönyörű. Nem hagyhat itt így...

SZILVÁSI SZIDÓNIA Hát mit csináljak magával?

KREUZ Valamit... biztosan ki tudna találni...

A színésznő lassú színpadiassággal leveti a kosztümfelsőt. Alatta kombiné. Melle feszül.

43. kép KÓRHÁZBAN

A folyosón a magasba szerelt tévé előtt bámulnak felfelé a betegek. A Mama kicsit távolabb ül. Idegesen feláll, sétálni kezd. A tévében diadalmas üvöltés és női sikoly, nem tudjuk, hogy ez diadalmámor-e vagy beteljesedés.

44. kép KREUZ-LAKÁS

A konyhában Kreuz kávéét főz. Belép Szidónia. Haja kócos. Szája szélét nyalja.

KREUZ Szólíthatom Szidinek?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Aminek csak akar. Amikor följött hozzám...

KREUZ Nagyon lassan tetszett kijönni...

SZILVÁSI SZIDÓNIA Maga, drágám, maga naiv kisfiú... Bennem volt a szeretőm.

KREUZ Bocsásson meg... nem tudhattam.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Ugyan! Nem haragszom. Én voltam a hibás, hogy nem hívtam föl. De hát tudja azt maga! Ilyenkor az ember se nem lát, se nem hall.

KREUZ Jó, de a tanfolyam...

SZILVÁSI SZIDÓNIA Nem érdekel! A színészet sem! Eltart a szeretőm. Tíz évvel fiatalabb. Vállalkozó.

KREUZ *(szinte fölháborodva)* Egy művész? Hogyan hagyhatja abba egy művész?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Látott maga engem színpadon?

KREUZ Csütörtökön láttam a Szomszédokban. Takarította a vécét.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Igen. Fölhívtak, vállalom-e? És miért ne? A szerep az szerep. Örülök, hogy van még valami. Most, hogy nemcsak a színházakat végzik ki, de a színészt is.

KREUZ Az a kérdés, lehet-e játék nélkül élni?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Látja, ezt még nem tudom. Biztosan meg fogok örülni. De ott van a kislányom. Majd neki játszom. Meg az unokáimnak. Ha lesznek...

Megcsörren a telefon.

KREUZ *(Odalép, fölveszi.)* Halló, tessék? Nem hallok semmit... Mama? Maga az, Mama...?

MAMA *(A vonal túlsó végén, hálóköntösben áll a rideg kórházfolyosón.)* Attilám, holnap értem kéne jönnöd.

KREUZ *(A színésznőre pillant, mutatóujját a szájára tapasztja, a színésznő halkán nevetgél.)* Jól van, Mama. Megyek.

MAMA De furcsa a hangod. Csak nem zavarlak?

KREUZ Ugyan már, Mama, hát miért zavarna?

MAMA Gyuri van nálad?

KREUZ Gyuri? Nem... nem.

MAMA Akkor valaki más. Érzem a hangodon. Egy nő!

KREUZ Bár az Isten szólna magából, Mama! Még hogy egy nő...

MAMA Jó, jó. Csak vigyázz, édes fiam.

KREUZ Csókolom. Valamikor délelőtt ott leszek... *(Leteszi a kagylót. Nagyot sóhajt.)*

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Hangosan nevet.)* Na, drágám, maga megkapja a magáét!

KREUZ Á, dehogy! A Mamának az a fixa ideája, hogy meg kell nősülnöm. „Olyan asszony kell neked, édes fiam, aki ráncba szed. És elhajt dolgozni.” Meg a kisunoka. Az hiányzik neki. Engem már nem babusgathat.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Csak tudnám, mi jár abban a szép fejében?

KREUZ *(értetlenül)* Mi járna. Nem értem.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Imádom a férfiakat, na! Erről van szó. De, hogy tudja, szerepért soha az életben nem feküdtem le senkivel! És nem is fogok. Az egy másik műfaj.

45. kép VÁR, KULTURÁLIS KÖZPONT

Tanterem. A színésznő helye üres. Jancsik Éva kisimult arccal, magában nevetgélve ül.

Dr. SÁRVÁRI KINGA *(Gábor helyén)* Nos, szünet után kiértékeljük a dolgozatokat. *(Oda-hajol Kreuzhoz. A többiek kimennek.)* Nem tudja, mi van Gáborral?

KREUZ Nem. Volt nálam, aztán eltűnt. Rábírt, hogy menjek el egy bankba, szerezzek pénzt.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Nem kapott egy fillért se.

KREUZ Honnan tudja?

Dr. SÁRVÁRI KINGA Én ne tudnám? Mi is kunyerálunk, már két éve. Csak a nexus számít.

KREUZ Akkor minek ez a sok fölajtás?

Dr. SÁRVÁRI KINGA Valamit azért mégiscsak tanítani kell, nem gondolja? Azt nem mondhatom, hogy csak és kizárólag nexusok vannak, úgyhogy kár próbálkozniuk. Ezt a munkaügyi központ sem finanszírozná. Pedig mindenki tudja, hogy így van.

KREUZ Persze... én is tudom. Meg is mondtam Gábornak. *(A folyosón Jancsik Évához lép.)* Mi van a barátoddal?

JANCSIK ÉVA Már otthon van. Telefonált az anyám. Túl fogja élni.

KREUZ Jól van. Úgy aggódtam. Adhatok egy puszit?

JANCSIK ÉVA Hát persze. *(Odadugja bal arcát Kreuzhoz.)*

Nyílik a bejárati ajtó. Gábor barátnője. Rágózik. Kézfejjével megtörli az orrát.

KATI *(Kreuzhoz lép.)* Emlékszel rám?

KREUZ Hogyne. Kati vagy. A Gábor barátnője.

KATI Voltam.

KREUZ Hogyhogy?

KATI Elegem van belőle. Link alak.

KREUZ De hát mi van vele?

KATI A pszichiátrián van megint.

KREUZ Istenem...

KATI Na, nem beteg. Á! Narkózik. Kemény drogos. Megmondanád a csajnak, hogy ne számítsen rá?

Tanterem.

Dr. SÁRVÁRI KINGA (*ismét Gábor helyén*) Gábor sajnálatos módon nem jelent meg. Kórházban van. Szilvási művésznő meg úgy döntött, hogy kimarad. Az ő dolga. Kovácsné dr. Hajsza Mónika is kitűnően oldotta meg a feladatát. Nemhiába művészettörténész. Nagyon izgalmas interjú született Sárkány Ignác tollából. A Néprajzi Múzeumot mutatta be egy nagyon idős teremőr néni segítségével. Jancsik Éva, aki nem is fővárosi, teljesen otthonosan mozgott a Szépművészeti Múzeumban. Kicsit hiányoltam a konkrétumokat. Túl általános az egész, de ahhoz képest... Dr. Beregszászi... Nézze, nem rossz, de az íráskészségével bajok vannak. Ezt már az önéletrírásnál is észrevettem. Túlságosan leegyszerűsít.

Dr. BEREKSZÁSZI (*Fözláll. Zömök, fekete férfi, túl az ötvenen.*) Találtam állást... Vidékre megyek családorvosnak. Már hatszáz beteget regisztráltak a körzetemben.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Örülök. Szívből örülök. De vidéken is kell a rendes beszéd, a jó fogalmazás. Mert az önkormányzat lehengerli önt. Írjon csak úgy, kedvére, levelezzen. Az itthon maradottakkal..

Dr. BEREKSZÁSZI Nincs kivel levelezsem... Most kandidálok a zsíryanagcsere-zavarok kapcsán.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Akkor pláne! Jó munkát, doktor úr! (*Összepakol.*)

KREUZ (*halkan*) És én?

Dr. SÁRVÁRI KINGA Jaj, bocsánat! Kreuz Attilaé a legjobb! Látszik, hogy nem sajnálta a fáradságot! Az egyetlen dolgozat, amely körüljárja a helyszínt. Leírja az épület múltját. Még a falak színét is! Hangulatát. És a jelent a legaprólékosabban. Rengeteg információval. Tudják, hogy manapság mennyit ér az információ.

46. kép KÓRHÁZBAN

A kórteremben, utcai ruhában - kicsit rendetlenül öltözötten - a Mama áll az ágy mellett. Az ágyon a holmijai.

TANÁRSEGÉD (*Mellette áll.*) Tessék visszafeküdni.

MAMA Haza kell mennem.

TANÁRSEGÉD Hilda néninek pihenésre van szüksége.

MAMA A fiamnak van rám szüksége. Most...

47. kép VÁR, KULTURÁLIS KÖZPONT

Egy díszesebb irodában a kft. vezetője szakállas, hordószerű jelenség.

VEZETŐ (*hangját megemelve*) Barátaim! Ím eljött ez az utolsó nap is. Önök máttól kulturális menedzserek! Kiváló eredményt: Kreuz Attila, Jancsik Éva és Sárkány Ignác ért el. Nos, aki úgy gondolja, hogy szeretne nálunk dolgozni, az jelentkezzen... Lesz office attendant vagy inkább office messengernek mondható állás...

SÁRKÁNY IGNÁC Az mi...?

KOVÁCSNÉ Dr. HAJSZÁM MÓNIKA Hivatalsegéd!

JANCSIK ÉVA ...vagy altiszt.

KREUZ *(alig hallhatóan odasúgja a többiekhez)* Anyukád!

VEZETŐ Nos hát? Senki? Én mindenesetre állom a szavam. Később is dönthetnek. Forduljanak hozzám vagy Sárvári tanárnőhöz bizalommal. Jogi problémákkal is... Ja, nehogy elfelejtsem... A jövő héten három napig amerikaiak lesznek a vendégeink. Három férfi a tengerentúlról. Valami olyasmit fognak mesélni önöknek, amire azt fogják mondani, márpedig ilyen nincs is... Kedd, szerda, csütörtök. Reggel kilenctől délután háromig. Természetesen az önök részéről ingyenes... Ételről, italról a káéfté gondoskodik.

A hallgatók a folyóson ülnek. A művészettörténész nő Kreuz mellé ül. Dr. Beregszászi is lehuppan.

KREUZ *(Kovácsnéhoz fordul)* Bocsásson meg Mónika, de sokat törtem a fejem kegyeden.

KOVÁCSNÉ DR. HÁJSZÁM MÓNICA Rajtam?

KREUZ Na, nem valami eget rengető ügy. Csak nem értem a nőket.

Dr. BEREKSZÁSZI Nincs egyedül.

KREUZ Nos, nem úgy, általában. Csak most egyet nem értek. Minek az, hogy Kovácsné. Ki az a Kovács? Kegyed egy doktornő. Mi a fenének a férje neve? Biztonságot ad? Hogy férjezett? Ez már valami?

Dr. Beregszászi egyetértőleg bólogat.

KOVÁCSNÉ DR. HÁJSZÁM MÓNICA Jó, hát igaza van... de a nők... úgy általában... szeretik, ha van egy férjük. Tartást ad. Nemcsak maga veti ezt a szememre... A Kovács egy senki. De mégis!

KREUZ Jó, jó... Isten őrizzen, hogy belegázoljak a kegyed érzéseibe. Csak úgy megkérdeztem.

KOVÁCSNÉ DR. HÁJSZÁM MÓNICA És ha most megbocsátanak az urak, innék egy kávé. Már hozza is a barátnőm. *(Föláll, a két férfi bokától tarkóig végigméri, ahogy elsétál a büfé felé.)*

Dr. BEREKSZÁSZI Csinos, nem igaz?

KREUZ Nem rossz. *(Szünet.)* Mondja, doktor úr, mit szól ehhez az újabb örülethez? Hogy nyugodtan ehetünk bármiféle zsírt. Mert nem az a vétkes lipidügyben. Hanem a finomított cukor, liszt, rizs... valamelyik lapban olvastam. Csak azt nem tudom, a HDL-faktorra milyen hatással van...

Dr. BEREKSZÁSZI Én nem tudok erről. De honnan tud ön?

KREUZ Koleszterinszűrések. Hipochondria. Öt éve már. Jó a HDL-em.

Dr. BEREKSZÁSZI A kandidatúrám tiszta tudomány. A megfigyeléseimen alapszik. Az állati zsiradékok káros hatásait igyekszem bizonyítani.

KREUZ Fontos ez egy háziornosnak?

Dr. BEREKSZÁSZI Nem vagyok vátesz, de szeretném megszűrni a környék lakosságát. Visszaszorítani a szívinfarktusok kockázatát... És sikerülni fog. Sikerülnie kell...

KREUZ Jön Józsi bácsi, és leszokik a tokaszalonnáról. Bekap egy falat szójapörköltet. *(Mindketten nagyot nevetnek.)*

48. kép CSEPELEN

A HÉV-en. Gyuri és Kreuz a menetirány szerinti jobb oldalon ülnek. Kibámulnak az ablakon. A vonat nagy robajjal zuhog le a lejtőn. Elszórtan állnak még a házak. Szent Imre tér. Lekászálódnak. Gyuri mackósan lépked, Kreuz határozottan, mint egy katonatiszt. Átvágnak egy grundon. A valamikori Szent János utca. Csepel Művek. Betonfal mered. Csönd. Fakerítés. Fakapu. Belökik. Jobbra vastag betonkockás műanyag kuka. Buja természet. Olajfa, akácok, rózsabokrok téli álomra készülve.

KREUZ Ez a kert volt a Mama mindene. *(A kulcsokkal bibelődik. A ház hosszan nyúlik, mint a régi, falusi házak, de már csak a hátsó fele lakható. Elöl embermagasságú vályogrom. Két szoba, méternyi széles, ám öt méter hosszú konyha, végében függönnyel leválasztott rész, a mosdó. Lavór, elhasznált szappanok, tükrös szekrényke, tárva-nyitva. Figaro arcvizes üveg.)* Na, ha ezt megveszi valaki, az festi magát.

GYURI Már megint a pesszimizmusod. Nem kell előleget venni a bajból.

Kreuz legyint. Rágyújt.

GYURI *(A falakat fürkészi, repedésekbe dugja az ujját.)* Csak össze ne dőljön. Nincs alapja, mi?

KREUZ Nincs hát.

GYURI El kell adni minél hamarabb.

KREUZ A teleknek van itt értéke. A ház egy nagy túró. *(Bezárja a kaput lakattal, láncsal, dróttal. A piacon haladnak keresztül. Beszélgetnek, s nem is veszik észre az ócskapiac kacat-jait, amelyeket néhány rongyos ember próbál rájuk sózni.)* Mit jelent a szeretet himnuszában a tükör által homályosan, meg a színről színre?

GYURI Hát... Szent Pál apostol itt arra céloz, hogy amíg gyermek volt, addig tükör által...

KREUZ ...homályosan. Színről színre. Te tudtad, hogy két Bergman-filmnek is ez a címe? Nem lehet véletlen...

GYURI Ez eszembe sem jutott.

49. kép CSEPELI TEMETŐ

Félsötét. Jobbról két parkoló autó. A bejárat mellett amolyan őrház, apró téglapépület. Kutya hempereg, macska nyújtózkodik, öregember ül egy sámlin, szájában pipa.

TEMETŐŐR Adjisten. Régen nem láttam.

KREUZ Nem volt időm, bátyám. Megnézzük apámat.

TEMETŐŐR Csak menjenek.

A temető főutcája. Jegenyesor. Ravatalozó.

KREUZ *(Odakapja a fejét, ahol a baloldali ajtó megnyílik. Hangja elcsuklik.)* Itt volt főravatalozva.

Gyuri megveregeti a vállát. A sír.

„Kreuz Frigyes - Élt 66 évet.” *(A sírhoz lép. Keresztet vet. Megérinti a sírkövet. Maga elé mormol.)*

KREUZ Segíts, papa! Segíts. Taníts meg élni...

50. kép KÓRHÁZBAN

A Mama és Kreuz a pszichiátrián.

TANÁRSEGÉD *(Fejét rázza.)* Kicsit magas a lítium a vérben. Csökkentjük az adagot.

KREUZ A Mama minden ízében reszket. Írni egyszerűen képtelen.

TANÁRSEGÉD Az írással valóban előfordulnak problémák.

KREUZ Elesett. A kádban. Meg is halhatott volna. *(Váratlanul.)* A Mama nem depressziós. Sohasem volt az.

TANÁRSEGÉD *(Élesebben.)* És a szuicid kísérlet?

KREUZ Ijesztgetés volt. Hogy dolgozzam végre. Ennyi.

MAMA Attila! Miket hordasz itt összevissza?

KREUZ Egy katolikus sosem lesz öngyilkos...

MAMA *(Pityeregni kezd.)* Elsüllyedek a szégyentől...

KREUZ Félrekezelte, tanársegéd úr. Nem jövünk többet.

TANÁRSEGÉD Ha így gondolja... bár nem is jöhetnének. Körlevél jött, hogy akik már nem fekvőbetegek, járjanak az esztékába ambulánsan. Én megírom a tapasztalataimat az ottani orvosnak Hilda nénivel kapcsolatban. De fölkereshetnek a magánrendelésemen is...

KREUZ Jó lesz nekünk az esztéká is. Apropos! Nem vesz házat Csepelen? *(A Tanársegéd nem figyel. Épp a Mamának csókol kezét. Kreuznak is a kezét nyújtja.)* Komolyan kérdezem! A gyár nem dübörög többé. Mindenki lapáton van...

51. kép BUSZMEGÁLLÓ

KREUZ Még mindig neki hisz, ugye, Mama? Hát nem vesz észre semmit? Higgyen nekem. Ez az orvos nem ért semmihez. Maga túl bonyolult neki.

MAMA Ezt a szégyent!

KREUZ Tényleg szégyen. De nem nekünk. Meglátja, egy hét múlva kutya baja.

MAMA Tudhatnád, hogy az esztékába nem teszem a lábam! Apád elájulna ha meghallaná!

KREUZ Ki mondta, hogy odamegyünk? Értse már meg, hogy nem lesz semmi baja! Jön a kárpótlás a Mindszenty-ügy miatt. Én meg találok állást, rövidesen.

MAMA Milyen állást kapsz te, édes fiam?

KREUZ Meglepetés. Hamarosan kiderül.

52. kép KREUZ-LAKÁS

MAMA *(A körfolyosón.)* Csak nem a nyugdíjam?

POSTÁS Nem, drága Hilda néni. Majd a jövő héten. A fiának hoztam egy kis pénzt.

MAMA *(Aláírja a csekket, a körpecséten virít: »Munkaügyi Központ«, szégyenkezve számolja a pénzt, közel tízezer forint, egy százast nyújt a postásnak.)* Ez a magáé, Józsikám!

POSTÁS De Hilda néni...

MAMA Ne zsenírozza magát! Tegye csak el. Az én Attilám nemsokára dolgozni fog.

POSTÁS Csak nem?

MAMA Bizony ám! Nem éltünk mi soha sem a máséból. Segély! Majd meglátja.

(Zavartan csukja be az ajtót. A pénzt az asztalra teszi, rá a csekket. A könyvespolcon fénykép. Kézbe veszi. Száll a por, ahogy ráfúj. Az elsőáldozó, tizenegy éves Attila áll a képen. Sóhajt, s visszateszi a fotót.)

53. kép GRUNDON

Vasárnap délelőtt a Kreuz háza melletti üres telken. A gyerekek Kreuzzal fociznak, van aki a grund széléről figyeli a mérkőzést.

KREUZ *(Leállítja a játékot, s a pálya szélén álló táblához siet, ahol ott fehérlenek a krétával rajzolt játékosok.)* Állj!

KISFIÚ Olyan régen játszottunk!

KREUZ Az volt a taktika lényege, hogy ha az ellenfél leszerelte az egyik Ajax-játékost, akkor abban a pillanatban az egész csapat a saját tizenhatosán termett, és hermetikusan lezárták a támadók elől a kaput... *(Kreuz kiselőadását nemcsak a gyerekek figyelik, hanem néhány felnőtt is odasétál, és némán hallgatja őt).*

LAKÓTÁRS *(Illuminált állapotban kapaszkodik, kezében sörösüveg, alján lötyög a sör.)* Sok a szöveg, Kreuz!

KREUZ Megkérhetném, hogy ne zavarja az előadást?

LAKÓTÁRS Előadást! Megrontsa a kölköket!

KREUZ -tja! Kedves uram, -tja... Fonetikusan. Ha megrontás az, hogy a koszon kívül más is ragad rájuk, akkor igen, akkor megrontom őket. Elveszem a szüzességüket. Tudati szinten. Ebben áll a nevelő, a tanító élvezete. Babits Mihály mondta, nem én.

A lakótárs elhajtja a már üres sörösüveget. Pontosan céloz az üveg szilánkokra hullik a ház udvarán.

KISFIÚ ANYJA *(A Lakótárshoz lép.)* Nem szégyelli magát? Részeg disznó. Mit tud maga?

KREUZ Köszönöm, asszonyom. Maga meg, tudja maga, ki volt Babits?

LAKÓTÁRS Buzi zsidó, mint maga!

KREUZ Ez jó, uram, félig német vagyok...!

LAKÓTÁRS Félig meg zsidó!

KREUZ Vagy tán egészen az...?

KISFIÚ ANYJA Most már elég legyen! *(A Kisfiút kezénél fogva elrángatja az anyja. A Lakótárs utánuk dülöngél.)*

LAKÓTÁRSNŐ *(Kreuz elé lép.)* Mi a maga anyja, légtornász?

KREUZ Pofa be, hölgyem.

LAKÓTÁRSNŐ *(Körülnéz.)* Hallják, hogy beszél? És még azt merik mondani, hogy úri-emberek! Akkor nem lagnának a Faragóék helyén. A sötét udvari...

KREUZ A maga komcsijai vették el tőlünk az életet... Maga! Maga volt! Most a kezemet csókolgathatná... ha hagynám. De így is megcsókolhatja... na, nem a kezemet!

LAKÓTÁRSNŐ Vigyázzon, mit mond! Visszahívom az uramat!

KREUZ Ketten fogják csókolni a...

LAKÓTÁRSNŐ Az uram kőműves.

KREUZ Akkor magát be is tudja falazni...

LAKÓTÁRSNŐ Na, csak vigyázzon! Tartsa a száját, mert...

KREUZ Mert? Akkor mi lesz? *(Ezt már nem hallja a Lakótársnő, mert sebesen elviharzik.)*

A házmester kukákat gurít az udvarra, és földönti őket. Slaggal mosni kezdi a belsejüket. Az udvar fölülről. Őt kuka földöntve, szétszórva. Egy nő sepregeti a sörösuveg zöld darabjait.

54. kép KREUZ-LAKÁS

A konyhában a Mama főz. A rádióban a hang felerősödik, reklámszene harsan, a Mama hihetetlenül felgyorsulva ront a rádióhoz, és elzárja. Lassan főz tovább.

55. kép VÁR, KULTURÁLIS KÖZPONT

A tanfolyami előadóterem. Társa-nyitva. A folyosón hosszú asztalon hidegtálak. Kávé gőzölög. Gipszcsizmájában Sárkány Ignác sántikál, kezében dúsan megrakott tálca.

KREUZ *(Benyit.)* Helló. Hát te?

SÁRKÁNY IGNÁC Nem sikerült.

KREUZ Micsoda?

SÁRKÁNY IGNÁC Hát a menedzserség.

KREUZ Hát te voltál az egyik legjobb.

SÁRKÁNY IGNÁC Az együttesnél! Mire visszamentem, már fölvettek egy profit. Az együttes sem tiltakozott olyan nagyon... féltették a kis tyúkszaros életüket...

KREUZ És most besegítesz?

SÁRKÁNY IGNÁC Nem... Fölvettek. Idejöttem hivatalsegédnek. A főnök megkért, hogy egy kis pluszdohányért segítsek, amíg itt vannak az amcsik.

KREUZ Nem láttad Sárvári Kingát?

SÁRKÁNY IGNÁC Talán bent van a teremben...

KREUZ Köszí. *(Kinyitja a táskáját. Egy csokoládészelet kerül a kezébe. Elmosolyodik, majd majszolni kezdi az édességet. Azután belép az ünnepi hangulatú terembe. Sárvári Kinga az utolsó simításokat végzi.)* Kézcsókom.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Na, maga az első?

KREUZ Sárkány Nácit is láttam itt.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Szegény... Na, de sikerült őt ide venni!

KREUZ Én is szerettem volna...

Dr. SÁRVÁRI KINGA Jött volna? Office messengernek?

KREUZ Igen, hivatalsegédnek... szeretnék... ha lehetne.

Dr. SÁRVÁRI KINGA Sajnos csak egy státusunk volt. Talán jövő ilyenkor. Nem tudom. Nyugdíjba mennek páran...

KREUZ Szóval jövőre. Jó, majd jelentkezem.

Dr. SÁRVÁRI KINGA El ne menjen! Jönnek az amerikaiak.

KREUZ A kaja ingyen van?

Dr. SÁRVÁRI KINGA Hát persze.

KREUZ *(Sóhajt.)* Akkor maradok.

Helyére ül. Belibben Jancsik Éva is. Jobbról, balról megcsókolja Kreuzot. Lassan benépesül a terem. Pontosan kilenc óra.

SWINBURNE JACK *(Magas, ősz úr, belép, mellette tolmácsnő.)* Jó... regelt... kíváanok... *(Úgy buktatja ki a száján a számára értelmezhetetlen szavakat. A teremben derűtség. Az ősz úr elmondja, hogy semmi köze a nagy költőhöz, bár ő maga igencsak vonzódik a művészetekhez.)*

JACK, majd a TOLMÁCS Magyar vagy amerikai idő szerint kezdjük? *(A teremben értetlenség.)* No, csak azért, mert ha magyar idő szerint kezdünk, akkor akár fél tízkor is kezdhethetünk, de ha amerikai szerint, akkor se kilenc előtt, se kilenc után egy perccel se. *(Újból derűtség. Fészkelődés.)* Bukarestben két órát is késtek az előadásomról. Azt mondták, késett a busz. Két órát? Kérdeztem én. Igen, két órát, válaszolták. És ez nem vicc! Nem is értem... *(Derűtség. Taps. Jack mosolyog. Arcszíne olyan, mint aki nem a földről érkezett.)*

DR. SÁRVÁRI KINGA *(Föláll.)* Jack Swinburne elmagyarázza önöknek, hogyan lehet Mózes tízparancsolatát összeegyeztetni az üzleti élettel. Ugye fantasztikus?

Jack mosolyog, a tolmács fordítja dr. Sárvári Kingát.

JACK, majd a TOLMÁCS Kezdjük is el az első parancsolattal. „Én az Úr vagyok a te Istened... Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem...” Vagyis, mutass kellő tiszteletet a tekintéllyel szemben. *(A hangok elúsznak.)*

Jancsik Éva szájtátva bámul, majd papírai fölé hajol és ír. Egyetlen sora sem hajlik meg sehol. Kreuz maga elé néz. Rövid idő után...

KREUZ *(az orra alá dörögve)* Jó vicc! Amerikában igen. De nálunk? A sok bunkója. Mózes és a magyar etika. Szép...

56. kép KREUZ-LAKÁS

MAMA *(Kérdőre fogja.)* Na, megvan az állás?

KREUZ Állás? Hivatalsegéd lehettem volna.

MAMA Az mindegy. Megmondtam már, egy férfi attól férfi, hogy dolgozik. Na, mondod már? Pláne ha fizetnek...

KREUZ Múlt időt használtam, Mama, kérem. Betöltetett! Az állás. Másé lett. És én örülök neki. Mert olyan ember kapta meg, akit csúnyán becsaptak. Áldja meg az Isten.

MAMA Mamlasz vagy, édes fiam. Harcolni kell. Mit mondott apád mindig? Nincs lehetetlen, csak tehetetlen.

KREUZ *(Az ajtóhoz lép.)* Elmés mondás. Szegény papa!

Csöngetés.

GYURI *(Termete betölti a teret.)* Újraolvastam Strindberg Haláltáncát. Örület!

KREUZ *(Gyuri tenyerébe csap.)* Az biztos!

GYURI Kézcsókom, Hilda néni! Jobban van már?

MAMA Jól vagyok, Gyurikám. Jól...

KREUZ Mama, mi kimegyünk a konyhába. Tessék pihenni.

MAMA Megette a fene az egészet. Nem bírom a tétlenséget! Bezzeg te, édes fiam, hevernél napestig.

KREUZ Jól van, Mama, most hagyjuk ezt. *(Becsukja maga mögött a szobaajtót. Visszalép. Röviden keresgél a könyvespolcon. Kihúz egy vaskos könyvet. Lefújja róla a port.)*

KREUZ *(Gyurival a konyhában)* Tudod, mit tett ez a Strindberg? Lepatkányozta Ibsent. Nem volt normális. De melyik nagy művész normális?

GYURI De mit mondott Ibsen Strindbergről?

KREUZ Hát, látod, ezt nem tudom. Mindenesetre Kosztolányi is támadta Adyt, azt írta Babitsnak, hogy maga a költészet, kedves Mihályom, nem a vérbajos Ady Endrék és agyalágyult Juhász Gyulák. Jó mi? Igaz, fiatal volt akkor. Később mindent megbánt. Strindberg is. Kimondatott, hogy az Isten bocsássa meg azt a sok szörnyűséget, amit az embereknek okozott. Vajon ez a sok állat itt, körülöttünk, kimondja-e ugyanezt? Ha megörült? De miért örülnének meg? Eszük ágában sem lesz. Joviális asszonyok és urak lesznek belőlük, akik majd elmesélik az utókornak, hogy mennyi mindent tettek az emberekért, és csak mi ketten tudjuk majd, ha megérjük egyáltalán, hogy minden szavuk, szóviráguk merő és szintiszta hazugság. *(Kapkodja a levegőt.)*

GYURI *(Jegyzetel, gondolkodik.)* Erre nem gondoltam. Okos vagy.

KREUZ Én? Még kézbesítőnek sem vagyok jó. És katolikusnak sem. Nem szabadna anyázni. Még gondolatban sem.

GYURI Én gondolkodtam, miért tartasz te ott, ahol tartasz.

KREUZ Na?

GYURI A baloldálnak túlságosan katolikus vagy, a katolikusoknak meg túlságosan baloldali.

KREUZ De, könyörgöm, milyen oldali egy katolikus? Az egyetemes milyen oldali? Hát nem a kozmosz maga? Hol van ahhoz képest jobb-, meg baloldal? Meg anyaszentegyház? Tudod, mit mondott Dosztojevszkij? Én egy vagyok, a többi meg mindenki!

57. kép GRUNDON

Kreuz lába rúgja a focilabdát. Azután kiderül, hogy csak magában focizik.

A világítóudvar egyik ablakából a már többször látott kisfiú figyel.

58. kép VÁR, KULTURÁLIS KÖZPONT

A tanfolyam folyosója. Terített asztalok.

JANCSIK ÉVA Tegnap miért nem voltál?

KREUZ Mert elegendem van mindenből. Meg fogok halni...

JANCSIK ÉVA Mint mindenki. Na... ugyan már! Ne lógasd az orrodát. Képzeld, Jack meghívott reggelizni! Nem ülsz le hozzánk? Ja és képzeld, tegnap tíz után érkezett. Jót kacagtunk, hogy mi van a nagy amerikai idővel? Behúzta a nyakát, úgy ment ki a táblához. Azt mondta, hogy ő nyolckor ott volt a Parlamentben, amerikai idő szerint, a képviselők meg kilenc után kezdtek el szállingózni. Jó mi?

Kreuz nem válaszol. A lány magában nevetgél. Föláll, odaül Jack Swinburnehöz. Kreuz füléig hangfoszlányok úsznak. Jancsik Éva franciául beszél, Jack is, de kissé törve. Nagyokat nevetnek. Az idős férfi megfogja a lány kezét, a másikkal teát tölt. Kreuz rágyújt. Előadóterem. Pontban kilenc óra. Tolmács.

KREUZ *(Évának súg)* A másik kettő hol van?

JANCSIK ÉVA Azok tegnap voltak. Haláli jó fejek mind.

KREUZ Ahá...

JACK, majd a TOLMÁCS Nagyon gazdag ember voltam. Egy biztosítótársaság feje. Két gyermekem van, szép feleségem. Nagy házam a nyugati parton. Nyaralóm a Grand Canyon közelében. Három kocsis. És nem éreztem jól magam. Elfordultak tőlem a gyerekeim, a feleségem és a barátaim. Volt már egy jachtom, vettem egy nagyobbát. Ettől sem változott semmi. Aztán külön éltem a családomtól. Nos, elkezdtem szétszogatni mindenem. Némi pénzem maradt még, úgyhogy attól a naptól fogva bérelt kocsin jártam, olcsó szállodában vettem ki egy aprócska szobát. Alapítottam egy új céget. Ma ott tartok, hogy gazdagabb vagyok, mint valaha. A családom visszafogadott, a barátaim is, boldogan élek. Csak délelőtt dolgozom, a délutánom, az estéim a családé és a barátoké. Hát ezt javaslom önöknek is.

KREUZ, majd a TOLMÁCS *(Jelentkezik.)* Tudja, kedves uram, a magyar nép még nem tud mit szétszogatni! Ha majd mi is ráununk a sok autóra, jachtokra, házakra, akkor mi is csömört fogunk kapni, s akiben ott az Isten, az szét fogja osztani.

Az amerikai nagyokat bólogat. Odalép Kreuzhoz, kezét nyújtja. A többiek tapsolnak.

JACK, majd a TOLMÁCS *(A lepedőnyi papírlapra köröket rajzol, pontosan ötöt.)* Az első körbe kerül a munka. A másodikba az én, vagyis az ego, a harmadikba a gyerek, a gyerekek. A negyedikbe a feleség, az ötödikbe a barátok. Nos, mi a helyes sorrend önök szerint?

Kezek lendülnek a magasba.

DR. BEREKSZÁSZI *(Fölemelkedik a székéről.)* A munka, az a legfontosabb...

A Tolmács fordít. Jack bólint.

JANCSIK ÉVA, majd a TOLMÁCS A gyerekek!

KREUZ, majd a TOLMÁCS *(halkan)* Szerintem mind az ötöt fontosnak kell tartanunk...

JACK, majd a TOLMÁCS Okos, okos... *(A fejét rázza.)* Nézzék. Persze, hogy mind az öt életünk része, sőt, egésze. De mégis, a legfontosabb az ego. Mert én választok. Például a feleséget. Én döntöm el, lesznek-e gyerekeim. Barátot is én választok. A legutolsó a munka. Ahogyan azt a saját példámon okulva elmeséltem. Bocsánat. Fölcseréltem. A feleség a második, hiszen a gyerekek fölnőnek és kirepülnek, hátralévő életemet tehát az asszonnyal kell leélnem. Értik? *(Heves bólogatás.)*

KREUZ *(Jancsik Évának súsja)* Nem választ ki az ember semmit. Az jön magától, miután minden le van írva odafönt. Vagy odalent. Az idők kezdete előttről.

JANCSIK ÉVA Jelentkezz! Kíváncsi volnék, mit mondana erre Jack?

KREUZ Ugyan már. Nem ontológiaóra ez, hanem gazdaságelméleti. Egyébként igaza van. Baromi jókat mondott. Ezen a szinten óriási!

A folyosón zsvaj. A hallgatók, az előadó, a tolmács és dr. Sárvári Kinga jóízűen falatoznak. Sárkány Ignác, ha sántikálna is, de úgy mozog az asztalok között, mintha mindig ezt csinálta volna. Kreuz lehajtott fejjel ül, szendvicset majszol, nézi a boldogságtól sugárzó arcokat. Jancsik Éva Jackbe karol. Az amerikai a fülébe súg. A lány hitetlenül rázza a fejét. Könnyek gurulnak az arcán. Jack nyakába ugrik és összevissza csókolja. Ugrál, mint kisgyerek a játszótéren.

JANCSIK ÉVA *(Kreuzhoz rohan először.)* Imádlak, Attila!

KREUZ Nofene.

JANCSIK ÉVA Tudod, mit mondott Jack? Tudod?

KREUZ Egy kukkot sem értek se angolul, se franciául.

JANCSIK ÉVA Most ne hülyéskedj. Ez halál komoly Magával visz.

KREUZ Amerikába!

JANCSIK ÉVA Dehogy. Az túl szép lenne. Nem. Prágába, Varsóba, Tallinba, Rigába, Vilniusba...

KREUZ Tolmácsnak?

JANCSIK ÉVA Hülye... én leszek a referense!

KREUZ Na, az nem semmi! Gratulálok. De mi lesz a barátoddal?

JANCSIK ÉVA Jól van már! Mondtam neked.

KREUZ Lehet, hogy szüksége van rád. Tudod, az embernek a legmélyebb ponton van szüksége a másik emberre...

JANCSIK ÉVA Most szalasszak el egy ilyen alkalmat?

KREUZ Te tudod, mit csinálsz. Hát nem mondta Jack, hogy az ego a legfontosabb?

JANCSIK ÉVA Szia, csókollak. Majd írok neked. Ha lesz valami lehetőség, segítek! Jó?

KREUZ Hát persze. Az természetes. Vigyázz magadra...

Jancsik Éva elkeveredik a tömegben. Jack odadob egy „hellót” Kreuznak. Kreuz bólint. Kicsit meghajol.

59. kép KREUZ-LAKÁS

A mama egy régi bőröndben pakolgat. El-elidőzik a holmiknál, mosolyogva. Attila gyermekkori játéka és ruháskája kerülnek a kezébe, meg egy régi csokoládépapír.

A rádióban Ki nyer ma.

A zene és a kérdés Rachmaninov.

60. kép SZILVÁSI SZIDÓNIA LAKÁSA

Kreuz kétszer csönget. Belülről mocorgás hangjai.

SZILVÁSI SZIDÓNIA *(Kinéz az ajtó kisablakán, pongyolában van.)* Attila, drága, maga az? Várjon. *(Becsukja a kisablakot. Kulcsörgés. Kilép, hátára bundát terített.)* Drágám, nem tudom beengedni... A szeretőm ideköltözött. Megérti?

KREUZ Igen. Persze. És ne haragudjon.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Maga ne haragudjon.

KREUZ Azért fölhívhatom néha?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Hát persze. Nyugodtan. Bár a szeretőm nagyon féltékeny.

KREUZ Akkor isten őrizze!

SZILVÁSI SZIDÓNIA Egyszer leülnék magával...

KREUZ Csak leülne?

SZILVÁSI SZIDÓNIA Pizkos a fantáziánk! *(Nevet, és megborzolja Kreuz haját.)* Beszélgetni... Maga még fiatal. Viszont nem tud bánni a nőekkel.

KREUZ Vettem észre.

SZILVÁSI SZIDÓNIA De az okait nem tudja.

KREUZ „Miért a kokain? Megvannak okaim.” Kosztolányi írta.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Látja, ez a baj. A lányokat nem érdekli az ilyesmi.

KREUZ Nem tudok megváltozni. Ha nem kellek így, hát nem kellek.

SZILVÁSI SZIDÓNIA Így van. A nőt meg is kell tartani. Majd beszélünk. Megyek, mert megfagytok. Viszlát, Attila, drága... *(Fölágaskodik. Átöleli a férfi nyakát. Szájon csókolja.)*

SZILVÁSI SZIDÓNIA Mennem kell, Attila, drága. Csókolom.

KREUZ Én is, művésznő. *(Kezet csókol.)*

61. kép KREUZ HÁZA

Kavarog a hó.

KREUZ *(Belép házuk kapuján, a Kisfiú beszalad az előtérbe az udvar felől.)* Hát te? Honnan bukkantál elő?

KISFIÚ Én...? Háááát....

KREUZ Már megint valami stikli?

KISFIÚ A Frici... a pincében.

KREUZ Frici? Ki az a Frici?

KISFIÚ Macska. Fekete. Vak a fél szemére.

KREUZ Ó, Istenem!

KISFIÚ Nincs semmi baja!

KREUZ Hát ahhoz képest... bár tudod, hogy vakok közt félszemű a király.

KISFIÚ Kiscicái vannak. Négy.

KREUZ Mutasd.

A Kisfiú lendületes léptekkel halad. Nyomában Kreuz. Leérnek a pincébe. Farácsos fakkok. Kreuz villanyt gyújt. A lomok közt ócska matracon nagy testű fekete macska nyújtózik. Kölykei szorgalmasan szopnak.

KREUZ *(Leguggol.)* Szépek. Nézd őket! Tudnak ők ártani? Te már tudsz. Falat firkálsz. Én meg tönkreteszek mindent és mindenkit. Még az anyámat is.

KISFIÚ Hilda nénit? Mi van Hilda nénivel?

KREUZ Jobban van.

KISFIÚ Hozok a Fricinek husit. Lopok a hűtőből.

KREUZ Ne lopj! Majd én adok. Gyere. Aztán hozd le a Frici mamának. De miért Frici, ha egyszer lány?

KISFIÚ Lány? Nem tudtam...

KREUZ *(Barackot nyom a gyerek fejére.)* Jól van, no.

62. kép KREUZ-LAKÁS

A kisfiú Kreuz mögött, a konyhában várakozik.

KREUZ *(Matat a hűtőben.)* Van itt egy kis parizer. Vidd le, jó? És kézcsókom édesanyádnak. Mondd meg, Hilda néni jól van. Egyre jobban van.

A Kisfiú boldogan vágat végig a gangon. Kreuz beköszön a Mamának. Csöngetés.

JULISKA NÉNI *(A másodikról.)* Attila, hoztam két ajánlott levelet. Átvettem, mondom magamban, miért fáradjanak a postára, mikor itt vagyok én. Nem igaz?

KREUZ Örök hálám, Juliska néni.

JULISKA NÉNI Adtam egy húszast a postásnak.

KREUZ *(Pénztárcájában matat, egy ötvenest ad át.)* Tessék.

JULISKA NÉNI Csak egy húszast adtam.

KREUZ Nyugodtan tegye el. Már annyiszor átvette a leveleimet... Még így is én tartozom...

JULISKA NÉNI Ha úgy gondolja... Ja, visszahoztam a kést.

KREUZ Kést?

JULISKA NÉNI Nem a maguké?

KREUZ *(Kezébe veszi az apró, fanyelű kést.)* De igen. Hol tetszett rábukkanni?

JULISKA NÉNI Az udvaron. Maguk alatt. Oda esett.

KREUZ Esett?

JULISKA NÉNI Mikor Hilda kint állt a gangon, láttam megvillanni kezében a kést. Kiejtette a kezéből. Erzsike a harmadikról Hilda alá szaladt, hogy elkaphassa. Az ura is kirohant. Úgyhogy nem halt volna meg... De szerencsére maguk is gyorsak voltak.

KREUZ *(döbbenet)* Szerencsére... köszönöm, Juliska néni. Nagyon köszönöm.

Juliska néni távozik. Kreuz a konyhába lép. A kést az egyik szekrényke legalsó fiókjába rejti. Zacsókát, recepteket pakol rá.

MAMA *(Benyit.)* Eridj trógerolni!

KREUZ Rögtön!

MAMA Nem viccelek! Tessék végre valamit csinálni.

KREUZ Levele jött, Mama.

MAMA *(Szemüveget húz elő a házikabát zsebéből, föltépi a levelet, gyorsan fut át a sorokon, lecsapja az asztalra.)* Az anyjuk kínját!

KREUZ Ki írt?

MAMA A minisztérium. Hogy nagyon sajnálják, de csak akkor kapnék kárpótlást, ha a személyi szabadságomban lettem volna korlátozva. Hát mit csináltak hat évig?

KREUZ Szóval csak az kaphat, aki börtönben volt. Rohadjanak le!

MAMA Az Isten bocsássa meg nekik! *(Öklét rázza, kisiet a konyhából. Ajtócsapódás.)*

KREUZ *(Fölbontja a neki szóló levelet, a feladó jól olvasható „Pszichológiai intézet.” Maga elé morogva) ...töltse... Igen, hogy jelenjek meg... Pszichológiai... Mert én? általános képességek... na hiszen?*

63. kép TÉREN

Este van, 10 óra. Gyuri és Kreuz a Köztisztasági Vállalat egy telephelye előtt. Az ajtó még zárva van. Odakint több alak várakozik. Cigarettaznak néhányan, mások isznak. Kreuz és Gyuri is úgy vannak öltözve, akár a hajléktalanok. Higanygőzlámpák világítják meg a teret.

GYURI Nehogy rálépj a lábamra. Nagyon fáj a lábujjam.

KREUZ Ne orjíts meg.

GYURI Tényleg fáj. Meghúzhattam a vádlím. Kisugárzik. Nem szabadna annyit bodyznom.

KREUZ Tényleg, minek neked a testépítés?

GYURI Mert, mint tudod, ép testben...

KREUZ ...ép, hogy élek.

GYURI Nem, ez hülyeség. Ez így van.

KREUZ Mért, én nyomorék vagyok? És a lelke? És mi van, ha azt mondom, nem mindenkinek van lelke?

GYURI Hogyhogy?

KREUZ Mert a lélek nem azonos a pszichével. Miután a „kamenizmusban” tabu volt a lélek, mostanság mindenki lélekgyógyásatról beszél. Pedig az nem más, mint pszichiátria... Szerintem a lélek valahol itt van... *(Hüvelykujjával mellkasának közepére bökk.)* A gádorban.

GYURI Hol?

KREUZ Orvosi műszóval a mediastinumban. A lélek valahol ott van középtűt. Érted? Mert nem a szív fáj. Egy frászt. A lélek csavarodik meg.

GYURI Akkor szerinted mi a lélek?

KREUZ Az Isten. Az Isten jelenléte. És ezt nagyon keveseknél vettem észre. Hogy ott lakozik bennük az Isten. Te például ilyen vagy. De a Mama... hát azt már meggondolnám.

GYURI Hilda néni nagyon vallásos...

KREUZ Semmit sem jelent. Attól, hogy valakit megkereszteltek meg templomba jár, még nem keresztény. Simone Weil zsidó volt. Láttál nagyobb keresztényt nála?

GYURI ...csak Krisztust.

KREUZ Na látod. Úgyhogy hagyjuk csak a Mamát. *(Kreuz és Gyuri annyira belemerülnek a beszélgetésbe, hogy észre sem veszik, a tér kiürült. Vasajtó csattan. Kreuz odalép, rángatja a kilincset. Csönd.)* Mit mondok most a Mamának?

GYURI *(Mosolyog.)* Az igazat.

KREUZ Hogy elbáméskodtuk a melót?

Gyuri legyint. Szájukból lehelet fodrozódik. Gyuriról mégis ömlik a víz. Leveszi félkabátját, lába közé szorítja. Fekete garbópuloverét áthúzza fején. Rövid ujjú trikója alól kidagad bicepse. A kabátot vállára veti, a pulóvert belegyűri szatyrába. Gyuri és Kreuz a metró mozgólépcsőjén. Kreuz feje folyamatosan forog. A lányokat bámulja.

GYURI Van érvényes jegyed?

KREUZ Nézd a hátam. Tollas? Hát megörültem én? Még hogy jegy...

Gyuri a fejét csóválja.

64. kép A METRÓN

KREUZ *(A zsebébe nyúl, egy csokoládé kerül a kezébe ismét, a márka azonos a korábbival, elmosolyodik, kettétöri a szeletet, a felét Gyurinak adja.)* Te Gyuri! Gyermekkorom óta rettegek a halottaktól. Pontosabban rettegettem. Apám halála óta nem félek tőlük.

A kocsiban, hátul öt fiú. Szegecsekkel kivert bőrdzseki. Hajuk copfban. Jól megtermett fiúk. Röhögcsélnek. Előkerül egy üveg is, mindannyian meghúzzák. A legmagasabb fölűvölt.

BÓRDZSEKIS Né már a bodys csávót! Nagy a kajakod, öcsém! Basztatok már ilyet?

A többiek fuldokolva röhögnek. Lassít a metró, megállóhoz közelít. Gyuri váratlanul odaugrik a társasághoz, megöleli a magas bőrdzsekist, jobbról-balról megcsókolja. Láthatóan bele-vörösödnek. Mindenfelé lesnek, csak Gyurira nem téved a tekintetük. Nyílik az ajtó. Liba-sorban leszállnak. Vissza se néznek. Kreuz nem tud megszólalni.

GYURI (*Mintha mi sem történt volna, mosolyog.*) Na most nem félsz a halottaktól, de félsz mástól. Te mondtad, hogy szorongsz. Xanax-szal tömöd magad.

KREUZ (*révetegen*) Ellazít.

GYURI Egy frászt. Placebohatás.

KREUZ Gondolod? Akkor mit tegyek?

GYURI Gyere velem a reggeli misére mindennap.

KREUZ Tudod ki kel föl tizenkettő előtt?... Egyébként nem járok templomba. Közvetlenül az Istennek gyónok.

ELLENŐR (*közéjük vág a kérlelhetetlen hang*) Jegyeket, bérleteket kérem!

65. kép KREUZ-LAKÁS

A Mama rádiót hallgat, az időjárás-jelentést, hogy enyhül az idő. Az ablakhoz megy, de az udvari lakásból csak résnyire látszik a kapualj.

66. kép METRÓN

Nyílik a kocsiajtó.

KREUZ (*Gyurihoz kiált*) Szia, Gyuri! Majd hívlak! (*Elrohan.*)

ELLENŐR Álljon meg! Hé! Maga!

A nagydarab ellenőr utána ered. És még négyen. Az egyik elgáncsolja Kreuzot. Fölpattan, továbbrohan. Föl a mozgólépcsőn, azon, ami lefelé mozog. Nagyokat taszít a járókelőkön. Az ellenőrök utána. Kreuz eltűnik a tömegben. Kapualjukba ér. Térdére támaszkodik. Liheg.

67. kép KREUZÉK KAPUALJA

KREUZ (*Házuk kapujában, kezításkájában turkál egyre lázasabban, belekapaszkodik a kilincsbe, a kapu nem nyílik, kulcsa nincs.*) Ki volt az az állat, aki tíz előtt bezárta a kaput. (*Fölnéz a sötét ablakokra.*) Hé, valaki! Jöjjön le már! (*Föl-alá sétál. Nekirohan a kapunak. Belerúg. Rezegnek az üvegek.*) Valaki! Jöjjön le már! (*Az első emeleten az egyik ablakban gyullad a villany.*) Na végre! Csókolom!

LAKÓTÁRSNŐ (*Álmosan, kócosan nyit ablakot.*) Mit ordítózik? Alszik az egész ház!

KREUZ Be szeretnék menni...

LAKÓTÁRSNŐ Menjen! Halkabban is lehetne...

KREUZ Asszonyom! Nincs kulcsom. Érti? Otthon hagytam... véletlenül.

LAKÓTÁRSNŐ Hát hordja magánál! *(Becsukja az ablakot. Kreuz nem hisz a szemének.)*

KREUZ *(torkaszakadtából)* Ezért még elkaplak! *(Nyomja eszeveszetten a kapucsengőt. Semmi. Fázik. Kiballag a sarki telefonfülkéhez.)* Halló... Mama? Jöjjön már le... A kulcsom...

68. kép PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Oktogon. Hó buckák. Kreuz a házszámot keresi. „Pszichológiai Intézet.” Fölnéz a homlokzatra. Kreuz lenyomja a kilincset. Belép a háromemeletes bérházba. Lihegve ér a másodikra. Hatalmas, dupla ajtó, barnára mázolva. Az ajtóban magas férfi. Szemüvege hajára tolva, bemutatkozik.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Most bemegyünk a terembe. Ön a kamerának elmondja, hogyan lett munkanélküli, és mit csinál most. Utána fölteszek pár kérdést. Rendben? *(Egy székre ülteti Kreuzot, majd belenéz a kamerába. Élességet állít. Igazít rajta.)* Kezdheti.

KREUZ Kreuz Attila vagyok. Negyven múltam. Egy lapkiadótól kerültem utcára. Voltam anyagbeszerző, aztán raktáros. Jelenleg munkanélküli-ellátást kapok. Elvégeztem egy menedzserképző tanfolyamot. Holnap dől el, kapok-e állást ebben a minőségben.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Megviseli mindez?

KREUZ A munkanélküliség? Egyáltalán nem. Végre! Hál' istennek, vége a korai kelésnek, nem vagyok többé senkinek a kapcarongya. Tizenkilenc éve várom ezt a pillanatot.

Dr. PERNECZKI KÁROLY No, várjunk csak! Jól értem önt? Örül?

KREUZ Nem. Nem örülök. Minek is örülnék? De nagy kő esett le a szívemről, annyi bizonyos.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Micsoda ön tulajdonképpen?

KREUZ Gondolkodó.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Ugyan már! Minden ember gondolkodik....

KREUZ Mégsem mindegyikük gondolkodó. Heidegger: Bevezetés a metafizikába.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Miért nem végez egyetemet?

KREUZ Mert fölvételizni kell. Azt hittem, a rendszerváltás visszahozza a régi szép időket, amikor az ember fogta magát, és beiratkozott az egyetemre. Igaz, volt tandíj. Ma is van. Viszont ma fölvételi is van.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Az nem lehet akadály önnek!

KREUZ De az. Nem értek a tesztekhez. Nem tudok senkit és semmit analizálni, csak a saját szájam íze szerint. Sokszor fölvételiztem. Mindig kirúgtak. Mert önálló véleményem volt.

Dr. PERNECZKI KÁROLY És mi lesz egy, két, három év múlva? Mit gondol?

KREUZ Istenre bízom.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Vallásos?

KREUZ Római katolikus vagyok. A keresztségben. De nem járok templomba.

Dr. PERNECZKI KÁROLY Köszönöm, ennyi. *(Föhláll a kamera mögül, szemüvegét a hajára tolja.)* Furákat mondott, az igaz. Majd a kollégákkal kiértékeljük. Levélben fogunk jelentkezni. Addig is, a viszontlátásra!

69. kép KREUZ AZ UTCÁN

KREUZ *(Visszanéz az épületre, magának mondja.)* Neoreneszánsz. Ybl is építhette volna. *(Megfordul. Mintha egy mikrofonnak mondaná.)* Nem kellek senkinek. Higgyék el, nem is akartam sohasem, hogy legyek valakié. Dehogy! Nem akarom én magam Adyval egy lapon említeni, csak ez jutott eszembe. A mennyországból lenézve olyan kis semmiség lesz ez az egész. A villamosok, ahogy végigcsörömpölnek a körúton. A rohangáló emberek. Az ajándékvadászok. Mert igen én is ilyen voltam. Vagyok! Mit vegyek a Mamának? Amiért nem kapok a fejemre? Mert hogy van már ilyen, édes fiam. Minek szórni a pénzt... Micsoda ócskaság! Nem. Ebből elég. Istené leszek, teljesen. Ha meg kell tagadnom a... *(Elcsuklik a hangja.)*

70. kép KREUZ LAKÁSA

A Mama a fotelban bóbiskol. Kreuz óvatosan megérinti a vállát.

KREUZ Csókolom.

MAMA Hol csavarogtál?

KREUZ Nem érdekes.

MAMA Munkád van-e már?

KREUZ Holnap eldől.

MAMA Holnap. Mindig csak holnap.

KREUZ Hanem ez a Gyuri nem megy ki a fejemből. Megmutatta.

MAMA Mit mutatott meg? Hogy erősebb mint a többi?

KREUZ Azok öten voltak. Megehették volna. Nem, Mama. A szeretet legyőzte őket. A szeretet mindent legyőz.

MAMA Csak te nem tudsz győzni, kisfiam..

KREUZ Mert rossz keresztény vagyok. Nem belülről jön az egész. Annak úgy kell áradnia, mint a Gyuriból. Mint Árpádházi Szent Erzsébetből áradt. Csak úgy söpör. Érdek nélkül. Meggondolások, vacillálások nélkül... *(A Mama fáradtan legyint. Kreuz megcsókolja a homlokát.)*

71. kép MUNKAÜGYI KÖZPONT

Kreuz dühösen szorongatja a markában a kis műanyag lapocskát. Tömeg. Állóhely is alig akad.

ELIGAZÍTÓNŐ *(A máskor oly mosolygós nő most kiabál.)* Csukják már be az ajtót, mert lefagy a vesém.

Odakint már vaksötét. Kreuz bejut. A hetes asztalhoz ül.

KONTYOS NŐ Kreuz Attila anyagbeszerző.

KREUZ Újságírónak lettem regisztrálva.

KONTYOS NŐ Sajnálom. Itt az áll, hogy anyagbeszerző. *(Kifelé fordítja a számítógép monitorját.)*

KREUZ *(Bólint.)* Igaza van.

KONTYOS NŐ Látja.

KREUZ Igen ám, de nemrég végeztem el a kulturálismenedzser-képző tanfolyamot! Még-hozzá kitűnő eredménnyel.

KONTYOS NŐ Itt nem szerepel.

KREUZ Önök iskoláztak be.

KONTYOS NŐ Én nem vitatkozom magával. Van itt egy targoncási állás. Holnap kimegy, bejelentkezik.

KREUZ És ha nem?

KONTYOS NŐ Akkor közmunkát tudunk ajánlani. De minden hiába! El kell fogadnia a fölkinált állást. Azt mondja a törvény, hogy a munkavállaló köteles elfogadni az egy kategóriával lejjebb eső munkát is. Nos, ez épp az. *(Kreuz föláll a székből és kitámolyog. A nő utánakiabál.)* De, fiatalember, hová megy? Meg kell beszélnünk a részleteket! Várjon, kérem! A cím! Itt van a cím! *(Kreuz ezt már nem hallja. A műanyag lapocskát a pultra hajítja. Kitámolyog az utcára. Kreuz rohan. Fagyott havon csúszkáló anyókák.)*

KREUZ *(Magában beszél, de érthetően)* Tehát aki eddig főszerepet játszott, annak mostantól epizód jut. E-p-i-z-ó-d! Értik!? Aki regényt ír, írhat novellát. Aki eposzt, az csak epigrammát! *A járókelők félrehúzódnak.*

72. kép KREUZÉK HÁZA

Kreuz átvág a sötét utcákon. Befordul a sarkon. Benyit házuk kapuján. Leballag a pincébe. Frici, a macska békésen alszik, hasánál kölykei melegszenek. Kreuz leguggol. A macska fölkapja a fejét, nagyot ásít.

KREUZ És mit tegyen a gondolkodó? Aki gyerek? Mi? Mit tegyen? Kösse föl magát? Vagy mit? Há...! Aki gyerek maradt, az mit tegyen? *(Valami zajt hall, odafordul.)*

KISFIÚ *(Nézi a férfit ijedten.)* Én már megyek is, vár a mamám. *(Felrohan a lépcsőn.)*

KREUZ *(Lassan ő is felérkezik, megáll az udvar közepén, feltekint.)* Aki gyerek maradt, az mit tegyen...

Visszhangzik. Kreuz újra és újra ezt hajtogatja.

KREUZ Aki gyerek maradt, az mit tegyen? Mit csináljon?

- & -